

**EUROOPAN UNIONIN TOIMINNASTA TEHDYN
SOPIMUKSEN
KONSOLIDOITU TOISINTO**

JOHDANTO-OSA

HÄNEN MAJESTEETTINSA BELGIAN KUNINGAS, SAKSAN LIITTOTASAVALLAN PRESIDENTTI, RANSKAN TASAVALLAN PRESIDENTTI, ITALIAN TASAVALLAN PRESIDENTTI, HÄNEN KUNINKAALLINEN KORKEUTENSA LUXEMBURGIN SUURHERTTUATAR, HÄNEN MAJESTEETTINSA ALANKOMAIDEN KUNINGATAR ⁽¹⁾, jotka

OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET luoda perustan Euroopan kansojen yhä läheisemmälle liitolle,

OVAT PÄÄTTÄNEET yhteisellä toiminnalla turvata valtioidensa taloudellisen ja sosiaalisen edistyksen poistamalla Eurooppaa jakavat raja-aidat,

ASETTAVAT ponnistelujensa keskeiseksi tavoitteeksi kansojensa elin- ja työolojen jatkuvan parantamisen,

TUNNUSTAVAT, että olemassa olevien esteiden poistamiseksi tarvitaan yhtenäistä toimintaa takaamaan kasvun vakaus, kauppavaihdon tasapaino ja kilpailun rehellisyys,

PYRKIVÄT lujittamaan talouksiensa ykseyttä ja takaamaan niiden sopusointuisen kehityksen vähentämällä eri alueiden välisiä eroavuuksia ja muita heikommassa asemassa olevien alueiden jälkeenjääneisyyttä,

HALUAVAT yhteisellä kauppapolitiikalla edistää kansainvälisen kaupan rajoitusten asteittaista poistamista,

PYRKIVÄT lujittamaan sitä yhteisvastuullisuutta, joka yhdistää Eurooppaa ja merentakaisia maita, ja haluavat turvata niiden hyvinvoinnin kehityksen Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden mukaisesti, ja

OVAT PÄÄTTÄNEET yhdistämällä tällä tavoin voimavaransa turvata ja lujittaa rauhaa ja vapautta ja kehottavat niitä Euroopan muita kansoja, joilla on sama ihanne, yhtymään heidän pyrkimyksiinsä, ja

OVAT VAKAASTI PÄÄTTÄNEET edistää kansojensa mahdollisimman korkeaa tiedontasoa luomalla laajat mahdollisuudet koulutuksen saantiin sekä jatkuvan koulutuksen avulla,

OVAT NIMENNEET täysivaltaisiksi edustajikseen:

(täysivaltaisten edustajien luetteloa ei esitetä tässä)

JOTKA vaihdettuaan oikeiksi ja asianmukaisiksi todetut valtakirjansa ovat sopineet seuraavaa:

⁽¹⁾ Bulgarian tasavalta, Tšekin tasavalta, Tanskan kuningaskunta, Viron tasavalta, Irlanti, Helleenien tasavalta, Espanjan kuningaskunta, Kyproksen tasavalta, Latvian tasavalta, Liettuan tasavalta, Unkarin tasavalta, Maltan tasavalta, Itävallan tasavalta, Puolan tasavalta, Portugalin tasavalta, Romania, Slovenian tasavalta, Slovakian tasavalta, Suomen tasavalta, Ruotsin kuningaskunta sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta ovat sittemmin liittyneet Euroopan unionin jäseniksi.

ENSIMMÄINEN OSA

PERIAATTEET

1 artikla

1. Tällä sopimuksella järjestetään Euroopan unionin toiminta ja määritellään unionin toimivallan alat ja rajat sekä sen käyttöä koskevat yksityiskohtaiset säännöt.
2. Tämä sopimus ja sopimus Euroopan unionista ovat ne sopimukset, joihin unioni perustuu. Näistä kahdesta sopimuksesta, jotka ovat keskenään oikeudellisesti samanarvoiset, käytetään nimitystä ”perussopimukset”.

I OSASTO

UNIONIN TOIMIVALLAN JAOTTELU JA TOIMIVALLAN ALAT

2 artikla

1. Kun perussopimuksissa annetaan unionille yksinomainen toimivalta tietyllä alalla, ainoastaan unioni voi toimia lainsäätäjänä ja antaa oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä, kun taas jäsenvaltiot voivat tehdä näin ainoastaan unionin valtuuttamina tai unionin antamien säädösten täytäntöön panemiseksi.
 2. Kun perussopimuksissa annetaan unionille jäsenvaltioiden kanssa jaettu toimivalta tietyllä alalla, unioni ja jäsenvaltiot voivat toimia lainsäätäjänä ja antaa oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä kyseisellä alalla. Jäsenvaltiot käyttävät toimivaltaansa siltä osin kuin unioni ei ole käyttänyt omaansa. Jäsenvaltiot käyttävät jälleen toimivaltaansa siltä osin kuin unioni on päättänyt lakata käyttämästä omaansa.
 3. Jäsenvaltiot sovittavat yhteen talous- ja työllisyyspolitiikkansa tässä sopimuksessa määrättyjen sääntöjen mukaisesti, joiden laatiminen kuuluu unionin toimivaltaan.
 4. Unionilla on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen määräysten mukaisesti toimivalta määrittellä ja toteuttaa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, mihin kuuluu myös yhteisen puolustuspolitiikan asteittainen määrittely.
 5. Tietyillä aloilla ja perussopimuksissa määrättyin edellytyksin unionilla on toimivalta toteuttaa jäsenvaltioiden toimintaa tukevia, yhteensovittavia tai täydentäviä toimia, mutta tämä ei syrjäytä niiden toimivaltaa näillä aloilla.
- Oikeudellisesti velvoittavat unionin säädökset, jotka on annettu perussopimusten näitä aloja koskevien määräysten perusteella, eivät voi käsittää jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukais-
tamista.
6. Unionin toimivallan laajuus ja sen käyttöä koskevat säännöt määritetään perussopimusten kutakin alaa koskeissa määräyksissä.

3 artikla

1. Unionilla on yksinomainen toimivalta seuraavilla aloilla:

- a) tulliliitto;
- b) sisämarkkinoiden toimintaa varten tarvittavien kilpailusääntöjen vahvistaminen;
- c) niiden jäsenvaltioiden rahapolitiikka, joiden rahayksikkö on euro;
- d) meren elollisten luonnonvarojen säilyttäminen osana yhteistä kalastuspolitiikkaa;
- e) yhteinen kauppapolitiikka.

2. Unionilla on myös yksinomainen toimivalta tehdä kansainvälinen sopimus, kun sopimuksen tekemisestä on säädetty lainsäätämisyksessä hyväksytyssä unionin säädöksessä tai kun tämä on välttämätöntä, jotta unioni voi käyttää sisäistä toimivaltaansa, tai siltä osin kuin se voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta.

4 artikla

1. Unionilla on jäsenvaltioiden kanssa jaettu toimivalta, kun unionille annetaan perussopimuksissa toimivaltaa, joka ei koske 3 ja 6 artiklassa tarkoitettuja aloja.

2. Unionin ja jäsenvaltioiden kesken jaettua toimivaltaa sovelletaan seuraavilla pääaloilla:

- a) sisämarkkinat;
- b) sosiaalipolitiikka tässä sopimuksessa määriteltyjen näkökohtien osalta;
- c) taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus;
- d) maatalous ja kalastus, meren elollisten luonnonvarojen säilyttämistä lukuun ottamatta;
- e) ympäristö;
- f) kuluttajansuoja;
- g) liikenne;
- h) Euroopan laajuiset verkot;
- i) energia;

j) vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue;

k) kansanterveyteen liittyvät yhteiset turvallisuuskysymykset tässä sopimuksessa määriteltyjen näkökohtien osalta.

3. Tutkimuksen, teknologisen kehittämisen ja avaruuden aloilla unionilla on toimivalta toteuttaa toimia, erityisesti määritellä ja panna täytäntöön ohjelmia ilman, että tämän toimivallan käyttäminen estää jäsenvaltioita käyttämästä omaa toimivaltaansa.

4. Kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun aloilla unionilla on toimivalta toteuttaa toimia ja harjoittaa yhteistä politiikkaa ilman, että tämän toimivallan käyttäminen estää jäsenvaltioita käyttämästä omaa toimivaltaansa.

5 artikla

1. Jäsenvaltiot sovittavat yhteen talouspolitiikkansa unionin puitteissa. Tätä varten neuvosto hyväksyy toimenpiteitä, erityisesti näiden politiikkojen laajat suuntaviivat.

Jäsenvaltioihin, joiden rahayksikkö on euro, sovelletaan erityismääräyksiä.

2. Unioni toteuttaa toimenpiteitä, joilla varmistetaan jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikkojen yhteensovittaminen, erityisesti määrittelemällä näiden politiikkojen suuntaviivat.

3. Unioni voi tehdä aloitteita, joilla varmistetaan jäsenvaltioiden sosiaalipolitiikkojen yhteensovittaminen.

6 artikla

Unionilla on toimivalta toteuttaa toimia jäsenvaltioiden toimien tukemiseksi, yhteensovittamiseksi tai täydentämiseksi. Nämä toimet koskevat Euroopan tasolla seuraavia aloja:

a) ihmisten terveyden suojelu ja kohentaminen;

b) teollisuus;

c) kulttuuri;

d) matkailu;

e) yleissivistävä koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu;

f) pelastuspalvelu;

g) hallinnollinen yhteistyö.

II OSASTO

YLEISESTI SOVELLETTAVAT MÄÄRÄYKSET

7 artikla

Unioni varmistaa eri politiikkojensa ja toimiensa välisen johdonmukaisuuden kaikki tavoitteensa huomioon ottaen ja annetun toimivallan periaatetta noudattaen.

8 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 3 artiklan 2 kohta) ⁽¹⁾

Unioni pyrkii kaikissa toimissaan poistamaan eriarvoisuutta miesten ja naisten välillä sekä edistämään miesten ja naisten välistä tasa-arvoa.

9 artikla

Unioni ottaa politiikkansa ja toimintansa määrittelyssä ja toteuttamisessa huomioon korkean työllisyystason edistämiseen, riittävän sosiaalisen suojelun takaamiseen, sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseen sekä korkeatasoiseen koulutukseen ja ihmisten terveyden korkeatasoiseen suojeluun liittyvät vaatimukset.

10 artikla

Unioni pyrkii politiikkojensa ja toimiensa määrittelyssä ja toteuttamisessa torjumaan kaiken sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän.

11 artikla

(aiempi SEU-sopimuksen 6 artikla)

Ympäristönsuojelua koskevat vaatimukset on sisällytettävä unionin politiikan ja toiminnan määrittelyyn ja toteuttamiseen, erityisesti kestävän kehityksen edistämiseksi.

⁽¹⁾ Tämä viite on vain ohjeellinen. Tarkempia tietoja varten kts. perussopimusten aiemman ja uuden numeroinnin väliset vastaavuustaulukot.

12 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 153 artiklan 2 kohta)

Kuluttajansuojaa koskevat vaatimukset otetaan huomioon unionin muita politiikkoja ja muuta toimintaa määriteltäessä ja toteutettaessa.

13 artikla

Laatiessaan ja pannessaan täytäntöön unionin maatalous-, kalastus- ja liikennepolitiikkaa, sisämarkkinoita sekä politiikkaa tutkimuksen, teknologisen kehittämisen ja avaruuden aloilla unioni ja jäsenvaltiot ottavat eläinten, jotka ovat tuntevia olentoja, hyvinvoinnin vaatimukset täysimääräisesti huomioon kunnioittaen samalla erityisesti uskonnollisiin rituaaleihin, kulttuuriperinteeseen ja alueelliseen perintöön liittyviä jäsenvaltioiden lakeja ja hallinnollisia määräyksiä sekä tapoja.

14 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 16 artikla)

Ottaen huomioon yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen tärkeän aseman unionin yhteisten arvojen joukossa ja niiden merkityksen sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämisessä unioni ja jäsenvaltiot huolehtivat kukin toimivaltansa mukaisesti ja perussopimusten soveltamisalalla siitä, että tällaiset palvelut toimivat sellaisten periaatteiden pohjalta ja sellaisin, erityisesti taloudellisin ja rahoituksellisin, edellytyksin, että ne voivat täyttää tehtävänsä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 4 artiklan ja tämän sopimuksen 93, 106 ja 107 artiklan soveltamista. Euroopan parlamentti ja neuvosto määrittelevät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetulla asetuksella nämä periaatteet ja edellytykset, sanotun kuitenkaan rajoittamatta perussopimusten mukaista jäsenvaltioiden toimivaltaa tarjota, tilata ja rahoittaa tällaisia palveluja.

15 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 255 artikla)

1. Unionin toimielimet, elimet ja laitokset toimivat mahdollisimman avoimesti edistääkseen hyvää hallintotapaa ja varmistaakseen kansalaisyhteiskunnan osallistumisen.
2. Euroopan parlamentin istunnot ovat julkisia, samoin neuvoston istunnot silloin kun neuvosto käsittelee ehdotuksia lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäviksi säädöksiksi ja äänestää niistä.
3. Kaikilla unionin kansalaisilla sekä kaikilla luonnollisilla henkilöillä, jotka asuvat jossain jäsenvaltiossa, tai kaikilla oikeushenkilöillä, joilla on sääntömääräinen kotipaikka jossain jäsenvaltiossa, on oikeus tutustua unionin toimielinten, elinten ja laitosten asiakirjoihin niiden tallennemuodosta riippumatta jäljempänä tämän kohdan mukaisesti määriteltyjen periaatteiden ja edellytysten mukaisesti.

Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annettavilla asetuksilla asiakirjoihin tutustumisoikeutta koskevat yleiset periaatteet ja rajoitukset julkisen tai yksityisen edun huomioon ottamiseksi.

Kukin toimielin, elin tai laitos varmistaa työskentelynsä avoimuuden ja täsmentää omassa työjärjestyksessään toisessa alakohdassa tarkoitettujen asetusten mukaisesti erityismääräykset oikeudesta tutustua toimielimen, elimen tai laitoksen asiakirjoihin.

Euroopan unionin tuomioistuimeen, Euroopan keskuspankkiin ja Euroopan investointipankkiin sovelletaan tämän kohdan määräyksiä vain niiden hoitaessa hallinnollisia tehtäviä.

Euroopan parlamentti ja neuvosto varmistavat lainsäädäntömenettelyihin liittyvien asiakirjojen julkisuuden toisessa alakohdassa tarkoitetussa asetuksessa säädetyin edellytyksin.

16 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 286 artikla)

1. Jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan.
2. Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen luonnollisten henkilöiden suojaa koskevat säännöt, jotka koskevat unionin toimielinten, elinten ja laitosten sekä jäsenvaltioiden, silloin kun viimeksi mainitut toteuttavat unionin oikeuden soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa, suorittamaa henkilötietojen käsittelyä, sekä säännöt, jotka koskevat näiden tietojen vapaata liikkuvuutta. Näiden sääntöjen noudattamista valvoo riippumaton viranomainen.

Tämän artiklan nojalla annetut säännöt eivät vaikuta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 39 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin sääntöihin.

17 artikla

1. Unioni kunnioittaa kirkkojen ja uskonnollisten yhdistysten tai yhdyskuntien asemaa, joka niillä on kansallisen lainsäädännön mukaisesti jäsenvaltioissa, eikä puutu siihen.
2. Unioni kunnioittaa myös elämäkatsomuksellisten ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemaa, joka niillä on kansallisen lainsäädännön mukaisesti.
3. Unioni käy avointa ja säännöllistä vuoropuhelua näiden kirkkojen ja järjestöjen kanssa tunnustuen niiden identiteetin ja erityisen tehtävän.

TOINEN OSA

SYRJINTÄKIELTO JA UNIONIN KANSALAISUUS

18 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 12 artikla)

Kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä perussopimusten soveltamisalalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta perussopimusten erityismääräysten soveltamista.

Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toteuttaa sääntelyn tällaisen syrjinnän kieltämiseksi.

19 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 13 artikla)

1. Neuvosto voi perussopimuksissa unionille uskotun toimivallan rajoissa yksimielisesti erityisessä lainsäätämisyjärestyksessä ja Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta perussopimusten muiden määräysten soveltamista.

2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa määrätään, Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen hyväksyä perusperiaatteet, jotka koskevat unionin edistämistoimenpiteitä, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien tai asetusten yhdenmukaistamista, tukeakseen jäsenvaltioiden toimia, joilla pyritään myötävaikuttamaan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen.

20 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 17 artikla)

1. Otetaan käyttöön unionin kansalaisuus. Unionin kansalainen on jokainen, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus. Unionin kansalaisuus täydentää mutta ei korvaa jäsenvaltion kansalaisuutta.

2. Unionin kansalaisella on perussopimuksissa määrätyt oikeudet ja velvollisuudet. Hänellä on muun muassa:

- a) oikeus liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella;
- b) äänioikeus ja vaalikelpoisuus Euroopan parlamentin vaaleissa ja kunnallisvaaleissa siinä jäsenvaltiossa, jossa hän asuu, samoin edellytyksin kuin tämän valtion kansalaisilla;

- c) ollessaan sellaisen kolmannen maan alueella, jossa jäsenvaltiolla, jonka kansalainen hän on, ei ole edustusta, oikeus saada minkä tahansa jäsenvaltion diplomaatti- ja konsuliviranomaisilta suojelua samoin edellytyksin kuin tämän valtion kansalaisilla;
- d) oikeus vedota Euroopan parlamenttiin ja kääntyä Euroopan oikeusasiamiehen, unionin toimielinten ja neuvoo-antavien elinten puoleen jollakin perussopimusten kielellä ja saada vastaus samalla kielellä.

Näitä oikeuksia käytetään perussopimuksissa ja niiden soveltamiseksi hyväksytyissä toimenpiteissä määritellyin edellytyksin ja rajoituksin.

21 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 18 artikla)

1. Jokaisella unionin kansalaisella on oikeus vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella, jollei perussopimuksissa määrättyistä tai sen soveltamisesta annetuissa säännöksissä säädetyistä rajoituksista ja ehdoista muuta johdu.
2. Jos jokin unionin toimi osoittautuu tarpeelliseksi tämän tavoitteen saavuttamiseksi eikä perussopimuksissa ole määräyksiä tähän tarvittavista valtuuksista, Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen antaa säännöksiä 1 kohdassa tarkoitettujen oikeuksien käyttämisen helpottamiseksi.
3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua tarkoitusta varten ja jollei perussopimuksissa ole määräyksiä tähän toimintaan tarvittavista valtuuksista, neuvosto voi erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen säätää toimenpiteistä, jotka koskevat sosiaaliturvaa tai sosiaalista suojelua. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan.

22 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 19 artikla)

1. Jokaisella unionin kansalaisella on kunnallinen äänioikeus ja vaalikelpoisuus jäsenvaltiossa, jossa hän asuu mutta jonka kansalainen hän ei ole, samoin edellytyksin kuin tuon jäsenvaltion omilla kansalaisilla. Tätä oikeutta käytetään niiden yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, jotka neuvosto antaa yksimielisesti erityisessä lainsäätämisyjärestyksessä ja Euroopan parlamenttia kuultuaan; näihin yksityiskohtaisiin sääntöihin voi sisältyä poikkeussäännöksiä, jos ne ovat perusteltuja jonkin jäsenvaltion erityisten ongelmien takia.
2. Jokaisella unionin kansalaisella on äänioikeus ja vaalikelpoisuus Euroopan parlamentin vaaleissa jäsenvaltiossa, jossa hän asuu mutta jonka kansalainen hän ei ole, samoin edellytyksin kuin tuon jäsenvaltion omilla kansalaisilla, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta 223 artiklan 1 kohdan ja sen soveltamisesta annettujen säännösten soveltamista. Tätä oikeutta käytetään niiden yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, jotka neuvosto antaa yksimielisesti erityisessä lainsäätämisyjärestyksessä ja Euroopan parlamenttia kuultuaan; näihin yksityiskohtaisiin sääntöihin voi sisältyä poikkeussäännöksiä, jos ne ovat perusteltuja jonkin jäsenvaltion erityisten ongelmien takia.

23 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 20 artikla)

Jokainen unionin kansalainen saa kolmannen maan alueella, jossa jäsenvaltiolla, jonka kansalainen hän on, ei ole edustusta, suojelua minkä tahansa jäsenvaltion diplomaatti- ja konsuliviranomaisilta samoin edellytyksin kuin kyseisen jäsenvaltion omat kansalaiset. Jäsenvaltiot hyväksyvät tarvittavat säännökset ja aloittavat tällaisen suojelun turvaamiseksi tarvittavat kansainväliset neuvottelut.

Neuvosto voi erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja Euroopan parlamenttia kuultuaan antaa direktiivejä tällaista suojelua helpottavista tarpeellisista yhteensovittamis- ja yhteistyötoimenpiteistä.

24 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 21 artikla)

Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen asetuksilla säännökset Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 11 artiklassa tarkoitetun kansalaisten tekemän kansalaisaloitteen esittämistä varten vaadittavista menettelyistä ja edellytyksistä, mukaan lukien niiden jäsenvaltioiden vähimmäismäärä, joista aloitteen tekijöiden on oltava kotoisin.

Jokaisella unionin kansalaisella on oikeus vedota Euroopan parlamenttiin 227 artiklan mukaisesti.

Jokainen unionin kansalainen voi kääntyä 228 artiklan mukaisesti asetettavan oikeusasiamiehen puoleen.

Jokainen unionin kansalainen voi kirjoittaa tässä artiklassa tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 13 artiklassa tarkoitetulle toimielimelle tai elimelle jollakin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 55 artiklan 1 kohdassa mainitulla kielellä ja saada vastauksen samalla kielellä.

25 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 22 artikla)

Komissio antaa Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä talous- ja sosiaalikomitealle joka kolmas vuosi kertomuksen tämän osan määräysten soveltamisesta. Tässä kertomuksessa otetaan huomioon unionin kehitys.

Tältä pohjalta, sanotun kuitenkin rajoittamatta perussopimusten muiden määräysten soveltamista, neuvosto voi yksimielisesti erityisessä lainsäätämisyjärjestyksessä ja Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan antaa 20 artiklan 2 kohdassa lueteltujen oikeuksien täydentämisestä säännöksiä. Säännökset tulevat voimaan kun jäsenvaltiot ovat hyväksyneet ne valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

KOLMAS OSA

UNIONIN SISÄISET POLITIIKAT JA TOIMET

I OSASTO

SISÄMARKKINAT

26 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 14 artikla)

1. Unioni hyväksyy perussopimusten asiaa koskevien määräysten mukaisesti toimenpiteet, joiden tarkoituksena on toteuttaa sisämarkkinat tai varmistaa niiden toiminta.
2. Sisämarkkinat käsittävät alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja ja jolla tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus taataan perussopimusten määräysten mukaisesti.
3. Neuvosto määrittelee komission ehdotuksesta ne suuntaviivat ja edellytykset, jotka ovat tarpeen tasapainoisen edistymisen takaamiseksi kaikilla kyseisillä aloilla.

27 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 15 artikla)

Laatiessaan ehdotuksiaan 26 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi komissio ottaa huomioon sen, kuinka paljon tiettyjen eri kehitystasoilla olevien kansantalouksien täytyy ponnistella sisämarkkinoiden toteuttamiseksi, ja se voi tehdä ehdotuksia aiheellisiksi säännöksiksi.

Jos nämä säännökset ovat muodoltaan poikkeussäännöksiä, niiden tulee olla väliaikaisia ja sellaisia, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän häiriötä sisämarkkinoiden toiminnalle.

II OSASTO

TAVAROIDEN VAPAA LIIKKUVUUS

28 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 23 artikla)

1. Unioniin sisältyy tulliliitto, joka käsittää kaiken tavaroiden kaupan ja merkitsee, että vienti- ja tuontitullit sekä kaikki vaikutukseltaan vastaavat maksut ovat kiellettyjä jäsenvaltioiden välillä ja että toteutetaan yhteinen tullitariffi suhteessa kolmansiin maihin.

2. Tämän osaston 30 artiklan ja 3 luvun määräyksiä sovelletaan jäsenvaltioista peräisin oleviin tuotteisiin sekä sellaisiin kolmansista maista tuleviin tuotteisiin, jotka ovat jäsenvaltioissa vapaassa vaihdannassa.

29 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 24 artikla)

Kolmansista maista tulevien tuotteiden katsotaan olevan jäsenvaltiossa vapaassa vaihdannassa, jos tuontimuodollisuuksia on noudatettu ja tuotteista on tässä jäsenvaltiossa kannettu niistä menevät tullit tai vaikutukseltaan vastaavat maksut eikä näitä tulleja tai maksuja ole kokonaan tai osittain palautettu.

1 LUKU

TULLILIITTO

30 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 25 artikla)

Tuonti- ja vientitullit tai vaikutukseltaan vastaavat maksut ovat kiellettyjä jäsenvaltioiden välillä. Tämä koskee myös fiskaalisia tulleja.

31 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 26 artikla)

Neuvosto vahvistaa komission ehdotuksesta yhteisen tullitariffin tullit.

32 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 27 artikla)

Hoitaessaan tässä luvussa määrättyjä tehtäviään komissio pitää lähtökohtanaan:

- a) tarvetta edistää jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välistä kauppaa;
- b) kilpailun edellytysten kehitystä unionissa siltä osin kuin se parantaa yritysten kilpailukykyä;
- c) raaka-aineiden ja puolivalmisteiden saantia koskevia unionin tarpeita, jolloin komissio huolehtii siitä, että jäsenvaltioiden välisiä kilpailun edellytyksiä valmiiden tuotteiden osalta ei vääristetä;
- d) tarvetta välttää vakavia häiriöitä jäsenvaltioiden taloudessa sekä tarvetta varmistaa tuotannon järkipäinen kehitys ja kulutuksen kasvu unionissa.

2 LUKU

TULLIYHTEISTYÖ

33 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 135 artikla)

Euroopan parlamentti ja neuvosto toteuttavat perussopimusten soveltamisalalla tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toimenpiteitä jäsenvaltioiden sekä jäsenvaltioiden ja komission välisen tulliyhteistyön vahvistamiseksi.

3 LUKU

JÄSENVALTIOIDEN VÄLISTEN MÄÄRÄLLISTEN RAJOITUSTEN KIELTÄMINEN

34 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 28 artikla)

Jäsenvaltioiden väliset tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä.

35 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 29 artikla)

Jäsenvaltioiden väliset viennin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä.

36 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 30 artikla)

Mitä 34 ja 35 artiklassa määrätään, ei estä sellaisia tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalin, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden kannalta, ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi, taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi taikka teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi. Nämä kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

37 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 31 artikla)

1. Jäsenvaltiot mukauttavat kaupallisia valtion monopolejaan niin, että tavaroiden hankintaa tai myyntiä koskevissa ehdoissa ei syrjitä jäsenvaltioiden kansalaisia.

Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan kaikkiin toimielimiin, joiden välityksellä jäsenvaltio lain nojalla tai tosiasiallisesti suoraan tai välillisesti valvoo tai ohjaa jäsenvaltioiden välistä tuontia tai vientiä taikka olennaisesti vaikuttaa siihen. Näitä määräyksiä sovelletaan myös monopoleihin, jotka perustuvat valtion myöntämään yksinoikeuteen.

2. Jäsenvaltiot eivät toteuta uusia toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa 1 kohdan periaatteiden kanssa tai joilla rajoitetaan jäsenvaltioiden välisten tullien ja määrällisten rajoitusten kieltämistä koskevien artiklojen soveltamisalaa.

3. Jos kaupalliseen valtion monopoliin liittyy sääntely, jonka tarkoituksena on helpottaa maataloustuotteiden menekkiä tai varmistaa niistä paras mahdollinen tuotto, tätä artiklaa sovellettaessa on tarpeen antaa yhtäläiset takeet niiden tuottajien työllisyydestä ja elintasosta, joita asia koskee.

III OSASTO

MAATALOUS JA KALASTUS

38 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 32 artikla)

1. Unioni määrittelee yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan ja toteuttaa sitä.

Sisämarkkinat käsittävät myös maatalouden, kalastuksen ja maataloustuotteiden kaupan. Maataloustuotteilla tarkoitetaan maanpinnan kasvutuotteita, kotieläintalouden tuotteita ja kalataloustuotteita sekä sellaisia ensimmäisen jalostusasteen tuotteita, jotka suoraan liittyvät näihin tuotteisiin. Viittauksilla yhteiseen maatalouspolitiikkaan tai maatalouteen ja ilmauksella ”maatalous-” tarkoitetaan myös kalastusta tämän alan erityispiirteet huomioon ottaen.

2. Sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevia määräyksiä sovelletaan maataloustuotteisiin, jollei 39–44 artiklassa toisin määrätä.

3. Tuotteet, joihin sovelletaan 39–44 artiklan määräyksiä, mainitaan liitteessä I olevassa luettelossa.

4. Maataloustuotteiden sisämarkkinoiden toiminnan ja kehittämisen yhteydessä on toteutettava yhteinen maatalouspolitiikka.

39 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 33 artikla)

1. Yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteena on:

a) lisätä maatalouden tuottavuutta edistämällä teknistä kehitystä sekä varmistamalla, että maataloustuotantoa kehitetään järkipäisesti ja että tuotannontekijöitä, varsinkin työvoimaa, hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla;

- b) taata näin maatalousväestölle kohtuullinen elintaso erityisesti lisäämällä maataloudessa työskentelevien henkeä kohti laskettuja tuloja;
- c) vakauttaa markkinat;
- d) varmistaa tarvikkeiden saatavuus;
- e) taata kohtuulliset kuluttajahinnat.

2. Yhteistä maatalouspolitiikkaa ja sen mahdollisia erityismenetelmiä suunniteltaessa otetaan huomioon:

- a) maatalouselinkeinon erityisluonne, joka johtuu maatalouden yhteiskunnallisesta rakenteesta sekä eri maatalousalueiden välisistä rakenteellisista eroista ja luonnonolojen eroista;
- b) tarve toteuttaa aiheelliset mukautukset asteittain;
- c) se, että maatalous on jäsenvaltioissa tuotannonala, joka liittyy läheisesti talouteen kokonaisuudessaan.

40 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 34 artikla)

1. Edellä 39 artiklassa lueteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi toteutetaan yhteinen maatalouden markkinajärjestely.

Tuotteen mukaan järjestelynä on jokin seuraavista:

- a) yhteiset kilpailusäännöt;
- b) erilaisten kansallisten markkinajärjestelyjen pakollinen yhteensovittaminen;
- c) Euroopan markkinajärjestely.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu yhteinen järjestely voi käsittää kaikki 39 artiklassa lueteltujen tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeelliset toimenpiteet, erityisesti hintasääntelyn, tuen tuotteiden tuotantoa ja myyntiä varten, varastoimis- ja tasausjärjestelyt sekä yhteiset viennin ja tuonnin vakauttamisjärjestelmät.

Yhteisen järjestelyn tulee rajoittua vain 39 artiklassa lueteltujen tavoitteiden toteuttamiseen, eikä siinä saa syrjiä tuottajia tai kuluttajia unionissa.

Mahdollisen yhteisen hintapolitiikan tulee pohjautua yhteisiin perusteisiin ja yhdenmukaisiin laskentamenetelmiin.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitetun yhteisen järjestelyn tavoitteiden toteuttamiseksi voidaan perustaa yksi tai useampi maatalouden ohjaus- ja tukirahasto.

41 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 35 artikla)

Edellä 39 artiklassa lueteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi yhteisessä maatalouspolitiikassa voidaan:

- a) sovittaa tehokkaalla tavalla yhteen pyrkimykset ammatillisessa koulutuksessa, tutkimuksessa ja maatalousneuvonnassa, jolloin voidaan yhteisesti rahoittaa hankkeita tai laitoksia;
- b) yhteisin toimin edistää joidenkin tuotteiden kulutusta.

42 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 36 artikla)

Maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan sovelletaan kilpailusääntöjä koskevan luvun määräyksiä vain siltä osin kuin Euroopan parlamentti ja neuvosto 43 artiklan 2 kohdan mukaisesti ja niissä määrättyä menettelyä noudattaen sekä ottaen huomioon 39 artiklassa luetellut tavoitteet määrittää.

Neuvosto voi komission ehdotuksesta antaa luvan tuen myöntämiseen:

- a) rakenteellisista syistä tai luonnonolojen vuoksi epäedullisessa asemassa olevien yritysten suojelemiseksi;
- b) taloudellisten kehitysohjelmien mukaisesti.

43 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 37 artikla)

1. Komissio tekee ehdotuksia yhteisen maatalouspolitiikan suunnittelemisesta, sen toteuttamisesta ja kansallisten järjestelyjen korvaamisesta jollakin 40 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla järjestelmällä sekä tässä osastossa erityisesti mainittujen toimenpiteiden toteuttamisesta.

Näissä ehdotuksissa on otettava huomioon tässä osastossa mainittujen maatalousasioiden keskinäinen riippuvuus.

2. Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan 40 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta yhteisestä maatalouden markkinajärjestelystä sekä muista yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan tavoitteiden toteuttamisessa tarvittavista säännöksistä.

3. Neuvosto hyväksyy komission ehdotuksesta hintojen, maksujen, tukien ja määrällisten rajoitusten vahvistamiseen sekä kalastusmahdollisuuksien vahvistamiseen ja jakamiseen liittyvät toimenpiteet.

4. Kansalliset markkinajärjestelyt voidaan korvata 40 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla yhteisellä järjestelyllä 2 kohdassa määrätyn edellytyksin, jos:

- a) yhteinen järjestely antaa niille korvaamista vastustaville jäsenvaltioille, joilla on kansallinen järjestely kyseistä tuotantoa varten, yhtäläiset takeet niiden tuottajien työllisyydestä ja elintasosta, joita asia koskee; tällöin otetaan huomioon mahdollisen mukauttamisen ja tarpeellisen erikoistumisen aikataulu; ja
- b) tämä järjestely takaa kaupankäynnille unionissa vastaavat edellytykset kuin kansallisilla markkinoilla.

5. Jos joitakin raaka-aineita varten muodostetaan yhteinen järjestely ennen kuin on olemassa yhteinen järjestely vastaavia jalostettuja tuotteita varten, näitä raaka-aineita voidaan tuoda unionin ulkopuolelta, jos niitä käytetään jalostettuihin tuotteisiin, jotka on tarkoitettu vietäviksi kolmansiin maihin.

44 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 38 artikla)

Jos jotakin tuotetta koskee jäsenvaltiossa sellainen kansallinen markkinajärjestely tai siihen sovelletaan sellaista vaikutukseltaan vastaavaa kansallista sääntelyä, joka vaikuttaa toisen jäsenvaltion vastaavalaaiseen tuotantoon, jäsenvaltiot perivät tasoitusmaksua tuotaessa tätä tuotetta jäsenvaltiosta, jossa kyseinen järjestely on tai jossa kyseistä sääntelyä sovelletaan, jollei tämä valtio peri tasoitusmaksua tuotteen viennistä.

Komissio vahvistaa nämä maksut niin suuriksi kuin tasapainon palauttamiseksi on tarpeen; komissio voi myös antaa luvan muihin toimenpiteisiin, joiden edellytykset ja joita koskevat yksityiskohtaiset säännöt se määrittelee.

IV OSASTO

HENKILÖIDEN, PALVELUJEN JA PÄÄOMIEN VAPAA LIKKUVUUS

1 LUKU

TYÖNTEKIJÄT

45 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 39 artikla)

1. Turvataan työntekijöiden vapaa liikkuvuus unionissa.

2. Se merkitsee, että kaikki kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden työntekijöiden syrjintä työ-sopimusten tekemisessä sekä palkkauksessa ja muissa työehdoissa poistetaan.

3. Yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden vuoksi perustelluin rajoituksin se sisältää oikeuden:

- a) hakea tosiasiallisesti tarjottua työtä;
- b) liikkua tässä tarkoituksessa vapaasti jäsenvaltioiden alueella;
- c) oleskella jäsenvaltion alueella työn tekemiseksi tämän valtion kotimaisten työntekijöiden työsuhdetta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten mukaisesti;
- d) työsuhteen päätyttyä jäädä jäsenvaltion alueelle komission antamissa asetuksissa säädetyin edellytyksin.

4. Tämän artiklan määräykset eivät koske julkishallinnon palvelussuhteita.

46 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 40 artikla)

Euroopan parlamentti ja neuvosto toteuttavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan direktiivein tai asetuksin ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen 45 artiklassa tarkoitetun työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi, erityisesti:

- a) varmistamalla kansallisten työvoimaviranomaisten kiinteän yhteistoiminnan;
- b) poistamalla sellaiset kansallisesta lainsäädännöstä ja jäsenvaltioiden välisistä aikaisemmista sopimuksista johtuvat hallinnolliset menettelyt ja käytännöt sekä avoinna oleviin työpaikkoihin pääsyä koskevat määräajat, joiden voimassa pitäminen olisi esteenä työntekijöiden liikkuvuuden vapauttamiselle;
- c) poistamalla kaikki sellaiset kansallisesta lainsäädännöstä ja jäsenvaltioiden välisistä aikaisemmista sopimuksista johtuvat määräajat ja muut rajoitukset, joilla asetetaan muiden jäsenvaltioiden työntekijöille erilaiset työpaikan vapaata valintaa koskevat ehdot kuin jäsenvaltion kotimaisille työntekijöille;
- d) toteuttamalla järjestelmiä, joiden avulla työtä välitetään ja työvoiman kysynnän ja tarjonnan välinen tasapaino säilytetään siten, että eri alueilla ja teollisuudenaloilla vältetään elintasoja ja työllisyyttä uhkaavat vakavat vaarat.

47 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 41 artikla)

Jäsenvaltiot edistävät nuorten työntekijöiden vaihtoa osana yhteistä toimintaohjelmaa.

48 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 42 artikla)

Euroopan parlamentti ja neuvosto toteuttavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen komission ehdotuksesta sellaiset sosiaaliturvan alan toimenpiteet, jotka ovat tarpeen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi, erityisesti ottamalla käyttöön järjestelmän, joka turvaa palkattuina työntekijöinä tai itsenäisinä ammatinharjoittajina toimiville siirtotyöläisille ja heidän huollettavilleen sen, että:

- a) kaudet, jotka eri maiden lainsäädännön mukaan otetaan huomioon oikeuden saamiseksi etuuteen ja sen säilyttämiseksi sekä etuuden määrän laskemiseksi, lasketaan yhteen;
- b) etuudet maksetaan jäsenvaltioiden alueella asuville.

Jos neuvoston jäsen ilmoittaa, että ehdotus ensimmäisessä kohdassa tarkoitetuksi lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi vaikuttaisi sen sosiaaliturvajärjestelmän tärkeisiin näkökohtiin, sen soveltamisala, kustannukset tai rahoitusrakenne mukaan luettuina, taikka vaikuttaisi järjestelmän rahoituksen tasapainoon, se voi pyytää asian saattamista Eurooppa-neuvoston käsiteltäväksi. Tässä tapauksessa tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen mukainen menettely keskeytetään. Asiaa käsiteltyään Eurooppa-neuvosto neljän kuukauden kuluessa keskeyttämisestä joko:

- a) palauttaa esityksen neuvostolle, mikä lopettaa tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen mukaisen menettelyn keskeyttämisen, tai
- b) ei toimi tai pyytää komissiota tekemään uuden ehdotuksen; tässä tapauksessa katsotaan, ettei alun perin ehdotettua säädöstä ole annettu.

2 LUKU

SIIJOITTAUTUMISOIKEUS

49 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 43 artikla)

Jäljempänä olevien määräysten mukaisesti kielletään rajoitukset, jotka koskevat jäsenvaltion kansalaisen vapautta sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle. Myös kielletään rajoitukset, jotka estävät jäsenvaltion alueelle sijoittautuneita jäsenvaltion kansalaisia perustamasta kauppaedustajan liikkeitä, sivuliikkeitä ja tytäryhtiöitä.

Jollei pääomia koskevan luvun määräyksistä muuta johdu, sijoittautumisvapauteen kuuluu oikeus ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeus perustaa ja johtaa yrityksiä, erityisesti 54 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettuja yhtiöitä, niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen kansalaisia.

50 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 44 artikla)

1. Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat tavallista lainsäätämismenettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan direktiivein säännöksiä sijoittautumisvapauden toteuttamiseksi tietyillä toimialalla.
2. Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio suorittavat niille edellä määrätty tehtävät erityisesti:
 - a) suomalla yleensä etusijan niille toimialoille, joilla sijoittautumisvapaus vaikuttaa hyvin suotuisasti tuotantoon ja kauppaan;
 - b) varmistamalla jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välisen kiinteän yhteistoiminnan saadakseen tietoa niiden eri toimialojen erityisoloista unionissa, joita asia koskee;
 - c) poistamalla kansallisesta lainsäädännöstä ja jäsenvaltioiden välisistä aikaisemmista sopimuksista johtuvat sellaiset hallinnolliset menettelyt ja käytännöt, joiden voimassa pitäminen olisi sijoittautumisvapauden esteenä;
 - d) huolehtimalla jäsenvaltion alueella työtä tekevien, toisesta jäsenvaltiosta olevien työntekijöiden mahdollisuudesta jäädä tämän valtion alueelle harjoittamaan itsenäistä ammattia, jos he täyttävät ne edellytykset, jotka heidän olisi täytettävä, jos he tulisivat tähän jäsenvaltioon silloin, kun he aikovat ryhtyä harjoittamaan tätä ammattia;
 - e) tekemällä jäsenvaltion kansalaisille mahdolliseksi hankkia ja käyttää toisen jäsenvaltion alueella olevaa kiinteää omaisuutta, sikäli kuin se ei ole ristiriidassa 39 artiklan 2 kohdassa määrättyjen periaatteiden kanssa;
 - f) poistamalla jokaisella kyseeseen tulevalle toimialalla sijoittautumisvapauden rajoitukset asteittain niin edellytyksistä, jotka koskevat kauppaedustajan liikkeiden, sivuliikkeiden ja tytäryhtiöiden perustamista jäsenvaltion alueelle, kuin edellytyksistä, jotka koskevat päätoimipaikan henkilöstön pääsyä näiden johto- ja valvontatehtäviin;
 - g) sovittamalla tarpeen mukaan yhteen ja pyrkimällä tekemään samanvertaisiksi ne takeet, joita jäsenvaltioissa edellytetään 54 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niin yhtiön jäsenien kuin ulkopuolisten etujen turvaamiseksi;
 - h) huolehtimalla siitä, että jäsenvaltioiden myöntämä tuki ei väärin sijoittautumisen edellytyksiä.

51 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 45 artikla)

Tämän luvun määräyksiä ei jäsenvaltiossa sovelleta toimintaan, joka jatkuvasti tai tilapäisesti liittyy julkisen vallan käyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa.

Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen päättää, että tämän luvun määräykset eivät koske tiettyä toimintaa.

52 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 46 artikla)

1. Tämän luvun määräykset ja niiden nojalla toteutetut toimenpiteet eivät rajoita niiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten soveltamista, joiden mukaan ulkomaalaisiin sovelletaan erityissääntelyä yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden perusteella.

2. Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen direktiivit edellä mainittujen säännösten yhteensovittamisesta.

53 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 47 artikla)

1. Helpottaakseen itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen direktiivejä tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymistä ja toimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta.

2. Lääkäriammattia, lääketieteeseen liittyviä ammatteja ja apteekkialan ammatteja koskevien rajoitusten asteittainen poistaminen riippuu niiden harjoittamisen edellytysten yhteensovittamisesta eri jäsenvaltioissa.

54 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 48 artikla)

Jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustetut yhtiöt, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskuksenhallinto tai päätoimipaikka on unionin alueella, rinnastetaan tämän luvun määräyksiä sovellettaessa luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat jäsenvaltion kansalaisia.

Yhtiöillä tarkoitetaan siviili- ja kauppaoikeudellisia yhtiöitä, osuustoiminnallisia yhtiöitä sekä muita julkis- tai yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, lukuun ottamatta niitä, jotka eivät tavoittele voittoa.

55 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 294 artikla)

Jäsenvaltiot antavat muiden jäsenvaltioiden kansalaisille saman oikeuden osallistua 54 artiklassa tarkoitettujen yhtiöiden pääomaan kuin omille kansalaisilleen, sanotun kuitenkin rajoittamatta perussopimusten muiden määräysten soveltamista.

3 LUKU PALVELUT

56 artikla (aiempi EY-sopimuksen 49 artikla)

Jäljempänä olevien määräysten mukaisesti kielletään rajoitukset, jotka koskevat muuhun jäsenvaltioon kuin palvelujen vastaanottajan valtioon sijoittautuneen jäsenvaltion kansalaisen vapautta tarjota palveluja unionissa.

Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ulottaa tämän luvun määräykset koskemaan myös sellaisia palvelujen tarjoajia, jotka ovat kolmannen maan kansalaisia, mutta jotka ovat sijoittautuneet unioniin.

57 artikla (aiempi EY-sopimuksen 50 artikla)

Tässä sopimuksessa palveluilla tarkoitetaan suorituksia, joista tavallisesti maksetaan korvaus ja joita määräykset tavaroiden, pääomien tai henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta eivät koske.

Palveluihin kuuluu erityisesti:

- a) teollinen toiminta;
- b) kaupallinen toiminta;
- c) käsityöläistoiminta;
- d) vapaiden ammattien harjoittamiseen kuuluva toiminta.

Palvelun tarjoaja saa tilapäisesti harjoittaa toimintaansa jäsenvaltiossa, jossa palvelu tarjotaan, niillä edellytyksillä, jotka tämä valtio asettaa kansalaisilleen, sanotun kuitenkin rajoittamatta sijoittautumisoikeutta koskevan luvun määräysten soveltamista.

58 artikla (aiempi EY-sopimuksen 51 artikla)

1. Palvelujen tarjoamisen vapautteen liikenteen alalla sovelletaan liikennettä koskevan osaston määräyksiä.
2. Pääomien liikkuvuuteen liittyvät pankki- ja vakuutuspalvelut vapautetaan yhdessä pääomanliikkeiden vapauttamisen kanssa.

59 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 52 artikla)

1. Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat tavallista lainsäätämismenettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan direktiivein säännöksiä tietyn palvelun vapauden toteuttamiseksi.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja direktiivejä annettaessa etusijalla ovat yleensä palvelut, jotka suoraan vaikuttavat tuotantokustannuksiin tai joiden vapauttaminen osaltaan edistää tavaroiden kauppaa.

60 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 53 artikla)

Jäsenvaltiot pyrkivät etenemään palvelujen vapauttamisessa pidemmälle kuin 59 artiklan 1 kohdan nojalla annetuissa direktiiveissä säädetään, jos niiden yleinen taloudellinen tilanne ja olot asianomaisella elinkeinoelämän alalla sen sallivat.

Komissio antaa asiasta suosituksia niille jäsenvaltioille, joita asia koskee.

61 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 54 artikla)

Kunnes rajoitukset, jotka koskevat palvelujen tarjoamisen vapautta, on poistettu, kukin jäsenvaltio soveltaa näitä rajoituksia 56 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuihin palvelujen tarjoajiin heidän kansalaisuudestaan tai asuinpaikastaan riippumatta.

62 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 55 artikla)

Mitä 51–54 artiklassa määrätään, sovelletaan tässä luvussa tarkoitettuihin kysymyksiin.

4 LUKU

PÄÄOMAT JA MAKSUT

63 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 56 artikla)

1. Tämän luvun määräysten mukaisesti kiellettyjä ovat kaikki rajoitukset, jotka koskevat pääomaliikkeitä jäsenvaltioiden välillä taikka jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä.

2. Tämän luvun määräysten mukaisesti kiellettyjä ovat kaikki rajoitukset, jotka koskevat maksuja jäsenvaltioiden välillä taikka jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä.

64 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 57 artikla)

1. Mitä 63 artiklassa määrätään, ei estä soveltamasta kolmansiin maihin sellaisia rajoituksia, jotka ovat kansallisen lainsäädännön tai unionin oikeuden mukaan voimassa 31 päivänä joulukuuta 1993 ja jotka koskevat pääomanliikkeitä kolmansiin maihin tai kolmansista maista, jos näihin liittyy suoria sijoituksia, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoittautumista, rahoituspalvelujen tarjoamista tai arvopaperien hyväksymistä pääomamarkkinoille. Bulgariassa, Virossa ja Unkarissa kansallisen lainsäädännön mukaan voimassa olevien rajoitusten osalta kyseinen päivämäärä on 31 päivä joulukuuta 1999.

2. Pyrkien mahdollisimman laajalti toteuttamaan jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisen pääomien vapaan liikkuvuuden tavoitteen Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toimenpiteitä, jotka koskevat pääomanliikkeitä kolmansiin maihin tai kolmansista maista, jos näihin liittyy suoria sijoituksia, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoittautumista, rahoituspalvelujen tarjoamista tai arvopaperien hyväksymistä pääomamarkkinoille, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta perussopimusten muiden lukujen soveltamista.

3. Poiketen siitä, mitä 2 kohdassa määrätään, ainoastaan neuvosto, joka tekee ratkaisunsa yksimielisesti ja Euroopan parlamenttia kuultuaan, voi erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen säätää toimenpiteistä, jotka unionin oikeudessa merkitsevät taantumista kolmansiin maihin tai kolmansista maista suuntautuvien pääomanliikkeiden vapauttamisessa.

65 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 58 artikla)

1. Mitä 63 artiklassa määrätään, ei rajoita jäsenvaltioiden oikeutta:

- a) soveltaa niitä verolainsäädäntönsä säännöksiä, joiden mukaan verovelvollisia kohdellaan eri tavoin heidän asuinpaikkansa tai heidän pääomansa sijoituspaikan perusteella;
- b) toteuttaa kaikki toimenpiteet, jotka ovat välttämättömiä, jotta estetään verotusta ja rahoituslaitosten toiminnan vakauden valvontaa koskevien jäsenvaltioiden lakien ja asetusten rikkominen, taikka säätää pääomanliikkeitä koskevista ilmoitusmenettelyistä hallinnollisten tietojen tai tilastotietojen saamiseksi taikka toteuttaa toimenpiteitä, jotka ovat perusteltuja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta.

2. Tämän luvun määräykset eivät rajoita sellaisten sijoittautumisoikeuden rajoitusten soveltamista, jotka ovat sopusoinnussa perussopimusten kanssa.

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet ja menettelyt eivät saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään taikka 63 artiklassa tarkoitetun pääomien ja maksujen vapaan liikkuvuuden peitelyä rajoittamista.

4. Jollei 64 artiklan 3 kohdan nojalla ole toteutettu toimenpiteitä, komissio tai, jollei komissio ole tehnyt kolmen kuukauden kuluessa kyseisen jäsenvaltion pyynnöstä päätöstä, neuvosto voi tehdä päätöksen, jossa todetaan, että jäsenvaltion yhden tai useamman kolmannen maan osalta toteuttamia rajoittavia verotoimenpiteitä on pidettävä perussopimusten mukaisina, kunhan ne perustuvat johonkin unionin tavoitteeseen ja ovat sopusoinnussa sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kanssa. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti jäsenvaltion pyynnöstä.

66 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 59 artikla)

Jos pääomanliikkeet kolmansiin maihin tai kolmansista maista poikkeuksellisissa olosuhteissa aiheuttavat tai uhkaavat aiheuttaa vakavia vaikeuksia talous- ja rahaliiton toiminnalle, neuvosto voi komission ehdotuksesta ja Euroopan keskuspankkia kuultuaan enintään kuuden kuukauden ajan toteuttaa suojatoimenpiteitä suhteessa kolmansiin maihin, jos tällaiset toimenpiteet ovat ehdottomasti tarpeen.

V OSASTO

VAPAUDEN, TURVALLISUUDEN JA OIKEUDEN ALUE

1 LUKU

YLEISET MÄÄRÄYKSET

67 artikla

(aiemmat EY-sopimuksen 61 artikla ja SEU-sopimuksen 29 artikla)

1. Unioni muodostaa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen, jolla kunnioitetaan perusoikeuksia sekä jäsenvaltioiden erilaisia oikeusjärjestelmiä ja -perinteitä.

2. Unioni varmistaa sen, ettei henkilöitä tarkasteta sisärajoilla, sekä kehittää turvapaikka- ja maahanmuuttoasioita sekä ulkorajavalvontaa koskevan yhteisen politiikan, joka perustuu jäsenvaltioiden väliseen yhteisvastuuseen ja joka on oikeudenmukainen kolmansien maiden kansalaisia kohtaan. Tätä osastoa sovellettaessa kansalaisuudettomat henkilöt rinnastetaan kolmansien maiden kansalaisiin.

3. Unioni pyrkii varmistamaan korkean turvallisuustason rikollisuutta, rasismia ja muukalaisvihaa ehkäisevillä ja torjuvilla toimenpiteillä, poliisiviranomaisten ja oikeusviranomaisten ja muiden toimivaltaisten viranomaisten välisillä yhteensovittamis- ja yhteistyötoimenpiteillä sekä rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisella tunnustamisella ja tarvittaessa rikoslainsäädäntöjen lähentämisellä.

4. Unioni helpottaa oikeussuojan saatavuutta muun muassa soveltamalla yksityisoikeudellisissa asioissa annettujen tuomioistuinten päätösten ja muiden päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta.

68 artikla

Eurooppa-neuvosto määrittelee lainsäädännön ja operatiivisen toiminnan eteenpäin viennin strategiset suuntaviivat vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella.

69 artikla

Kansalliset parlamentit valvovat, että 4 ja 5 luvun mukaisesti tehdyissä säädösehdotuksissa ja -aloitteissa noudatetaan toissijaisuusperiaatetta toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen soveltamista koskevan pöytäkirjan mukaisesti.

70 artikla

Neuvosto voi komission ehdotuksesta antaa yksityiskohtaiset säännöt, joiden avulla jäsenvaltiot suorittavat yhteistoiminnassa komission kanssa objektiivisen ja puolueettoman arvioinnin siitä, miten jäsenvaltioiden viranomaiset toteuttavat tässä osastossa tarkoitettuja unionin politiikkoja, erityisesti edistääkseen vastavuoroista tunnustamista koskevan periaatteen täysimääräistä soveltamista, sanotun kuitenkin rajoittamatta 258, 259 ja 260 artiklan soveltamista. Euroopan parlamentille sekä kansallisille parlamenteille tehdään selkoa tämän arvioinnin sisällöstä ja tuloksista.

71 artikla

(aiempi SEU-sopimuksen 36 artikla)

Neuvoston yhteyteen perustetaan pysyvä komitea varmistamaan unionin sisällä toteutettavan operatiivisen yhteistyön edistäminen ja tehostaminen sisäiseen turvallisuuteen kuuluvissa asioissa. Komitea edistää jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toiminnan yhteensovittamista, sanotun kuitenkin rajoittamatta 240 artiklan soveltamista. Unionin asianomaisten elinten ja laitosten edustajat voidaan ottaa mukaan komitean työskentelyyn. Euroopan parlamentti ja kansalliset parlamentit pidetään tietoisina työskentelystä.

72 artikla

(aiemmat EY-sopimuksen 64 artiklan 1 kohta ja SEU-sopimuksen 33 artikla)

Tämä osasto ei vaikuta niihin velvollisuuksiin, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi ja sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi.

73 artikla

Jäsenvaltiot voivat vapaasti järjestää keskenään ja omalla vastuullaan tarkoituksenmukaiseksi katsoviaan yhteistyön ja yhteensovittamisen muotoja kansallisesta turvallisuudesta vastaavien hallintonsa toimivaltaisten yksiköiden kesken.

74 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 66 artikla)

Neuvosto hyväksyy toimenpiteitä varmistaakseen jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välisen sekä näiden viranomaisten ja komission välisen hallinnollisen yhteistyön tässä osastossa tarkoitetuilla aloilla. Neuvosto tekee ratkaisunsa komission ehdotuksesta, jollei 76 artiklasta muuta johdu, sekä Euroopan parlamenttia kuultuaan.

75 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 60 artikla)

Sikäli kuin on tarpeen 67 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi terrorismin ja siihen liittyvän toiminnan ennalta ehkäisemisen ja torjumisen osalta, Euroopan parlamentti ja neuvosto määrittelevät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla puitteet pääomanliikkeitä ja maksuja koskeville hallinnollisille toimenpiteille, kuten luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön, ryhmän tai muun kuin valtiollisen yhteisön omistamien tai hallussaan pitämien varojen, muun rahoitusomaisuuden tai saadun taloudellisen hyödyn jäädyttämiselle.

Neuvosto toteuttaa komission ehdotuksesta toimenpiteitä ensimmäisessä kohdassa tarkoitettujen puitteiden panemiseksi täytäntöön.

Tässä artiklassa tarkoitettut säädökset sisältävät tarvittavat säännökset oikeusturvasta.

76 artikla

Jäljempänä 4 ja 5 luvussa tarkoitettut säädökset sekä ne 74 artiklassa tarkoitettut toimenpiteet, joilla varmistetaan hallinnollinen yhteistyö näissä luvuissa tarkoitetuilla aloilla, hyväksytään

- a) komission ehdotuksesta, tai
- b) aloitteesta, jonka on tehnyt yksi neljäsosa jäsenvaltioista.

2 LUKU

RAJAVALVONTA-, TURVAPAikka- JA MAAHANMUUTTOPOLITIikka

77 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 62 artikla)

1. Unioni kehittää politiikan, jonka tarkoituksena on:

- a) varmistaa, ettei sisärajoja ylittäviä henkilöitä tarkasteta, heidän kansalaisuudestaan riippumatta;

- b) varmistaa henkilöiden tarkastukset ja tehokas valvonta ulkorajojen ylittämisen yhteydessä;
- c) ottaa vaiheittain käyttöön yhdenmukainen ulkorajojen valvontajärjestelmä.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toimenpiteistä, jotka koskevat:

- a) viisumeita ja muita lyhytaikaisia oleskelulupia koskevaa yhteistä politiikkaa;
- b) tarkastuksia, joita tehdään ulkorajoja ylittävälle henkilölle;
- c) edellytyksiä, joiden mukaisesti kolmansien maiden kansalaiset voivat vapaasti liikkua unionin alueella lyhyen ajan;
- d) kaikkia tarvittavia toimenpiteitä, joilla otetaan vaiheittain käyttöön yhdenmukainen ulkorajojen valvontajärjestelmä;
- e) sisärajoja ylittävälle henkilölle tehtävien tarkastusten poistamista heidän kansalaisuudestaan riippumatta.

3. Jos osoittautuu, että unionin toimintaa tarvitaan helpottamaan mahdollisuutta käyttää 20 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua oikeutta, eikä perussopimuksissa ole määräyksiä tähän tarvittavista valtuuksista, neuvosto voi antaa erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen säännöksiä, jotka koskevat passeja, henkilötodistuksia, oleskelulupia tai muita niihin rinnastettavia asiakirjoja. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan.

4. Tämä artikla ei vaikuta jäsenvaltioiden toimivaltaan, joka koskee niiden rajojen maantieteellistä määrittelyä kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

78 artikla

(aiemmat EY-sopimuksen 63 artiklan 1 ja 2 kohta sekä 64 artiklan 2 kohta)

1. Unioni kehittää turvapaikka-asioita sekä toissijaista ja tilapäistä suojelua koskevan yhteisen politiikan, jonka tarkoituksena on antaa asianmukainen asema kaikille kansainvälistä suojelua tarvitseville kolmansien maiden kansalaisille ja varmistaa palauttamiskiellon periaatteen noudattaminen. Tämän politiikan on oltava pakolaisten oikeusasemasta 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehdyn Geneven yleissopimuksen ja 31 päivänä tammikuuta 1967 tehdyn pöytäkirjan sekä muiden asiaan liittyvien sopimusten mukaista.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toimenpiteistä, jotka koskevat yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää, johon sisältyvät:

- a) koko unionissa voimassa oleva yhdenmukainen turvapaikka-asema kolmansien maiden kansalaisille;
- b) yhdenmukainen toissijaisen suojelun asema kolmansien maiden kansalaisille, jotka eivät saa turvapaikkaa unionissa mutta jotka tarvitsevat kansainvälistä suojelua;

- c) yhteinen järjestelmä tilapäisen suojelun antamiseksi kotimaastaan siirtymään joutuneille joukoittaisen maahantulon yhteydessä;
- d) yhteiset menettelyt turvapaikkaa tai toissijaista suojelua koskevan yhdenmukaisen aseman myöntämisessä ja peruuttamisessa;
- e) perusteet ja menettelyt turvapaikkaa tai toissijaista suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion ratkaisemiseksi;
- f) turvapaikkaa tai toissijaista suojelua hakevien vastaanotto-olosuhteita koskevat vaatimukset;
- g) kumppanuus ja yhteistyö kolmansien maiden kanssa turvapaikkaa taikka toissijaista tai tilapäistä suojelua hakevien henkilöiden maahantulon hallinnoimiseksi.

3. Jos kolmansien maiden kansalaisten äkillinen joukoittainen maahantulo aiheuttaa yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa hätätilanteen, neuvosto voi komission ehdotuksesta hyväksyä väliaikaisia toimenpiteitä kyseisen yhden tai useamman jäsenvaltion hyväksi. Neuvosto tekee ratkaisunsa Euroopan parlamenttia kuultuaan.

79 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 63 artiklan 3 ja 4 kohta)

1. Unioni kehittää yhteisen maahanmuuttopolitiikan, jolla pyritään kaikissa vaiheissa varmistamaan muuttovirtojen tehokas hallinta, jäsenvaltioissa laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten oikeudenmukainen kohtelu sekä laittoman maahanmuuton ja ihmiskaupan ehkäiseminen ja tehostettu torjunta.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toimenpiteitä seuraavilla aloilla:

- a) maahantuloa ja maassa oleskelua koskevat edellytykset sekä vaatimukset pitkäaikaisten viisumien ja oleskelulupien myöntämiseksi jäsenvaltioissa, myös perheenyhdistämistä varten;
- b) jäsenvaltioissa laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten oikeuksien määrittely, mukaan lukien edellytykset, jotka koskevat liikkumis- ja oleskeluvapautta muissa jäsenvaltioissa;
- c) laitton maahanmuutto ja luvaton oleskelu, laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden maasta poistaminen ja palauttaminen mukaan luettuna;
- d) ihmiskaupan, erityisesti nais- ja lapsikaupan torjunta.

3. Unioni voi tehdä kolmansien maiden kanssa sopimuksia sellaisten kolmansien maiden kansalaisten takaisinotosta alkuperä- tai lähtömaahan, jotka eivät täytä tai jotka eivät enää täytä jäsenvaltion alueelle pääsyn, kyseisellä alueella oleskelun tai asumisen edellytyksiä.

4. Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen säätää toimenpiteistä, joilla kannustetaan ja tuetaan jäsenvaltioiden toimintaa niiden alueella laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten kotouttamiseksi ja jotka eivät käsitä jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

5. Tämä artikla ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen päättää siitä, kuinka paljon kolmansista maista tulevia kolmansien maiden kansalaisia päästetään niiden alueelle hakemaan työtä palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana.

80 artikla

Tässä luvussa tarkoitetussa unionin politiikassa ja sen toteuttamisessa noudatetaan jäsenvaltioiden yhteisvastuun ja oikeudenmukaisen vastuunjaon periaatetta, myös rahoituksen osalta. Unionin tämän luvun nojalla antamiin säädöksiin sisällytetään tarvittaessa aina asianmukaisia toimenpiteitä tämän periaatteen soveltamiseksi.

3 LUKU

OIKEUDELLINEN YHTEISTYÖ YKSITYISOIKEUDEN ALALLA

81 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 65 artikla)

1. Unioni kehittää oikeudellista yhteistyötä yksityisoikeudellisissa asioissa, joilla on rajatylittäviä vaikutuksia; tämä yhteistyö perustuu tuomioistuinten päätösten ja muiden päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen. Yhteistyöhön voi kuulua jäsenvaltioiden lakien ja asetusten lähentämistä koskevien toimenpiteiden hyväksymistä.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä toimenpiteitä, joilla pyritään erityisesti sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan sitä edellyttäessä varmistamaan:

- a) jäsenvaltioiden tuomioistuinten päätösten ja muiden päätösten vastavuoroinen tunnustaminen ja täytäntöönpano;
- b) oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksianto jäsenvaltiosta toiseen;
- c) lainvalintaa ja tuomioistuimen toimivaltaa koskevien jäsenvaltioiden sääntöjen yhteensopivuus;
- d) todisteiden vastaanottamista koskeva yhteistyö;
- e) tehokas oikeussuojan saatavuus;
- f) riita-asia- oikeudenkäyntien moitteetonta sujumista haittaavien esteiden poistaminen edistämällä tarvittaessa jäsenvaltioissa sovellettavien riita-asia- oikeudenkäyntiä koskevien sääntöjen yhteensovittuutta;

g) vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien kehittäminen;

h) tuomareiden ja oikeuslaitoksen henkilöstön koulutuksen tukeminen.

3. Poiketen siitä, mitä 2 kohdassa määrätään, neuvosto säättää erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen perheoikeudellisista toimenpiteistä, joilla on rajatylittäviä vaikutuksia. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Neuvosto voi komission ehdotuksesta tehdä päätöksen, jolla määritetään, mistä perheoikeudellisista seikoista, joilla on rajatylittäviä vaikutuksia, voidaan antaa säädöksiä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Toisessa alakohdassa tarkoitettu ehdotus toimitetaan kansallisille parlamenteille. Jos kansallinen parlamentti kuuden kuukauden kuluessa ehdotuksen toimittamisesta ilmoittaa vastustavansa ehdotusta, päätöstä ei tehdä. Jos ehdotusta ei vastusteta, neuvosto voi tehdä päätöksen.

4 LUKU

OIKEUDELLINEN YHTEISTYÖ RIKOSOIKEUDEN ALALLA

82 artikla

(aiempi SEU-sopimuksen 31 artikla)

1. Oikeudellinen yhteistyö unionissa rikosoikeuden alalla perustuu tuomioistuinten tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen, ja siihen kuuluu jäsenvaltioiden lakien ja asetusten lähentäminen 2 kohdassa ja 83 artiklassa tarkoitetuilla aloilla.

Euroopan parlamentti ja neuvosto säättävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on:

- a) laatia sääntöjä ja menettelyjä kaikenmuotoisten tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten tunnustamisen varmistamiseksi koko unionissa;
- b) ehkäistä ja ratkaista jäsenvaltioiden välisiä tuomioistuimen toimivaltaa koskevia ristiriitoja;
- c) tukea tuomareiden ja oikeuslaitoksen henkilöstön koulutusta;
- d) helpottaa jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten tai vastaavien viranomaisten yhteistyötä rikosasioiden käsittelyn ja päätösten täytäntöönpanon yhteydessä.

2. Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla direktiiveillä säätää vähimmäissäännöistä sikäli kuin se on tarpeen tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen sekä poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön helpottamiseksi rajatylittävissä rikosasioissa. Näissä vähimmäissäännöissä otetaan huomioon jäsenvaltioiden oikeusperinteiden ja -järjestelmien erot.

Vähimmäissäännöt koskevat seuraavia asioita:

- a) todisteiden vastavuoroinen hyväksyttävyys jäsenvaltioissa;
- b) yksilön oikeudet rikosasioiden käsittelyssä;
- c) rikosten uhrien oikeudet;
- d) muut rikosasioiden käsittelyn erityiset osatekijät, jotka neuvosto on ennalta määrittänyt päätöksellä. Neuvosto tekee tällaisen päätöksen yksimielisesti Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan.

Tässä kohdassa tarkoitettujen vähimmäissääntöjen hyväksyminen ei estä jäsenvaltioita pitämästä yllä tai ottamasta käyttöön niitä korkeatasoisempaa yksilön suojelua.

3. Jos neuvoston jäsen katsoo, että ehdotus 2 kohdassa tarkoitetuksi direktiiviksi vaikuttaisi jäsenen rikosoikeusjärjestelmän perusteisiin, se voi pyytää asian saattamista Eurooppa-neuvoston käsiteltäväksi. Tässä tapauksessa tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen mukainen menettely keskeytetään. Kun asiaa on käsitelty ja jos on päästy yhteisymmärrykseen, Eurooppa-neuvosto palauttaa ehdotuksen neljän kuukauden kuluessa keskeyttämisestä neuvostolle, mikä lopettaa tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen mukaisen menettelyn keskeyttämisen.

Jos asiasta ei päästä yhteisymmärrykseen ja jos vähintään yhdeksän jäsenvaltiota haluaa aloittaa tiiviimmän yhteistyön kyseisen direktiiviehdotuksen pohjalta, niiden on saman määräajan kuluessa ilmoitettava asiasta Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle. Tällöin lupa aloittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 20 artiklan 2 kohdassa ja tämän sopimuksen 329 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tiiviimpi yhteistyö katsotaan annetuksi ja määräyksiä tiiviimmästä yhteistyöstä sovelletaan.

83 artikla

(aiempi SEU-sopimuksen 31 artikla)

1. Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla direktiiveillä säätää rikosten ja seuraamusten määrittelyä koskevista vähimmäissäännöistä erityisen vakavan rikollisuuden alalla, joka on rajatylittävää joko rikosten luonteen tai vaikutusten johdosta tai sen vuoksi, että niiden torjuminen yhteisin perustein on erityisesti tarpeen.

Nämä rikollisuuden alat ovat terrorismi, ihmiskauppa sekä naisten ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, laiton huumausainekauppa, laiton asekauppa, rahanpesu, lahjonta, maksuvälineiden väärentäminen, tietokonerikollisuus ja järjestäytynyt rikollisuus.

Rikollisuudessa tapahtuneen kehityksen perusteella neuvosto voi tehdä päätöksen, jolla määritellään muita rikollisuuden aloja, jotka täyttävät tässä kohdassa tarkoitetut edellytykset. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan.

2. Kun jäsenvaltioiden lakien ja asetusten lähentäminen rikosoikeuden alalla osoittautuu välttämättömäksi jonkin unionin politiikan tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi alalla, jolla on toteutettu yhdenmukaistamistoimenpiteitä, tällä alalla voidaan direktiivein säätää rikosten ja seuraamusten määrittelyä koskevista vähimmäissäännöistä. Nämä direktiivit annetaan kyseisten yhdenmukaistamistoimenpiteiden hyväksymisessä noudatetun tavallisen tai erityisen lainsäätämisyjärjestyksen mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 76 artiklan soveltamista.

3. Jos neuvoston jäsen katsoo, että ehdotus 1 tai 2 kohdassa tarkoitetuksi direktiiviksi vaikuttaisi jäsenen rikosoikeusjärjestelmän perusteisiin, se voi pyytää asian saattamista Eurooppa-neuvoston käsiteltäväksi. Tässä tapauksessa tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen mukainen menettely keskeytetään. Kun asiaa on käsitelty ja jos on päästy yhteisymmärrykseen, Eurooppa-neuvosto palauttaa ehdotuksen neljän kuukauden kuluessa keskeyttämisestä neuvostolle, mikä lopettaa tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen mukaisen menettelyn keskeyttämisen.

Jos asiasta ei päästä yhteisymmärrykseen ja jos vähintään yhdeksän jäsenvaltiota haluaa aloittaa tiiviimmän yhteistyön kyseisen direktiiviehdotuksen pohjalta, niiden on saman määräajan kuluessa ilmoitettava asiasta Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle. Tällöin lupa aloittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 20 artiklan 2 kohdassa ja tämän sopimuksen 329 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tiiviimpi yhteistyö katsotaan annetuksi ja määräyksiä tiiviimmästä yhteistyöstä sovelletaan.

84 artikla

Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen säätää toimenpiteistä, joilla kannustetaan ja tuetaan jäsenvaltioiden toimintaa rikollisuuden torjunnan alalla. Nämä toimenpiteet eivät voi käsittää jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

85 artikla

(aiempi SEU-sopimuksen 31 artikla)

1. Eurojustin tehtävänä on jäsenvaltioiden viranomaisten ja Europolin toteuttamien operaatioiden sekä niiden toimittamien tietojen perusteella tukea ja tehostaa kansallisten tutkinta- ja syyttäväviranomaisten toiminnan yhteensovittamista ja yhteistyötä sellaisen vakavan rikollisuuden alalla, joka koskee kahta tai useampaa jäsenvaltiota tai edellyttää yhteisin perustein toteutettavia syytetoimia.

Tätä varten Euroopan parlamentti ja neuvosto määrittävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla Eurojustin rakenteen, toiminnan, toiminta-alan ja tehtävät. Näihin tehtäviin voi sisältyä:

- a) rikostutkinnan aloittaminen ja ehdotuksen tekeminen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten toteuttamien syytetoimien vireillepanosta erityisesti niiden koskiessa unionin taloudellisia etuja vahingoittavia rikoksia;
- b) a alakohdassa tarkoitettujen tutkinta- ja syytetoimien yhteensovittaminen;
- c) oikeudellisen yhteistyön tehostaminen, mukaan lukien tuomioistuinten toimivaltaa koskevien ristiriitojen ratkaiseminen, ja tiivis yhteistyö Euroopan oikeudellisen verkoston kanssa.

Näillä asetuksilla säädetään myös menettelytavoista, jotka koskevat Euroopan parlamentin ja kansallisten parlamenttien osallistumista Eurojustin toiminnan arviointiin.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen syytetoimien yhteydessä toimivaltaiset kansalliset viranomaiset suorittavat tuomioistuinmenettelyyn kuuluvat viralliset toimenpiteet, sanotun kuitenkin rajoittamatta 86 artiklan soveltamista.

86 artikla

1. Unionin taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten torjumiseksi neuvosto voi erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla perustaa Eurojustin pohjalta Euroopan syyttäjänviraston. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan.

Jos asiasta ei päästä yksimielisyyteen, voi ryhmä, johon kuuluu vähintään yhdeksän jäsenvaltiota, pyytää asetusehdotuksen saattamista Eurooppa-neuvoston käsiteltäväksi. Tässä tapauksessa menettely neuvostossa keskeytetään. Kun asiaa on käsitelty ja jos on päästy yhteisymmärrykseen, Eurooppa-neuvosto palauttaa neljän kuukauden kuluessa menettelyn keskeyttämisestä ehdotuksen neuvostolle hyväksyttäväksi.

Jos asiasta ei päästä yhteisymmärrykseen ja jos vähintään yhdeksän jäsenvaltiota haluaa aloittaa tiiviimmän yhteistyön kyseisen asetusehdotuksen pohjalta, niiden on saman määräajan kuluessa ilmoitettava asiasta Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle. Tällöin lupa aloittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 20 artiklan 2 kohdassa ja tämän sopimuksen 329 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tiiviimpi yhteistyö katsotaan annetuksi ja määräyksiä tiiviimmästä yhteistyöstä sovelletaan.

2. Euroopan syyttäjänvirastolla, joka on tarvittaessa yhteydessä Europoliiin, on toimivalta tutkia unionin niitä taloudellisia etuja vahingoittavia rikoksia, jotka määritetään 1 kohdassa tarkoitetussa asetuksessa, sekä asettaa syytteeseen niiden tekijät ja niihin osalliset. Se toimii syyttäjän tehtävissä tällaisia tekoja koskevissa rikosasioissa jäsenvaltioiden toimivaltaisissa tuomioistuimissa.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuilla asetuksilla säädetään Euroopan syyttäjänviraston perussäännöstä, sen tehtävien hoitamista koskevista ehdoista, sen toimintaan sovellettavista ja todisteiden hyväksyttävyyttä koskevista menettelysäännöistä sekä Euroopan syyttäjänviraston tehtäviensä hoidossa toteuttamien menettelyyn liittyvien toimien oikeudelliseen valvontaan sovellettavista säännöistä.

4. Eurooppa-neuvosto voi tehdä samaan aikaan tai myöhemmin päätöksen, jolla muutetaan 1 kohtaa Euroopan syyttäjänviraston toimivaltuuksien laajentamiseksi koskemaan rajatylittävää vakavaa rikollisuutta ja sen johdosta 2 kohtaa siten, että se koskee useita jäsenvaltioita koskevien vakavien rikosten tekijöitä ja niihin osallisia. Eurooppa-neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan ja komissiota kuultuaan.

5 LUKU

POLIISIYHTEISTYÖ

87 artikla

(aiempi SEU-sopimuksen 30 artikla)

1. Unioni toteuttaa jäsenvaltioiden kaikkien toimivaltaisten viranomaisten, kuten poliisi- ja tulliviranomaisten sekä rikosten ehkäisemiseen, paljastamiseen ja tutkintaan erikoistuneiden muiden lainvalvontaviranomaisten välisen poliisiyhteistyön.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyhteistyöstä noudattaen säätää toimenpiteistä, jotka koskevat:

- a) asiaa koskevien tietojen keräämistä, tallentamista, käsittelyä, analysointia ja vaihtoa;
- b) henkilöstön koulutuksen tukemista sekä henkilöstövaihtoa, välineistöä ja yhteistyötä rikosten selvittämistä koskevan tutkimuksen osalta;
- c) yhteisiä tutkintatekniikoita vakavan järjestäytyneen rikollisuuden paljastamiseksi.

3. Neuvosto voi erityistä lainsäätämisyhteistyöstä noudattaen säätää toimenpiteistä, jotka koskevat tässä artiklassa tarkoitettujen viranomaisten välistä operatiivista yhteistyötä. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Jos asiasta ei päästä yksimielisyyteen, voi ryhmä, johon kuuluu vähintään yhdeksän jäsenvaltiota, pyytää toimenpideehdotuksen saattamista Eurooppa-neuvoston käsiteltäväksi. Tässä tapauksessa menettely neuvostossa keskeytetään. Kun asiaa on käsitelty ja jos on päästy yhteisymmärrykseen, Eurooppa-neuvosto palauttaa neljän kuukauden kuluessa menettelyn keskeyttämisestä ehdotuksen neuvostolle hyväksyttäväksi.

Jos asiasta ei päästä yhteisymmärrykseen ja jos vähintään yhdeksän jäsenvaltiota haluaa aloittaa tiiviimmän yhteistyön kyseisen toimenpide-ehdotuksen pohjalta, niiden on saman määräajan kuluessa ilmoitettava asiasta Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle. Tällöin lupa aloittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 20 artiklan 2 kohdassa ja tämän sopimuksen 329 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tiiviimpi yhteistyö katsotaan annetuksi ja määräyksiä tiiviimmästä yhteistyöstä sovelletaan.

Toisessa ja kolmannessa alakohdassa määrättyä erityismenettelyä ei sovelleta säädöksiin, joilla kehitetään Schengenin säännöstöä.

88 artikla

(aiempi SEU-sopimuksen 30 artikla)

1. Europolin tehtävänä on tukea ja tehostaa jäsenvaltioiden poliisiviranomaisten ja muiden lainvalvontaviranomaisten toimintaa ja niiden keskinäistä yhteistyötä, jolla ehkäistään ja torjutaan kahta tai useampaa jäsenvaltiota koskevaa vakavaa rikollisuutta, terrorismia ja johonkin unionin politiikkaan kuuluvaa yhteistä etua vahingoittavia rikollisuuden muotoja.

2. Euroopan parlamentti ja neuvosto määrittävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla Europolin rakenteen, toiminnan, toiminta-alan ja tehtävät. Näihin tehtäviin voi sisältyä:

- a) erityisesti jäsenvaltioiden sekä kolmansien maiden tai elinten viranomaisten välittämien tietojen kerääminen, tallentaminen, käsittely, analysointi ja vaihto;
- b) yhdessä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa toteutettujen tai yhteisten tutkintaryhmien toteuttamien tutkintatoimien ja operatiivisten toimien yhteensovittaminen, järjestäminen ja toteuttaminen, ollen tarvittaessa yhteydessä Eurojustiin.

Näillä asetuksilla säädetään myös menettelytavoista, joilla Euroopan parlamentti yhdessä kansallisten parlamenttien kanssa valvoo Europolin toimintaa.

3. Europolin operatiivinen toiminta on aina toteutettava olemalla yhteydessä sen jäsenvaltion tai niiden jäsenvaltioiden viranomaisiin, joiden alueella toimitaan, ja näiden viranomaisten suostumuksella. Pakkokeinojen käyttö kuuluu yksinomaan toimivaltaisille kansallisille viranomaisille.

89 artikla

(aiempi SEU-sopimuksen 32 artikla)

Neuvosto vahvistaa erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ne edellytykset ja rajoitukset, joiden mukaisesti 82 ja 87 artiklassa tarkoitettujen jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat toimia toisen jäsenvaltion alueella olemalla yhteydessä kyseisen jäsenvaltion viranomaisiin ja näiden viranomaisten suostumuksella. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan.

VI OSASTO

LIIKENNE

90 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 70 artikla)

Kysymyksissä, joita tämä osasto koskee, perussopimusten tavoitteita toteutetaan yhteisellä liikenne-politiikalla.

91 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 71 artikla)

1. Euroopan parlamentti ja neuvosto, tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, 90 artiklan täytäntöön panemiseksi ja liikenteen erityispiirteet huomioon ottaen:

- a) antavat yhteisiä sääntöjä, joita sovelletaan kansainväliseen liikenteeseen jäsenvaltion alueelle tai sen alueelta taikka yhden tai useamman jäsenvaltion alueen kautta,
- b) vahvistavat ne edellytykset, joilla muut kuin jäsenvaltiossa asuvat liikenteenharjoittajat saavat harjoittaa liikennettä siellä,
- c) toteuttavat toimenpiteet liikenneturvallisuuden parantamiseksi,
- d) antavat muut aiheelliset säännökset.

2. Toteutettaessa 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä otetaan huomioon tapaukset, joissa toimenpiteiden soveltaminen voi joillakin alueilla vaikuttaa vakavasti elintasoon ja työllisyyteen sekä kuljetuskaluston käyttöön.

92 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 72 artikla)

Ennen kuin 91 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja säännökset on annettu, jäsenvaltiot eivät saa ilman neuvoston yksimielisesti toteuttamaa toimenpidettä, jolla myönnetään poikkeus, muuttaa liikennettä koskevia, 1 päivänä tammikuuta 1958, tai kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, liittymispäivänä voimassa olleita säännöksiään sellaisiksi, että ne ovat muista jäsenvaltioista oleville liikenteenharjoittajille suoralta tai välilliseltä vaikutukseltaan epäedullisempia kuin kyseisestä jäsenvaltiosta oleville liikenteenharjoittajille.

93 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 73 artikla)

Tuki on perussopimusten mukainen, jos se on tarpeen liikenteen yhteensovittamiseksi tai korvausta julkisten palvelujen käsitteeseen kuuluvien velvoitteiden täyttämiseksi.

94 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 74 artikla)

Perussopimusten nojalla toteutetuissa kuljetusmaksuja ja -ehtoja koskevissa toimenpiteissä otetaan huomioon liikenteenharjoittajien taloudellinen tilanne.

95 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 75 artikla)

1. Unionin sisäisessä liikenteessä on kiellettyä syrjintä, joka ilmenee siten, että liikenteenharjoittaja soveltaa kuljetettavien tavaroiden alkuperä- tai määrään perusteella eri kuljetusmaksuja tai -ehtoja samanlaisten tavaroiden kuljetuksiin samoilla reiteillä.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei estä Euroopan parlamenttia ja neuvostoa toteuttamasta muita toimenpiteitä 91 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

3. Neuvosto toteuttaa komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia sekä talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan sääntelyn, jolla turvataan 1 kohdan määräysten täytäntöönpano.

Neuvosto voi erityisesti antaa säännökset, jotka ovat tarpeen, jotta unionin toimielimet voivat valvoa, että 1 kohtaa noudatetaan ja että käyttäjät saavat siitä täyden hyödyn.

4. Komissio tutkii omasta aloitteestaan tai jäsenvaltion pyynnöstä kaikki 1 kohdassa tarkoitetut syrjintätapaukset ja kuultuaan niitä jäsenvaltioita, joita asia koskee, tekee tarvittavat päätökset 3 kohdan nojalla toteutetun sääntelyn mukaisesti.

96 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 76 artikla)

1. Sellaiset jäsenvaltion unionin sisäisessä liikenteessä käytettäväksi määräämät kuljetusmaksut ja -ehdot, joilla tavalla tai toisella tuetaan tai suojellaan tiettyä yritystä tai toimialaa taikka tiettyjä yrityksiä tai toimialoja, ovat kiellettyjä, jollei komissio anna lupaa niihin.

2. Komissio tutkii omasta aloitteestaan tai jäsenvaltion pyynnöstä 1 kohdassa tarkoitettut maksut ja ehdot ottaen erityisesti huomioon yhtäältä tarkoituksenmukaisen alueellisen talouspolitiikan vaatimukset, alikehittyneiden alueiden tarpeet ja niiden alueiden ongelmat, joihin poliittiset olot ovat vakavasti vaikuttaneet, sekä toisaalta tällaisten maksujen ja ehtojen vaikutukset eri liikennemuotojen väliseen kilpailuun.

Komissio tekee tarvittavat päätökset kuultuaan niitä jäsenvaltioita, joita asia koskee.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu kielto ei koske kilpailutariffeja.

97 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 77 artikla)

Maksut tai kulut, jotka liikenteenharjoittaja veloittaa rajanylityksestä kuljetusmaksujen lisäksi, eivät saa olla kohtuuttomia rajanylityksestä tosiasiallisesti aiheutuviin kustannuksiin nähden.

Jäsenvaltiot pyrkivät asteittain pienentämään näitä kustannuksia.

Komissio voi antaa jäsenvaltioille suosituksia tämän artiklan soveltamisesta.

98 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 78 artikla)

Tämän osaston määräykset eivät estä toteuttamasta Saksan liittotasavallassa toimenpiteitä Saksan jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi, jos toimenpiteet ovat tarpeen sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin jako on vaikuttanut. Viiden vuoden kuluttua Lissabonin sopimuksen voimaantulosta neuvosto voi komission ehdotuksesta tehdä päätöksen, jolla tämä artikla kumotaan.

99 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 79 artikla)

Komission yhteyteen perustetaan neuvoa-antava komitea, jossa on jäsenvaltioiden hallitusten nimeämät asiantuntijat. Komissio kuulee komiteaa liikenneasioissa, kun se katsoo sen tarpeelliseksi.

100 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 80 artikla)

1. Tämän osaston määräyksiä sovelletaan rautatie-, maantie- ja sisävesiliikenteeseen.

2. Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen antaa meri- ja lentoliikennettä koskevat aiheelliset säännökset. Ne tekevät ratkaisunsa talous- ja sosiaalikomiteaa sekä alueiden komiteaa kuultuaan.

VII OSASTO

KILPAILUA, VEROTUSTA JA LAINSÄÄDÄNNÖN LÄHENTÄMISTÄ KOSKEVAT YHTEISET SÄÄNNÖT

1 LUKU

KILPAILUSÄÄNNÖT

1 JAKSO

YRITYKSIIN SOVELLETTAVAT SÄÄNNÖT

101 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 81 artikla)

1. Sisämarkkinoille soveltumattomia ja kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua sisämarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy sisämarkkinoilla, ja erityisesti sellaiset sopimukset, päätökset ja menettelytavat:

- a) joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja;
- b) joilla rajoitetaan tai valvotaan tuotantoa, markkinoita, teknistä kehitystä taikka investointeja;
- c) joilla jaetaan markkinoita tai hankintalähteitä;
- d) joiden mukaan eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin sovelletaan erilaisia ehtoja kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla;
- e) joiden mukaan sopimuksen syntymisen edellytykseksi asetetaan se, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppataidan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.

2. Tämän artiklan mukaan kielletyt sopimukset ja päätökset ovat mitättömiä.

3. Voidaan kuitenkin julistaa, että 1 kohdan määräykset eivät koske

— yritysten välistä sopimusta tai yritysten välisten sopimusten ryhmää,

— yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yritysten yhteenliittymien päätösten ryhmää,

— yhdenmukaistettua menettelytapaa tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmää,

joka osaltaan tehostaa tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistää teknistä tai taloudellista kehitystä jättäen kuluttajille kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä:

- a) asettamatta asianomaisille yrityksille rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi;
- b) antamatta näille yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita.

102 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 82 artikla)

Sisämarkkinoille soveltumatonta ja kiellettyä on yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö sisämarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla, jos se on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Tällaista väärinkäyttöä voi olla erityisesti:

- a) kohtuuttomien osto- tai myyntihintojen taikka muiden kohtuuttomien kauppaehtojen suora tai välillinen määrääminen;
- b) tuotannon, markkinoiden tai teknisen kehityksen rajoittaminen kuluttajien vahingoksi;
- c) erilaisten ehtojen soveltaminen eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla;
- d) sen asettaminen sopimuksen syntymisen edellytykseksi, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.

103 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 83 artikla)

1. Neuvosto antaa komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan aiheelliset asetukset ja direktiivit 101 ja 102 artiklassa tarkoitettujen periaatteiden soveltamiseksi.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen säännösten tavoitteena on erityisesti:

- a) ottamalla käyttöön sakot ja uhkasakot varmistaa, että 101 artiklan 1 kohdassa ja 102 artiklassa tarkoitettuja kieltoja noudatetaan;

- b) vahvistaa 101 artiklan 3 kohdan soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt ottaen huomioon yhtäältä tarve turvata tehokas valvonta ja toisaalta tarve yksinkertaistaa hallintoa niin paljon kuin mahdollista;
- c) täsmentää tarvittaessa 101 ja 102 artiklan määräysten soveltamisala elinkeinoelämän eri aloilla;
- d) määritellä komission ja Euroopan unionin tuomioistuimen tehtävänjako tämän kohdan määräysten soveltamisessa;
- e) määritellä kansallisen lainsäädännön suhde yhtäältä tämän jakson määräyksiin ja toisaalta tämän artiklan nojalla annettuihin säännöksiin.

104 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 84 artikla)

Ennen 103 artiklan nojalla annettujen säännösten voimaantuloa jäsenvaltioiden viranomaiset päättävät kansallista lainsäädäntöään sekä 101 artiklaa, erityisesti sen 3 kohtaa, ja 102 artiklaa noudattaen asioista, jotka koskevat sopimusten, päätösten tai yhdenmukaistettujen menettelytapojen luvallisuutta taikka määräävän aseman väärinkäyttöä sisämarkkinoilla.

105 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 85 artikla)

1. Komissio huolehtii 101 ja 102 artiklassa määrättyjen periaatteiden soveltamisesta, sanotun kuitenkin rajoittamatta 104 artiklan soveltamista. Komissio tutkii jäsenvaltion hakemuksesta tai omasta aloitteestaan yhteydessä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa ja niiden avustuksella tapaukset, joissa epäillään, että näitä periaatteita on rikottu. Jos se toteaa, että periaatteita on rikottu, se tekee ehdotuksen rikkomisen lopettamiseksi aiheellisista toimenpiteistä.

2. Jos rikkomista jatketaan, komissio toteaa periaatteiden rikkomisen päätöksellä, jonka se perustelee. Komissio voi julkaista päätöksensä ja antaa jäsenvaltioille luvan toteuttaa rikkomisen lopettamiseksi tarvittavat toimenpiteet, joiden edellytykset ja joita koskevat yksityiskohtaiset säännöt komissio määrittelee.

3. Komissio voi antaa asetuksia, jotka koskevat sellaisia sopimusten ryhmiä, joista neuvosto on antanut asetuksen tai direktiivin 103 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti.

106 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 86 artikla)

1. Jäsenvaltiot eivät toteuta eivätkä pidä voimassa mitään toimenpidettä, joka koskee julkisia yrityksiä taikka yrityksiä, joille jäsenvaltiot myöntävät erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia ja joka on ristiriidassa tämän sopimuksen, etenkin sen 18 ja 101–109 artiklan määräysten kanssa.

2. Yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, sekä fiskaalisiin monopoleihin sovelletaan tämän sopimuksen määräyksiä ja varsinkin kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä. Kaupan kehitykseen ei saa vaikuttaa tavalla, joka olisi ristiriidassa unionin etujen kanssa.

3. Komissio valvoo, että tämän artiklan määräyksiä noudatetaan, ja antaa jos se on tarpeen jäsenvaltioille osoitetut aiheelliset direktiivit tai tekee niille osoitetut aiheelliset päätökset.

2 JAKSO

VALTION TUKI

107 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 87 artikla)

1. Jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

2. Sisämarkkinoille soveltuu:

- a) yksittäisille kuluttajille myönnettävä sosiaalinen tuki, joka myönnetään harjoittamatta syrjintää tuotteiden alkuperän perusteella;
- b) tuki luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi;
- c) tuki sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin Saksan jako on vaikuttanut, jos tuki on tarpeen jaosta aiheutuneen taloudellisen haitan korvaamiseksi. Viiden vuoden kuluttua Lissabonin sopimuksen voimaantulosta neuvosto voi komission ehdotuksesta tehdä päätöksen, jolla tämä alakohta kumotaan.

3. Sisämarkkinoille soveltuvana voidaan pitää:

- a) tukea taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma, sekä 349 artiklassa tarkoitetuilla alueilla, niiden rakenteellinen, taloudellinen ja sosiaalinen tilanne huomioon ottaen;
- b) tukea Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen;

- c) tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla;
- d) tukea kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin ja kilpailun edellytyksiä unionissa yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla;
- e) muuta tukea, josta neuvosto päättää komission ehdotuksesta.

108 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 88 artikla)

1. Komissio seuraa jatkuvasti jäsenvaltioiden kanssa niiden voimassa olevia tukijärjestelmiä. Se tekee jäsenvaltioille ehdotuksia sisämarkkinoiden asteittaisen kehittämisen tai sisämarkkinoiden toiminnan kannalta aiheellisiksi toimenpiteiksi.

2. Jos komissio vaadittuaan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa, toteaa, että valtion myöntämä tai valtion varoista myönnetty tuki ei 107 artiklan mukaan sovellu sisämarkkinoille taikka että tällaista tukea käytetään väärin, se tekee päätöksen siitä, että asianomaisen valtion on komission asettamassa määräajassa poistettava tuki tai muutettava sitä.

Jos kyseinen valtio ei noudata päätöstä asetetussa määräajassa, komissio tai mikä tahansa jäsenvaltio, jota asia koskee, voi 258 ja 259 artiklan määräyksistä poiketen saattaa asian suoraan Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Jäsenvaltion pyynnöstä neuvosto voi yksimielisesti päättää, että tukea, jota tämä jäsenvaltio myöntää tai aikoo myöntää, pidetään 107 artiklan määräyksistä tai 109 artiklassa tarkoitettujen asetusten säännöksistä poiketen sisämarkkinoille soveltuvana, jos tällainen päätös on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi perusteltu. Jos komissio on aloittanut kyseistä tukea koskevan, tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun menettelyn, asianomaisen jäsenvaltion neuvostolle osoittama pyyntö keskeyttää menettelyn siihen asti, kunnes neuvosto on esittänyt kantansa.

Jos neuvosto ei kuitenkaan ole esittänyt kantaansa kolmen kuukauden määräajassa pyynnöstä, komissio tekee päätöksen asiassa.

3. Komissiolle on annettava tieto tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa. Jos komissio katsoo, että tällainen suunnitelma ei 107 artiklan mukaan sovellu sisämarkkinoille, se aloittaa 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn viipymättä. Jäsenvaltio, jota asia koskee, ei saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä, ennen kuin menettelyssä on annettu lopullinen päätös.

4. Komissio voi antaa niitä valtiontukimuotoja koskevia asetuksia, jotka neuvosto on 109 artiklan mukaisesti määrittänyt sellaisiksi, jotka voidaan vapauttaa tämän artiklan 3 kohdassa määrätystä menettelystä.

109 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 89 artikla)

Neuvosto voi komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan antaa aiheelliset asetukset 107 ja 108 artiklan soveltamisesta ja etenkin vahvistaa ne edellytykset, joilla 108 artiklan 3 kohtaa sovelletaan, sekä ne tukimuodot, joihin tätä menettelyä ei sovelleta.

2 LUKU

VEROJA JA MAKSUJA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

110 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 90 artikla)

Jäsenvaltiot eivät määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille minkäänlaisia korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja, kuin ne välittömästi tai välillisesti määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille.

Jäsenvaltiot eivät liioin määrää muiden jäsenvaltioiden tuotteille sellaisia sisäisiä maksuja, joilla välillisesti suojellaan muuta tuotantoa.

111 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 91 artikla)

Tuotteita toisen jäsenvaltion alueelle viettäessä sisäisten maksujen palautus ei saa olla suurempi kuin tuotteista sisäisesti peritty välitön tai välillinen maksu.

112 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 92 artikla)

Muusta maksusta kuin liikevaihtoverosta, valmisteverosta tai muusta välillisestä verosta ei myönnetä vapautusta tai suoriteta palautusta maastaviennissä muihin jäsenvaltioihin eikä tasoitusmaksua peritä maahantuonnissa jäsenvaltioista, ellei neuvosto komission ehdotuksesta ole ennalta hyväksynyt suunniteltuja toimenpiteitä määrääjäksi.

113 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 93 artikla)

Neuvosto antaa yksimielisesti erityisessä lainsäätämisyksikössä sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan säännökset liikevaihtoveroja, valmisteveroja ja muita välillisiä veroja koskevan lainsäädännön yhdenmukaistamisesta siltä osin kuin yhdenmukaistaminen on tarpeen sisämarkkinoiden toteuttamisen ja toiminnan varmistamiseksi sekä kilpailun vääristymien välttämiseksi.

3 LUKU

LAINSÄÄDÄNNÖN LÄHENTÄMINEN

114 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 95 artikla)

1. Jollei perussopimuksissa toisin määrätä, 26 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi sovelletaan seuraavia määräyksiä. Euroopan parlamentti ja neuvosto toteuttavat tavallista lainsäätämisyksikystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevat toimenpiteet jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämiseksi.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei sovelleta veroja, henkilöiden vapaata liikkuvuutta eikä työntekijöiden oikeuksia tai etuja koskeviin säännöksiin tai määräyksiin.

3. Komissio perustaa 1 kohdassa tarkoitetut, terveyttä, turvallisuutta, ympäristönsuojelua tai kuluttajansuojaa koskevat ehdotuksensa suojelun korkeaan tasoon ottaen erityisesti huomioon kaiken tieteelliseen tietoon perustuvan uuden kehityksen. Myös Euroopan parlamentti ja neuvosto pyrkivät kumpikin toimivaltansa rajoissa tähän tavoitteeseen.

4. Jos sen jälkeen, kun Euroopan parlamentti ja neuvosto, neuvosto tai komissio on toteuttanut yhdenmukaistamistoimenpiteen, jäsenvaltio pitää tärkeistä 36 artiklassa tarkoitetuista taikka ympäristön tai työympäristön suojelua koskevista syistä tarpeellisenä pitää voimassa kansalliset säännöksensä tai määräyksensä, jäsenvaltio antaa nämä säännökset ja määräykset sekä perusteet niiden voimassa pitämiseksi tiedoksi komissiolle.

5. Jos sen jälkeen, kun Euroopan parlamentti ja neuvosto, neuvosto tai komissio on toteuttanut yhdenmukaistamistoimenpiteen, jäsenvaltio lisäksi pitää tarpeellisenä ottaa käyttöön uuteen, ympäristönsuojelua tai työympäristön suojelua koskevaan tieteelliseen näyttöön perustuvia kansallisia säännöksiä tai määräyksiä kyseisen jäsenvaltion erityisten ongelmien vuoksi, jotka ovat ilmenneet yhdenmukaistamistoimenpiteen toteuttamisen jälkeen, jäsenvaltio antaa suunnitellut säännökset ja määräykset sekä niiden käyttöönoton perusteet tiedoksi komissiolle, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta 4 kohdan soveltamista.

6. Komissio hyväksyy tai hylkää kyseiset kansalliset säännökset tai määräykset kuuden kuukauden kuluessa 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista tiedoksi antamisista todettuaan ensin, ovatko ne keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen ja muodostavatko ne esteen sisämarkkinoiden toiminnalle.

Jollei komissio tee päätöstä määräajan kuluessa, 4 ja 5 kohdassa tarkoitettuja kansallisia säännöksiä tai määräyksiä pidetään hyväksytyinä.

Komissio voi ilmoittaa kyseiselle jäsenvaltiolle, että tässä kohdassa määrättyä määräaika voidaan pidentää edelleen kuudella kuukaudella, jos se on perusteltua asian monitahoisuuden vuoksi eikä määräajan pidentäminen vaaranna ihmisten terveyttä.

7. Jos jäsenvaltio on 6 kohdan mukaisesti oikeutettu pitämään voimassa tai ottamaan käyttöön yhdenmukaistamistoimenpiteistä poikkeavia kansallisia säännöksiä tai määräyksiä, komissio tutkii viipymättä, onko sillä syytä ehdottaa kyseisen toimenpiteen mukauttamista.

8. Jos jäsenvaltio ottaa esille kansanterveyttä koskevan erityisen ongelman alalla, jolla on aiemmin toteutettu yhdenmukaistamistoimenpiteitä, se ilmoittaa ongelmasta komissiolle, joka tutkii välittömästi, olisiko neuvostolle ehdotettava aiheellisia toimenpiteitä.

9. Poiketen 258 ja 259 artiklassa määrätystä menettelystä komissio tai jäsenvaltio voi saattaa asian suoraan Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos se katsoo, että jokin jäsenvaltio käyttää väärin tämän artiklan mukaisia valtuuksiaan.

10. Edellä tarkoitettuihin yhdenmukaistamistoimenpiteisiin sisällytetään aiheellisissa tapauksissa suojalauseke, jonka nojalla jäsenvaltiot saavat, unionin valvontamenettelyn alaisina, toteuttaa väliaikaisia toimenpiteitä yhdestä tai useammasta 36 artiklassa mainitusta, muusta kuin taloudellisesta syystä.

115 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 94 artikla)

Neuvosto antaa yksimielisesti erityisessä lainsäätämisyjärjestyksessä sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan direktiivejä jäsenvaltioiden sellaisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä, jotka suoraan vaikuttavat sisämarkkinoiden toteuttamiseen ja toimintaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta 114 artiklan soveltamista.

116 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 96 artikla)

Jos komissio toteaa, että jokin eroavuus jäsenvaltioiden lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten välillä vääristää kilpailun edellytyksiä sisämarkkinoilla ja johtaa näin vääristymään, joka on poistettava, se ryhtyy neuvotteluihin niiden jäsenvaltioiden kanssa, joita asia koskee.

Jollei neuvotteluissa päästä sopimukseen vääristymän poistamisesta, Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen tarvittavat direktiivit. Muitakin aiheellisia, perussopimusten mukaisia toimenpiteitä voidaan toteuttaa.

117 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 97 artikla)

1. Jos on aihetta epäillä, että lain, asetuksen tai hallinnollisen määräyksen antaminen tai muuttaminen johtaa 116 artiklassa tarkoitettuun vääristymään, jäsenvaltio, joka haluaa toteuttaa uudistuksen, neuvottelee asiasta komission kanssa. Jäsenvaltioita kuultuaan komissio suosittaa valtioille, joita asia koskee, vääristymän välttämiseksi aiheellisia toimenpiteitä.

2. Jos jäsenvaltio, joka haluaa antaa kansallisia säännöksiä tai määräyksiä taikka muuttaa niitä, ei noudata komission sille antamaa suositusta, muiden jäsenvaltioiden ei tarvitse 116 artiklan nojalla muuttaa kansallisia säännöksiään tai määräyksiään tällaisen vääristymän poistamiseksi. Jos jäsenvaltio, joka ei ole noudattanut komission suositusta, aiheuttaa vääristymää vain omaksi vahingokseen, 116 artiklaa ei sovelleta.

118 artikla

Sisämarkkinoiden toteuttamisen tai toiminnan yhteydessä Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toimenpiteistä, joilla luodaan eurooppalainen teollis- ja tekijänoikeuksien suoja yhdenmukaisen suojan varmistamiseksi unionissa ja joilla muodostetaan keskitetyt luvananto-, yhteensovittamis- ja valvontajärjestelmät unionin tasolla.

Neuvosto säätää erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla eurooppalaista teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa koskevista kielijärjestelyistä. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan.

VIII OSASTO

TALOUS- JA RAHAPOLITIikka

119 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 4 artikla)

1. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi jäsenvaltioiden ja unionin toimintaan sisältyy tässä sopimuksessa määrätyin edellytyksin sellaisen talouspolitiikan käyttöön ottaminen, joka perustuu jäsenvaltioiden talouspolitiikan tiiviiseen yhteensovittamiseen, sisämarkkinoihin ja yhteisten tavoitteiden määrittelyyn ja jota harjoitetaan vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteen mukaisesti.

2. Sen ohella tähän toimintaa sisältyy perussopimuksissa määrättyin edellytyksin ja niissä määrättyjä menettelyjä noudattaen yhteinen raha, euro, sekä sellaisen yhtenäisen rahapolitiikan ja sellaisen yhtenäisen valuuttapolitiikan määrittelemine ja harjoittamine, joiden ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintatason vakautta, ja mainittua tavoitetta kuitenkin rajoittamatta tukea yleistä talouspolitiikkaa unionissa vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteen mukaisesti.

3. Tämä jäsenvaltioiden ja unionin toiminta merkitsee, että seuraavia johtavia periaatteita noudetaan: vakaa hintataso, terve julkistalous ja rahatalous sekä kestävä maksutase.

1 LUKU

TALOUSPOLITIikka

120 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 98 artikla)

Jäsenvaltiot harjoittavat talouspolitiikkaansa niin, että ne myötävaikuttavat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklassa määriteltyjen unionin tavoitteiden toteuttamiseen 121 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja laajat suuntaviivat huomioon ottaen. Jäsenvaltiot ja unioni toimivat 119 artiklassa määriteltyjen periaatteiden mukaisesti noudattaen voimavarojen tehokasta kohdentamista suosivan, vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatetta.

121 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 99 artikla)

1. Jäsenvaltiot pitävät talouspolitiikkaansa yhteistä etua koskevana asiana ja sovittavat talouspolitiikkansa yhteen neuvostossa 120 artiklan mukaisesti.

2. Neuvosto laatii komission suosituksesta ehdotuksen jäsenvaltioiden ja unionin talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi ja antaa niistä kertomuksen Eurooppa-neuvostolle.

Eurooppa-neuvosto keskustelee neuvoston kertomuksen pohjalta jäsenvaltioiden ja unionin talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista tehtävästä päätelmästä.

Tämän päätelmän perusteella neuvosto antaa suosituksen, jossa vahvistetaan nämä laajat suuntaviivat. Neuvosto antaa suosituksestaan tiedon Euroopan parlamentille.

3. Turvatakseen jäsenvaltioiden talouspolitiikan tiiviimmän yhteensovittamisen ja niiden taloudellisen suorituskyvyn jatkuvan lähentymisen neuvosto valvoo komission antamien kertomusten perusteella jokaisen jäsenvaltion sekä unionin taloudellista kehitystä sekä sitä, onko niiden talouspolitiikka 2 kohdassa tarkoitettujen laajojen suuntaviivojen mukaista, ja suorittaa säännöllisesti kokonaisarvion.

Jäsenvaltiot toimittavat komissiolle tiedot toteuttamistaan tärkeistä talouspoliittisista toimenpiteistä sekä muut tarpeellisia pitämänsä tiedot tätä monenvälistä valvontaa varten.

4. Jos 3 kohdassa tarkoitettussa menettelyssä todetaan, että jäsenvaltion talouspolitiikka ei ole 2 kohdassa tarkoitettujen laajojen suuntaviivojen mukaista tai että se voi vaarantaa talous- ja rahaliiton moitteettoman toiminnan, komissio voi antaa kyseiselle jäsenvaltiolle varoituksen. Neuvosto voi komission suosituksesta antaa kyseiselle jäsenvaltiolle tarpeelliset suositukset. Neuvosto voi komission ehdotuksesta päättää julkistaa suosituksensa.

Tätä kohtaa sovellettaessa neuvosto tekee ratkaisunsa ottamatta lukuun kyseistä jäsenvaltiota edustavan neuvoston jäsenen ääntä.

Muiden neuvoston jäsenten määräenemmistö määräytyy 238 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti.

5. Neuvoston puheenjohtaja ja komissio antavat Euroopan parlamentille kertomuksen monenvälisen valvonnan tuloksista. Neuvoston puheenjohtaja voidaan kutsua kuultavaksi Euroopan parlamentin toimivaltaiseen valiokuntaan, jos neuvosto on julkistanut suosituksensa.

6. Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla antaa yksityiskohtaiset säännöt 3 ja 4 kohdassa tarkoitettua monenvälisestä valvontamenettelystä.

122 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 100 artikla)

1. Neuvosto voi komission ehdotuksesta päättää jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun hengessä taloudellisen tilanteen kannalta aiheellisista toimenpiteistä erityisesti, jos ilmenee suuria vaikeuksia tiettyjen tuotteiden saatavuudessa, ennen kaikkea energia-alalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta muiden perussopimuksissa määrättyjen menettelyjen soveltamista.

2. Jos luonnonkatastrofit tai poikkeukselliset tapahtumat, joihin jäsenvaltio ei voi vaikuttaa, ovat aiheuttaneet tuolle jäsenvaltiolle vaikeuksia tai vakavasti uhkaavat aiheuttaa sille suuria vaikeuksia, neuvosto voi komission ehdotuksesta tietyin edellytyksin myöntää kyseiselle jäsenvaltiolle unionin taloudellista apua. Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon tehdystä päätöksestä.

123 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 101 artikla)

1. Tilinylitysoikeudet ja muut sellaiset luottojärjestelyt Euroopan keskuspankissa tai jäsenvaltioiden keskuspankeissa, jäljempänä 'kansalliset keskuspankit', unionin toimielinten, elinten tai laitosten, jäsenvaltioiden keskushallintojen, alueellisten, paikallisten tai muiden viranomaisten, muiden julkisoikeudellisten laitosten tai julkisten yritysten hyväksi ovat kiellettyjä samoin kuin se, että Euroopan keskuspankki tai kansalliset keskuspankit hankkivat suoraan niiltä velkasitoumuksia.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei sovelleta julkisessa omistuksessa oleviin luottolaitoksiin, joita kansallisten keskuspankkien ja Euroopan keskuspankin on kohdeltava samalla tavalla kuin yksityisiä luottolaitoksia keskuspankkirahoituksen osalta.

124 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 102 artikla)

Kaikki toimenpiteet, joilla unionin toimielimille, elimille tai laitoksille, jäsenvaltioiden keskushallinnoille, alueellisille, paikallisille tai muille viranomaisille, muille julkisoikeudellisille laitoksille tai julkisille yrityksille annetaan erityisoikeuksia rahoituslaitoksissa, ovat kiellettyjä, jos ne eivät perustu toiminnan vakauden valvontaan liittyviin seikkoihin.

125 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 103 artikla)

1. Unioni ei ole vastuussa eikä ota vastatakseen sitoumuksista, joita jäsenvaltioiden keskushallinnoilla, alueellisilla, paikallisilla tai muilla viranomaisilla, muilla julkisoikeudellisilla laitoksilla tai julkisilla yrityksillä on, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta vastavuoroisten taloudellisten takuiden antamista tietyn hankkeen yhteiseksi toteuttamiseksi. Jäsenvaltio ei ole vastuussa eikä ota vastatakseen sitoumuksista, joita toisen jäsenvaltion keskushallinnoilla, alueellisilla, paikallisilla tai muilla viranomaisilla, muilla julkisoikeudellisilla laitoksilla tai julkisilla yrityksillä on, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta vastavuoroisten taloudellisten takuiden antamista tietyn hankkeen yhteiseksi toteuttamiseksi.

2. Neuvosto voi komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan tarvittaessa täsmentää 123 ja 124 artiklassa sekä tässä artiklassa tarkoitettujen kieltojen soveltamiseksi tarvittavat määritelmät.

126 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 104 artikla)

1. Jäsenvaltiot välttävät liiallisia julkistalouden alijäämiä.

2. Komissio valvoo jäsenvaltioiden talousarviotilanteen ja julkisen velan määrän kehitystä vakavien virheiden tunnistamiseksi. Se tarkastelee erityisesti talousarviota koskevan kurinalaisuuden noudattamista seuraavilla kahdella arviointiperusteella:

- a) ylittääkö ennakoidun tai toteutuneen julkistalouden alijäämän osuus bruttokansantuotteesta viitearvon, paitsi
 - jos tämä osuus on pienentynyt merkittävästi ja jatkuvasti tasolle, joka on lähellä viitearvoa, taikka
 - jos viitearvon ylittäminen on vain poikkeuksellista ja väliaikaista ja osuus pysyy lähellä viitearvoa;
- b) ylittääkö julkisen velan osuus bruttokansantuotteesta viitearvon, ottamatta lukuun tapauksia, joissa tämä osuus pienenee riittävästi ja lähestyy riittävän nopeasti viitearvoa.

Viitearvot täsmennetään perussopimukseen liitettyssä, liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä tehdystä pöytäkirjassa.

3. Jos jäsenvaltio ei täytä jommankumman tai kummankaan arviointiperusteen mukaisia vaatimuksia, komissio laatii asiasta kertomuksen. Komission kertomuksessa otetaan huomioon myös se, ylittääkö julkistalouden alijäämä julkiset investointimenot, sekä muut merkitykselliset tekijät, jäsenvaltion keskipitkän aikavälin taloudellinen tilanne ja talousarviotilanne mukaan luettuina.

Komissio voi laatia kertomuksen silloinkin, kun arviointiperusteiden mukaiset vaatimukset täyttyvät, jos se katsoo, että jäsenvaltiossa on liiallisen alijäämän vaara.

4. Talous- ja rahoituskomitea antaa lausunnon komission kertomuksesta.

5. Jos komissio katsoo, että jäsenvaltiossa on tai siellä voi ilmetä liiallinen alijäämä, komissio antaa asiasta lausunnon kyseiselle jäsenvaltiolle ja ilmoittaa asiasta neuvostolle.

6. Neuvosto päättää komission ehdotuksesta ja ottaen huomioon sen jäsenvaltion mahdolliset huomautukset, jota asia koskee, sekä kokonaistilanteen arvioituaan, onko liiallinen alijäämä olemassa.

7. Jos neuvosto 6 kohdan mukaisesti päättää, että on olemassa liiallinen alijäämä, se antaa ilman aiheetonta viivytystä komission suosituksesta kyseiselle jäsenvaltiolle suositukset tilanteen lopettamiseksi määräajassa. Jollei 8 kohdasta muuta johdu, näitä suosituksia ei julkisteta.

8. Jos neuvosto toteaa, että suositus ei asetetussa määräajassa ole johtanut tuloksellisiin toimiin, se voi julkistaa suosituksensa.

9. Jos jäsenvaltio ei edelleenkään noudata neuvoston suosituksia, neuvosto voi päättää vaatia jäsenvaltiota määräajassa toteuttamaan sellaisia alijäämää pienentäviä toimenpiteitä, joita neuvosto pitää tarpeellisina tilanteen korjaamiseksi.

Neuvosto voi tällaisessa tilanteessa pyytää jäsenvaltiota, jota asia koskee, antamaan tietyn aikataulun mukaisesti kertomuksia voidakseen tarkastella tuon jäsenvaltion mukauttamispyrkimyksiä.

10. Sitä kanneoikeutta, josta määrätään 258 ja 259 artiklassa, ei voida käyttää tämän artiklan 1–9 kohdassa tarkoitetuissa asioissa.

11. Kunnes jäsenvaltio on alkanut noudattaa 9 kohdan nojalla tehtyä päätöstä, neuvosto voi päättää soveltaa tai tarvittaessa tehostaa jotakin tai joitakin seuraavista toimenpiteistä:

- kyseistä jäsenvaltiota vaaditaan julkistamaan neuvoston täsmentämät lisätiedot ennen kuin se laskee liikkeeseen obligatioita ja arvopapereita,
- Euroopan investointipankkia pyydetään tarkistamaan kyseiseen jäsenvaltioon soveltamaansa lainoituspolitiikkaa,
- kyseistä jäsenvaltiota vaaditaan tekemään unionille aiheellisen suuruinen koroton talletus ajaksi, joka päättyy silloin, kun liiallinen alijäämä on neuvoston käsityksen mukaan oikaistu,
- määrätään aiheellisen suuruinen sakko.

Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon tehdyistä päätöksistä.

12. Neuvosto kumoaa 6–9 ja 11 kohdassa tarkoitetut päätöksensä tai suosituksensa tai jotkin niistä siltä osin kuin liiallinen alijäämä jäsenvaltiossa, jota asia koskee, on neuvoston käsityksen mukaan oikaistu. Jos neuvosto on ennen tätä julkistanut suosituksensa, se antaa heti, kun 8 kohdassa tarkoitettu päätös on kumottu, julkisuuteen lausuman siitä, että kyseisessä jäsenvaltiossa ei enää ole liiallista alijäämää.

13. Neuvosto tekee 8, 9, 11 ja 12 kohdassa tarkoitetut päätöksensä tai antaa näissä kohdissa tarkoitetut suosituksensa komission suosituksesta.

Neuvosto toteuttaa 6–9 sekä 11 ja 12 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet ottamatta lukuun kyseistä jäsenvaltiota edustavan neuvoston jäsenen ääntä.

Muiden neuvoston jäsenten määräenemmistö määräytyy 238 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti.

14. Täydentävät määräykset tässä artiklassa tarkoitetun menettelyn täytäntöönpanosta ovat perussopimukseen liitetystä, liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä tehdyssä pöytäkirjassa.

Neuvosto antaa yksimielisesti erityisessä lainsäätämisyjärjestyksessä sekä Euroopan parlamenttia ja Euroopan keskuspankkia kuultuaan aiheelliset säännökset, joilla mainittu pöytäkirja korvataan.

Jollei tämän kohdan muista määräyksistä muuta johdu, neuvosto vahvistaa komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan yksityiskohtaiset säännöt ja määritelmät mainitun pöytäkirjan määräysten soveltamisesta.

2 LUKU

RAHAPOLITIikka

127 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 105 artikla)

1. Euroopan keskuspankkijärjestelmän, jäljempänä 'EKPJ', ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintatason vakautta. EKPJ tukee yleistä talouspolitiikkaa unionissa osallistuakseen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklassa määriteltyjen unionin tavoitteiden saavuttamiseen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta hintatason vakauden tavoitetta. EKPJ toimii sellaiseen vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteen mukaisesti, joka suosii voimavarojen tehokasta kohdentamista, ja se noudattaa sopimuksen 119 artiklassa määrättyjä periaatteita.

2. EKPJ:n perustehtäviä ovat:

- unionin rahapolitiikan määrittäminen ja toteuttaminen,
- valuuttamarkkinatoimien suorittaminen 219 artiklan mukaisesti,
- jäsenvaltioiden virallisten valuuttavarantojen hallussapito ja hoito,
- maksujärjestelmien moitteettoman toiminnan edistäminen.

3. Mitä 2 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa määrätään, sovelletaan sen kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioiden hallitusten mahdollisuutta pitää hallussaan ja hoitaa valuuttamääräisiä käyttövaroja.

4. Euroopan keskuspankkia kuullaan:

- ehdotuksista unionin säädöksi Euroopan keskuspankin toimivaltaan kuuluvilla aloilla,
- suunnitelmista lainsäädännöksi Euroopan keskuspankin toimivaltaan kuuluvilla aloilla, mutta niissä rajoissa ja sellaisin ehdoin, jotka neuvosto vahvistaa 129 artiklan 4 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen; tällöin Euroopan keskuspankkia kuulevat kansalliset viranomaiset.

Euroopan keskuspankki voi toimivaltaansa kuuluvilla aloilla antaa lausuntoja asianomaisille unionin toimielimille, elimille ja laitoksille sekä kansallisille viranomaisille.

5. EKPJ myötävaikuttaa luottolaitosten toiminnan vakauden valvontaan ja rahoitusjärjestelmän vakauteen liittyvän toimivaltaisten viranomaisten politiikan moitteettomaan harjoittamiseen.

6. Neuvosto, joka tekee ratkaisunsa yksimielisesti ja Euroopan parlamenttia sekä Euroopan keskuspankkia kuultuaan, voi erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla antaa Euroopan keskuspankille erityistehtäviä, jotka koskevat luottolaitosten sekä muiden rahoituslaitosten kuin vakuutusyhtiöiden toiminnan vakauden valvontaan liittyvää politiikkaa.

128 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 106 artikla)

1. Euroopan keskuspankilla on yksinoikeus antaa lupa eurosetelien liikkeeseen laskemiseen unionissa. Euroopan keskuspankki ja kansalliset keskuspankit voivat laskea liikkeeseen euroseteleitä. Ainoastaan Euroopan keskuspankin ja kansallisten keskuspankkien liikkeeseen laskemat setelit ovat laillisina maksuvälineinä kelpaavia seteleitä unionissa.

2. Jäsenvaltiot voivat laskea liikkeeseen eurometallirahoja saatuaan Euroopan keskuspankin hyväksymisen liikkeeseen laskemisen määrälle. Neuvosto voi komission ehdotuksesta Euroopan parlamenttia ja Euroopan keskuspankkia kuultuaan toteuttaa toimenpiteitä kaikkien liikkeeseen tarkoitettujen metallirahojen yksikköarvojen ja teknisten määritelmien yhdenmukaistamiseksi, siinä laajuudessa kuin se on tarpeen niiden moitteettoman liikkeen turvaamiseksi unionissa.

129 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 107 artikla)

1. EKPJ:ää johtavat Euroopan keskuspankin päätöksentekuelimet, jotka ovat Euroopan keskuspankin neuvosto ja johtokunta.

2. Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussääntö, jäljempänä 'EKPJ:n ja EKP:n perussääntö', on tähän sopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa.

3. Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen muuttaa EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4 ja 32.6 artiklaa, 33.1 artiklan a alakohtaa sekä 36 artiklaa. Ne tekevät ratkaisunsa joko Euroopan keskuspankin suosituksesta ja komissiota kuultuaan tai komission ehdotuksesta ja Euroopan keskuspankkia kuultuaan.

4. Neuvosto antaa joko komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja Euroopan keskuspankkia kuultuaan taikka Euroopan keskuspankin suosituksesta sekä Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 ja 34.3 artiklassa tarkoitetut säännökset.

130 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 108 artikla)

Käyttäessään sille perussopimuksilla ja EKPJ:n ja EKP:n perussäännöllä annettuja valtuuksiaan tai suorittaessaan niillä sille annettuja tehtäviään ja velvollisuuksiaan Euroopan keskuspankki tai kansallinen keskuspankki taikka Euroopan keskuspankin tai kansallisen keskuspankin päätöksentekuelimen jäsen ei pyydä eikä ota ohjeita unionin toimielimiltä, elimiltä tai laitoksilta, jäsenvaltioiden hallituksilta eikä miltään muultakaan taholta. Unionin toimielimet, elimet ja laitokset sekä jäsenvaltioiden hallitukset sitoutuvat kunnioittamaan tätä periaatetta ja pidättymään yrityksistä vaikuttaa Euroopan keskuspankin tai kansallisten keskuspankkien päätöksentekuelinten jäseniin heidän suorittaessaan tehtäviään.

131 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 109 artikla)

Jokainen jäsenvaltio huolehtii siitä, että sen kansallinen lainsäädäntö, sen kansallisen keskuspankin perussääntö mukaan luettuna, on sopusoinnussa perussopimusten ja EKPJ:n ja EKP:n perussäännön kanssa.

132 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 110 artikla)

1. EKPJ:lle uskottujen tehtävien suorittamiseksi Euroopan keskuspankki perussopimusten määräysten mukaisesti ja EKPJ:n ja EKP:n perussäännössä määrätyin edellytyksin:

- antaa asetuksia, siinä laajuudessa kuin se on tarpeen EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 3.1 artiklan ensimmäisessä luetelmakohdassa taikka 19.1, 22 tai 25.2 artiklassa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi, sekä tapauksissa, joista säädetään 129 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuissa neuvoston säädöksissä,
- tekee päätökset, jotka ovat tarpeen EKPJ:lle perussopimuksilla sekä EKPJ:n ja EKP:n perussäännöllä uskottujen tehtävien suorittamiseksi,
- antaa suosituksia ja lausuntoja.

2. Euroopan keskuspankki voi päättää julkistaa päätöksensä, suosituksensa ja lausuntonsa.

3. Niissä rajoissa ja sellaisin ehdoin, jotka neuvosto vahvistaa 129 artiklan 4 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen, Euroopan keskuspankki voi määrätä yrityksille sakkoja ja uhkasakkoja, jollei sen antamia asetuksia tai tekemiä päätöksiä noudateta.

133 artikla

Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen euron käytössä yhteisenä rahana, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan keskuspankin toimivaltuuksia. Näistä toimenpiteistä säädetään, kun Euroopan keskuspankkia on kuultu.

3 LUKU

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

134 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 114 artikla)

1. Perustetaan talous- ja rahoituskomitea edistämään jäsenvaltioiden politiikan yhteensovittamista sisämarkkinoiden toiminnan kannalta tarpeellisessa laajuudessa.

2. Talous- ja rahoituskomitean tehtävänä on:

- antaa neuvostolle ja komissiolle lausuntoja niiden pyynnöstä tai omasta aloitteestaan,
- seurata jäsenvaltioiden ja unionin taloudellista tilannetta ja rahoitustilannetta sekä antaa niistä, erityisesti rahoitussuhteista kolmansiin maihin ja kansainvälisiin laitoksiin, säännöllisesti kertomuksia neuvostolle ja komissiolle,
- osallistua neuvoston 66 ja 75 artiklassa, 121 artiklan 2, 3, 4 ja 6 kohdassa, 122, 124, 125 ja 126 artiklassa, 127 artiklan 6 kohdassa, 128 artiklan 2 kohdassa, 129 artiklan 3 ja 4 kohdassa, 138 artiklassa, 140 artiklan 2 ja 3 kohdassa, 143 artiklassa sekä 144 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun työn valmisteluun sekä suorittaa muut neuvoston sille antamat neuvoa-antavat tehtävät ja valmistelutehtävät, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta 240 artiklan soveltamista,
- ainakin kerran vuodessa tarkastella perussopimusten sekä neuvoston toteuttamien toimenpiteiden soveltamisen tuloksena saavutettua pääomanliikkeiden ja maksujen vapauden tilannetta; tarkastelu koskee kaikkia pääomanliikkeisiin ja maksuihin liittyviä toimenpiteitä; komitea antaa komissiolle ja neuvostolle kertomuksen tarkastelun tuloksista.

Jäsenvaltiot, komissio ja Euroopan keskuspankki nimeävät kukin enintään kaksi jäsentä komiteaan.

3. Neuvosto antaa komission ehdotuksesta sekä Euroopan keskuspankkia ja tässä artiklassa tarkoitettua komiteaa kuultuaan yksityiskohtaiset säännöt talous- ja rahoituskomitean kokoonpanosta. Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon tällaisesta päätöksestä.

4. Edellä 2 kohdassa määrättyjen tehtävien lisäksi komitea seuraa asianomaisten jäsenvaltioiden rahamarkkinoiden tilaa ja rahoitustilannetta sekä niiden yleisiä maksujärjestelmiä ja antaa niistä säännöllisesti kertomuksia neuvostolle ja komissiolle, jos on ja niin kauan kuin on jäsenvaltioita, joita 139 artiklassa tarkoitetut poikkeukset koskevat.

135 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 115 artikla)

Asioissa, jotka kuuluvat 121 artiklan 4 kohdan, 126 artiklan, sen 14 kohtaa lukuun ottamatta, 138 artiklan, 140 artiklan 1 kohdan, 140 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan, 140 artiklan 3 kohdan sekä 219 artiklan soveltamisalaan, neuvosto tai jäsenvaltio voi pyytää komissiota tapauksen mukaan joko antamaan suosituksen tai tekemään ehdotuksen. Komissio tutkii tällaisen pyynnön ja esittää viipymättä päätelmänsä neuvostolle.

4 LUKU

NIITÄ JÄSENVALTIOITA, JOIDEN RAHAYSIKKÖ ON EURO, KOSKEVAT ERITYISMÄÄRÄYKSET

136 artikla

1. Talous- ja rahaliiton moitteettoman toiminnan varmistamiseksi ja perussopimusten asiaa koskevien määräysten mukaisesti neuvosto hyväksyy 121 ja 126 artiklassa tarkoitetuista menettelyistä asian kannalta sopivaa menettelyä noudattaen, viimeksi mainitun artiklan 14 kohdassa tarkoitettua menettelyä lukuun ottamatta, niitä jäsenvaltioita, joiden rahayksikkö on euro, koskevia toimenpiteitä, joilla

- a) tehostetaan näiden jäsenvaltioiden talousarvioita koskevan kurinalaisuuden yhteensovittamista ja sen valvontaa;
- b) laaditaan näitä jäsenvaltioita koskevat talouspolitiikan laajat suuntaviivat huolehtien samalla niiden yhteensopivuudesta koko unionin osalta hyväksytyjen talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen kanssa sekä niiden valvonnasta.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä koskeviin äänestyksiin osallistuvat vain ne neuvoston jäsenet, jotka edustavat jäsenvaltioita, joiden rahayksikkö on euro.

Kyseisten neuvoston jäsenten määräenemmistö määräytyy 238 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti.

137 artikla

Niiden jäsenvaltioiden, joiden rahayksikkö on euro, ministereiden välisiä kokouksia koskevat järjestelyt vahvistetaan euroryhmää koskevassa pöytäkirjassa.

138 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 111 artiklan 4 kohta)

1. Euron aseman varmistamiseksi kansainvälisessä valuuttajärjestelmässä neuvosto tekee komission ehdotuksesta päätöksen, jolla vahvistetaan yhteiset kannat talous- ja rahaliiton kannalta erityisen merkittäviin kysymyksiin toimivaltaisissa kansainvälisissä rahoituslaitoksissa ja -konferensseissa. Neuvosto tekee ratkaisunsa Euroopan keskuspankkia kuultuaan.

2. Neuvosto voi komission ehdotuksesta hyväksyä aiheellisia toimenpiteitä yhtenäisen edustuksen varmistamiseksi kansainvälisissä rahoituslaitoksissa ja -konferensseissa. Neuvosto tekee ratkaisunsa Euroopan keskuspankkia kuultuaan.

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä koskeviin äänestyksiin osallistuvat vain ne neuvoston jäsenet, jotka edustavat jäsenvaltioita, joiden rahayksikkö on euro.

Kyseisten neuvoston jäsenten määräenemmistö määräytyy 238 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti.

5 LUKU

SIIRTYMÄMÄÄRÄYKSET

139 artikla

1. Niistä jäsenvaltioista, joiden osalta neuvosto ei ole päättänyt, että ne täyttävät euron käyttöön ottamiseksi vaadittavat edellytykset, käytetään jäljempänä nimitystä ”jäsenvaltiot, joita koskee poikkeus”.

2. Jäsenvaltioihin, joita koskee poikkeus, ei sovelleta seuraavia perussopimusten määräyksiä:

- a) talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen niiden jaksojen hyväksyminen, jotka liittyvät euroalueeseen yleisesti (121 artiklan 2 kohta);
- b) pakkotoimet liiallisten alijäämien korjaamiseksi (126 artiklan 9 ja 11 kohta);
- c) EKPJ:n tavoitteet ja tehtävät (127 artiklan 1, 2, 3 ja 5 kohta);
- d) euron liikkeeseen laskeminen (128 artikla);
- e) Euroopan keskuspankin säädökset (132 artikla);

- f) euron käyttöä koskevat toimenpiteet (133 artikla);
- g) valuuttasopimukset ja muut valuuttakurssipolitiikkaa koskevat toimenpiteet (219 artikla);
- h) Euroopan keskuspankin johtokunnan jäsenten nimittäminen (283 artiklan 2 kohta);
- i) päätökset, joilla vahvistetaan yhteiset kannat talous- ja rahaliiton kannalta erityisen merkittäviin kysymyksiin toimivaltaisissa kansainvälisissä rahoituslaitoksissa ja-konferensseissa (138 artiklan 1 kohta);
- j) toimenpiteet, joilla varmistetaan yhtenäinen edustus kansainvälisissä rahoituslaitoksissa ja-konferensseissa (138 artiklan 2 kohta).

Edellä a–j alakohdassa mainituissa artikloissa jäsenvaltioilla tarkoitetaan näin ollen jäsenvaltioita, joiden rahayksikkö on euro.

3. EKPJ:n ja EKP:n perussäännön IX luvun mukaisesti EKPJ:ään sisältyvät oikeudet ja velvollisuudet eivät koske jäsenvaltioita, joita koskee poikkeus, eivätkä niiden keskuspankkeja.

4. Niitä jäsenvaltioita, joita koskee poikkeus, edustavien neuvoston jäsenten äänioikeus pidätetään, kun neuvosto hyväksyy 2 kohdassa luetelluissa artikloissa tarkoitettuja toimenpiteitä, sekä seuraavissa tapauksissa:

- a) jäsenvaltioille, joiden rahayksikkö on euro, monenvälisen valvonnan puitteissa osoitetut suositukset, vakaushjelmat ja varoitukset mukaan luettuina (121 artiklan 4 kohta);
- b) jäsenvaltioiden, joiden rahayksikkö on euro, liiallista alijäämää koskevat toimenpiteet (126 artiklan 6, 7, 8, 12 ja 13 kohta).

Muiden neuvoston jäsenten määräenemmistö määräytyy 238 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti.

140 artikla

(aiemmat EY-sopimuksen 121 artiklan 1 kohta, 122 artiklan 2 kohdan toinen virke ja 123 artiklan 5 kohta)

1. Vähintään joka toinen vuosi tai sellaisen jäsenvaltion pyynnöstä, jota koskee poikkeus, komissio ja Euroopan keskuspankki antavat neuvostolle kertomuksia jäsenvaltioiden, joita koskee poikkeus, edistymisestä talous- ja rahaliiton toteuttamiseen liittyvien jäsenvaltioiden velvollisuuksien täyttämisessä. Näissä kertomuksissa tarkastellaan erityisesti, onko kunkin tällaisen jäsenvaltion kansallinen

lainsäädäntö, sen kansallisen keskuspankin perussääntö mukaan luettuna, sopusoinnussa 130 ja 131 artiklan sekä EKPJ:n ja EKP:n perussäännön kanssa. Kertomuksissa tarkastellaan myös sitä, onko kestävän lähentymisen korkea taso saavutettu, arvioimalla missä määrin kukin jäsenvaltio on täyttänyt seuraavat arviointiperusteet:

- hintatason korkeatasoisen vakauden toteutuminen; tämä on ilmeistä, jos rahanarvon alenemisaste on lähellä korkeintaan kolmen hintatason vakaudessa parhaiten suoriutuneen jäsenvaltion vastaavaa astetta,
- kestävä julkistalouden tilanne; tämä on ilmeistä, jos valtion julkisyhteisöjen talousarvioiden osalta on tilanne, jossa ei ole 126 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua liiallista alijäämää,
- Euroopan valuuttajärjestelmän valuuttakurssimekanismeissa määrättyjen tavanomaisten vaihteluvälien noudattaminen ainakin kahden vuoden ajan siten, ettei valuutan ulkoista arvoa ole alennettu suhteessa euroon,
- jäsenvaltion, jota koskee poikkeus, saavuttaman lähentymisen ja jäsenvaltion valuuttakurssimekanismiin osallistumisen pysyvyys, sellaisena kuin se ilmenee pitkän aikavälin korkokantojen tasossa.

Tässä kohdassa mainittuja neljää arviointiperustetta ja ajanjaksoja, joina niitä on noudatettava, täsmennetään perussopimukseen liitetystä pöytäkirjassa. Komission ja Euroopan keskuspankin kertomuksissa otetaan huomioon myös markkinoiden yhdentymisen tulokset, vaihtotaseiden tasapainon tilanne ja kehitys sekä yksikkötyökustannusten ja muiden hintaosoittimien kehityksen tarkastelu.

2. Neuvosto, Euroopan parlamenttia kuultuaan ja sen jälkeen, kun asiasta on keskusteltu Eurooppa-neuvostossa, päättää komission ehdotuksesta, mitkä niistä jäsenvaltioista, joita koskee poikkeus, täyttävät vaadittavat edellytykset 1 kohdassa vahvistettujen arviointiperusteiden perusteella ja kumoaa poikkeukset niiden jäsenvaltioiden osalta.

Neuvosto tekee ratkaisunsa saatuaan suosituksen niitä jäsenvaltioita, joiden rahayksikkö on euro, edustavien neuvoston jäsenten määräenemmistöltä. Nämä jäsenet tekevät ratkaisunsa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun komission ehdotus on toimitettu neuvostolle.

Kyseisten neuvoston jäsenten määräenemmistö määräytyy 238 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti.

3. Jos 2 kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti päätetään kumota poikkeus, neuvosto vahvistaa peruuttamattomasti niiden jäsenvaltioiden, joiden rahayksikkö on euro, ja sen jäsenvaltion, jota asia

koskee, yksimielisyydellä komission ehdotuksesta sekä Euroopan keskuspankkia kuultuaan kurssin, jolla euro korvaa kyseisen jäsenvaltion valuutan, sekä toteuttaa muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen otettaessa euro käyttöön yhteisenä rahana kyseisessä jäsenvaltiossa.

141 artikla

(aiemmat EY-sopimuksen 123 artiklan 3 kohta ja 117 artiklan 2 kohdan viisi ensimmäistä luetelmakohtaa)

1. Jos on ja niin kauan kuin on jäsenvaltioita, joita koskee poikkeus, EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 44 artiklassa tarkoitettu Euroopan keskuspankin yleisneuvosto toimii Euroopan keskuspankin kolmantena päätöksentekuelimenä, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta 129 artiklan 1 kohdan soveltamista.

2. Jos ja niin kauan kuin on jäsenvaltioita, joita koskee poikkeus, Euroopan keskuspankin tehtävänä on näiden jäsenvaltioiden osalta:

- lujittaa kansallisten keskuspankkien välistä yhteistyötä,
- lujittaa jäsenvaltioiden rahapolitiikan yhteensovittamista hintatason vakauden turvaamiseksi,
- seurata valuuttakurssimekanismin toimintaa,
- neuvotella sellaisista kansallisten keskuspankkien toimivaltaan kuuluvista kysymyksistä, jotka vaikuttavat rahoituslaitosten ja -markkinoiden vakauteen,
- hoitaa Euroopan raha-asiaain yhteistyörahaston entisiä tehtäviä, joista Euroopan rahapoliittinen instituutti oli aiemmin ottanut vastatakseen.

142 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 124 artiklan 1 kohta)

Kukin jäsenvaltio, jota koskee poikkeus, pitää valuuttakurssipolitiikkaansa yhteistä etua koskevana asiana. Tällöin jäsenvaltiot ottavat huomioon kokemukset, jotka on saatu yhteistyöstä valuuttakurssimekanismin puitteissa.

143 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 119 artikla)

1. Jos jäsenvaltiolla, jota koskee poikkeus, on maksutasettaan koskevia vaikeuksia tai tällaiset vaikeudet uhkaavat sitä vakavasti joko sen kokonaismaksutaseen epätasapainon tai sen käytettävissä olevan valuutan laadun vuoksi ja nämä vaikeudet ovat omiaan erityisesti vaarantamaan sisämarkkinoiden toimintaa tai yhteisen kauppapolitiikan toteuttamista, komissio tutkii viipymättä kyseisen valtion tilanteen sekä toimet, jotka tämä valtio on kaikin käytettävissään olevin keinoin toteuttanut tai voi toteuttaa perussopimusten määräysten mukaisesti. Komissio ilmoittaa, mitä toimenpiteitä se suosittaa kyseisen jäsenvaltion toteuttavan.

Jos jäsenvaltion, jota koskee poikkeus, toteuttamat toimet ja komission ehdottamat toimenpiteet eivät osoittaudu riittäviksi syntyneiden tai uhkaavien vaikeuksien voittamiseksi, komissio talous- ja rahoituskomiteaa kuultuaan suosittaa neuvostolle keskinäisen avun antamista ja sen antamiseksi aiheellisia menetelmiä.

Komissio antaa neuvostolle säännöllisesti tietoja tilanteesta ja sen kehittymisestä.

2. Neuvosto tekee ratkaisunsa keskinäisen avun antamisesta; se antaa direktiivit tai tekee päätökset, joilla vahvistetaan apua koskevat edellytykset ja yksityiskohtaiset säännöt. Keskinäistä apua voivat olla etenkin:

- a) niihin muihin kansainvälisiin järjestöihin kohdistuva yhtenäinen toiminta, joiden puoleen jäsenvaltiot, joita koskee poikkeus, voivat kääntyä;
- b) kaupan vinoutumisen välttämiseksi tarvittavat toimenpiteet silloin, kun vaikeuksissa oleva jäsenvaltio, jota koskee poikkeus, pitää voimassa tai ottaa uudelleen käyttöön kolmansiin maihin kohdistuvia määrällisiä rajoituksia;
- c) rajoitetut luotot muilta jäsenvaltioilta niiden suostumuksella.

3. Jos neuvosto ei anna komission suosittamaa keskinäistä apua tai jos annettu keskinäinen apu ja toteutetut toimenpiteet ovat riittämättömät, komissio antaa vaikeuksissa olevalle jäsenvaltiolle, jota koskee poikkeus, luvan toteuttaa suojatoimenpiteet, joiden edellytykset ja joita koskevat yksityiskohtaiset säännöt komissio määrittelee.

Neuvosto voi peruuttaa tämän luvan taikka muuttaa sen edellytyksiä tai sitä koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä.

144 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 120 artikla)

1. Jos syntyy äkillinen maksutasetta koskeva kriisi eikä 143 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua päätöstä tehdä välittömästi, jäsenvaltio, jota koskee poikkeus, voi kaiken varalta toteuttaa tarvittavat suojatoimenpiteet. Toimenpiteiden on oltava sellaisia, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän häiriötä sisämarkkinoiden toiminnalle, eivätkä ne saa olla laajempia kuin on ehdottomasti tarpeen syntyneiden äkillisten vaikeuksien poistamiseksi.

2. Näistä suojatoimenpiteistä on annettava tieto komissiolle ja muille jäsenvaltioille viimeistään niiden tullessa voimaan. Komissio voi suosittaa neuvostolle keskinäisen avun antamista 143 artiklan mukaisesti.

3. Neuvosto voi komission suosituksesta ja talous- ja rahoituskomiteaa kuultuaan päättää, että asianomaisen jäsenvaltion on muutettava edellä tarkoitettuja suojatoimenpiteitä, lykättävä niitä tai kumottava ne.

IX OSASTO

TYÖLLISYYS

145 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 125 artikla)

Jäsenvaltiot ja unioni pyrkivät tämän osaston määräysten mukaisesti kehittämään yhteensovitettua työllisyysstrategiaa ja erityisesti edistämään ammattitaitoisen, koulutetun ja mukautumiskykyisen työvoiman sekä talouden muutoksiin reagoivien työmarkkinoiden kehittymistä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

146 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 126 artikla)

1. Jäsenvaltiot pyrkivät omalla työllisyyspolitiikallaan edistämään 145 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamista 121 artiklan 2 kohdan nojalla hyväksyttyjen jäsenvaltioiden ja unionin talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen mukaisesti.

2. Jäsenvaltiot pitävät, ottaen huomioon työnantajien ja työntekijöiden velvollisuuksiin liittyvät kansalliset käytännöt, työllisyyden edistämistä yhteistä etua koskevana asiana ja sovittavat neuvostossa yhteen sitä koskevan toimintansa 148 artiklan määräysten mukaisesti.

147 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 127 artikla)

1. Unioni myötävaikuttaa työllisyyden korkeaan tasoon edistämällä jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tukemalla sekä tarvittaessa täydentämällä niiden toimintaa. Tällöin otetaan huomioon jäsenvaltioiden toimivalta.

2. Työllisyyden korkeaa tasoa koskeva tavoite otetaan huomioon unionin politiikkojen ja toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa.

148 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 128 artikla)

1. Neuvoston ja komission yhteisen vuosittaisen selvityksen perusteella Eurooppa-neuvosto arvioi vuosittain työllisyystilannetta unionissa ja antaa siitä päätelmät.

2. Neuvosto, joka tekee ratkaisunsa komission ehdotuksesta Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa, alueiden komiteaa sekä 150 artiklassa tarkoitettua työllisyyskomiteaa kuultuaan, vahvistaa Eurooppa-neuvoston päätelmien perusteella vuosittain suuntaviivat, jotka jäsenvaltiot ottavat huomioon työllisyyspolitiikassaan. Näiden suuntaviivojen on oltava 121 artiklan 2 kohdan nojalla hyväksyttyjen laajojen suuntaviivojen mukaisia.

3. Jokainen jäsenvaltio antaa neuvostolle ja komissiolle vuosittain selvityksen tärkeimmistä 2 kohdassa tarkoitettujen työllisyyttä koskevien suuntaviivojen mukaisesti toteuttamistaan työllisyyspolitiikan toimenpiteistä.

4. Neuvosto tarkastelee 3 kohdassa tarkoitettujen selvitysten perusteella ja työllisyyskomitean lausunnon saatuaan vuosittain jäsenvaltioiden toteuttamaa työllisyyspolitiikkaa ottaen huomioon työllisyyttä koskevat suuntaviivat. Neuvosto voi komission suosituksesta antaa suosituksia jäsenvaltioille, jos se tämän tarkastelun perusteella pitää sitä aiheellisena.

5. Neuvosto ja komissio laativat kyseisen tarkastelun tulosten perusteella Eurooppa-neuvostolle yhteisen vuosittaisen selvityksen työllisyystilanteesta unionissa ja työllisyyttä koskevien suuntaviivojen toteuttamisesta.

149 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 129 artikla)

Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyksitystä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa sekä alueiden komiteaa kuultuaan toteuttaa edistämistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tukea niiden toimintaa työllisyyden alalla aloittein, joilla pyritään kehittämään tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa, tarjoamaan vertailevaa analyysia ja neuvontaa sekä edistämään innovatiivisia lähestymistapoja ja arvioimaan kokemuksia etenkin kokeiluhankkeita hyväksi käyttämällä.

Näihin toimenpiteisiin ei kuulu jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

150 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 130 artikla)

Neuvosto, joka tekee ratkaisunsa yksinkertaisella enemmistöllä, perustaa Euroopan parlamenttia kuultuaan neuvoa-antavan työllisyyskomitean edistämään jäsenvaltioiden työllisyys- ja työmarkkinapolitiikan yhteensovittamista. Komitean tehtävänä on:

- seurata jäsenvaltioiden ja unionin työllisyystilannetta ja -politiikkaa,
- laatia joko neuvoston tai komission pyynnöstä tai omasta aloitteestaan lausuntoja sekä myötävaikuttaa 148 artiklassa tarkoitettun, neuvostossa tapahtuvan käsittelyn valmisteluun, tämän kuitenkaan rajoittamatta 240 artiklan soveltamista.

Tehtäväänsä toteuttaessaan komitea kuulee työmarkkinaosapuolia.

Kukin jäsenvaltio ja komissio nimeävät komiteaan kaksi jäsentä.

X OSASTO

SOSIAALIPOLITIikka

151 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 136 artikla)

Unionin ja jäsenvaltioiden tavoitteena on, ottaen huomioon sosiaaliset perusoikeudet sellaisina kuin ne ovat Torinossa 18 päivänä lokakuuta 1961 allekirjoitetussa Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa ja vuoden 1989 työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevassa yhteisön peruskirjassa, työllisyyden edistäminen, elin- ja työolojen kohentaminen siten, että olojen yhtenäistäminen olisi mahdollista niitä kohennettaessa, riittävä sosiaalinen suojeleminen, työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu, inhimillisten voimavarojen kehittäminen tarkoituksena saavuttaa korkea ja kestävä työllisyystaso, ja syrjäytymisen torjuminen.

Tätä varten unioni ja jäsenvaltiot panevat täytäntöön toimenpiteet, joissa otetaan huomioon kansallisten käytäntöjen erot, erityisesti sopimussuhteissa, sekä tarve säilyttää unionin talouden kilpailukyky.

Unioni ja jäsenvaltiot katsovat, että tällainen kehitys seuraa paitsi siitä sisämarkkinoiden toiminnasta, joka edistää sosiaalisten järjestelmien yhdenmukaistamista, myös perussopimuksissa määrätystä menettelyistä sekä lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä.

152 artikla

Unioni tunnustaa Euroopan tason työmarkkinaosapuolten aseman ja edistää sitä ottaen huomioon kansallisten järjestelmien monimuotoisuuden. Se helpottaa työmarkkinaosapuolten välistä vuoropuhelua niiden itsenäisyyttä kunnioittaen.

Kasvua ja työllisyyttä käsittelevä sosiaalialan kolmikantahuippukokous osallistuu sosiaaliseen vuoropuheluun.

153 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 137 artikla)

1. Edellä 151 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi unioni tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimintaa seuraavilla aloilla:

- a) erityisesti työympäristön parantaminen työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi;
- b) työehdot;
- c) työntekijöiden sosiaaliturva ja sosiaalinen suojeleminen;
- d) työntekijöiden suojeleminen työsopimuksen päättymisen yhteydessä;
- e) tiedottaminen työntekijöille ja työntekijöiden kuuleminen;

- f) työntekijöiden ja työnantajien edustaminen ja heidän etujensa kollektiivinen turvaaminen, mukaan lukien yhteistoiminta työpaikalla, jollei 5 kohdasta muuta johdu;
- g) sellaisten kolmansien maiden kansalaisten palvelussuhteen ehdot, jotka oleskelevat laillisesti unionin alueella;
- h) työmarkkinoilta syrjäytyneiden henkilöiden integroiminen, sanotun kuitenkin rajoittamatta 166 artiklan määräyksiä;
- i) miesten ja naisten välinen tasa-arvo asioissa, jotka koskevat heidän mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla sekä heidän kohteluaan työssä;
- j) sosiaalisen syrjäytymisen torjuminen;
- k) sosiaalisen suojelun järjestelmien nykyaikaistaminen, sanotun kuitenkin rajoittamatta c alakohdan soveltamista.

2. Tätä varten Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat:

- a) toteuttaa toimenpiteitä jäsenvaltioiden välisen yhteistyön edistämiseksi aloittein, joilla pyritään parantamaan tiedon saantia, kehittämään tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa, edistämään innovatiivisia lähestymistapoja ja arvioimaan kokemuksia ja jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista;
- b) antaa 1 kohdan a–i alakohdassa tarkoitetuilla aloilla direktiivein säännöksiä vähimmäisvaatimuksista, jotka pannaan täytäntöön asteittain ottaen huomioon kunkin jäsenvaltion edellytykset ja kussakin jäsenvaltiossa voimassa oleva tekninen sääntely. Näissä direktiiveissä vältetään säätämästä sellaisia hallinnollisia, taloudellisia tai oikeudellisia rasituksia, jotka vaikeuttaisivat pienten tai keskiuurten yritysten perustamista taikka niiden kehittämistä.

Euroopan parlamentti ja neuvosto tekevät ratkaisunsa tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan.

Edellä 1 kohdan c, d, f ja g alakohdassa tarkoitetuilla aloilla neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä Euroopan parlamenttia ja mainittuja komiteoita kuultuaan.

Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan päättää tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen soveltamisesta 1 kohdan d, f ja g alakohtiin.

3. Jäsenvaltio voi antaa 2 kohdan soveltamiseksi annettujen direktiivien täytäntöönpanon tai tarvittaessa 155 artiklan mukaisesti tehdyn neuvoston päätöksen täytäntöönpanon työmarkkinaosa-puolten tehtäväksi niiden yhteisestä pyynnöstä.

Tällöin jäsenvaltio varmistaa, että viimeistään sinä päivänä, jona direktiivi tai päätös on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä tai pantava täytäntöön, työmarkkinaosapuolet ovat toteuttaneet tarvittavat toimenpiteet sopimuksin, ja jäsenvaltio, jota asia koskee, on toteuttanut kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta se voi milloin tahansa varmistaa kyseisessä direktiivissä tai päätöksessä asetettujen tulosten saavuttamisen.

4. Tämän artiklan nojalla annetut säännökset:

- eivät rajoita jäsenvaltioille tunnustettua oikeutta määritellä sosiaaliturvajärjestelmiensä perusperiaatteet, eivätkä ne saa vaikuttaa olennaisesti näiden järjestelmien rahoituksen tasapainoon,
- eivät voi estää jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä, jos ne ovat sopusoinnussa perussopimusten kanssa.

5. Tämän artiklan määräyksiä ei sovelleta palkkoihin, järjestäytymisoikeuteen, lakko-oikeuteen eikä oikeuteen määrätä työsulusta.

154 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 138 artikla)

1. Komission tehtävänä on edistää työmarkkinaosapuolten kuulemista unionin tasolla ja toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet näiden osapuolten vuoropuhelun helpottamiseksi varmistamalla molemmille osapuolille tasapuolinen tuki.

2. Tätä varten komissio kuulee työmarkkinaosapuolia unionin toiminnan mahdollisista suuntaviivoista, ennen kuin se tekee ehdotuksia sosiaalipolitiikan alalla.

3. Jos komissio kuultuaan työmarkkinaosapuolia pitää unionin toimintaa tarkoituksenmukaisena, se kuulee työmarkkinaosapuolia suunnitellun ehdotuksen sisällöstä. Työmarkkinaosapuolet antavat komissiolle lausunnon ehdotuksesta tai tarvittaessa sitä koskevan suosituksen.

4. Edellä 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen kuulemisten yhteydessä työmarkkinaosapuolet voivat ilmoittaa komissiolle halustaan aloittaa 155 artiklassa tarkoitettu menettely. Menettely ei saa kestää pitempään kuin yhdeksän kuukautta, jollei pidentämisestä sovita yhteisesti kyseisten työmarkkinaosapuolten ja komission kanssa.

155 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 139 artikla)

1. Työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu unionin tasolla voi johtaa osapuolten niin halutessa sopimussuhteisiin, mukaan lukien sopimusten tekeminen.

2. Unionin tasolla tehdyt sopimukset pannaan täytäntöön joko työmarkkinaosapuolten ja jäsenvaltioiden omien menettelyjen ja käytäntöjen mukaisesti tai, 153 artiklassa tarkoitettujen kysymysten osalta allekirjoittajaosapuolten yhteisestä pyynnöstä, neuvoston komission ehdotuksesta tekemällä päätöksellä. Asiasta ilmoitetaan Euroopan parlamentille.

Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti silloin kun kyseisessä sopimuksessa on yksi tai useampi sellaista alaa koskeva määräys, jolla 153 artiklan 2 kohdan mukaan edellytetään yksimielisyyttä.

156 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 140 artikla)

Edellä 151 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi, rajoittamatta kuitenkaan perussopimusten muiden määräysten soveltamista, komissio edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja helpottaa niiden toiminnan yhteensovittamista niillä sosiaalipolitiikan aloilla, joita tämä luku koskee, ja erityisesti asioissa, jotka koskevat:

- työllisyyttä,
- työoikeutta ja työehtoja,
- ammatillista perus- ja jatkokoulutusta,
- sosiaaliturvaa,
- työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisemistä,
- työterveyttä,
- järjestäytymisoikeutta sekä työnantajien ja työntekijöiden välisiä kollektiivisia neuvotteluja.

Tätä varten komissio kiinteässä yhteydessä jäsenvaltioiden kanssa tekee tutkimuksia, antaa lausuntoja ja järjestää neuvotteluja sekä kansallisista kysymyksistä että kansainvälisiä järjestöjä koskevista kysymyksistä. ja tekee erityisesti aloitteita, joilla on tarkoitus vahvistaa suuntaviivoja ja indikaattoreita, järjestää parhaiden käytäntöjen vaihtoa sekä valmistella tarvittavat tekijät säännöllistä seurantaa ja arviointia varten. Euroopan parlamentti pidetään täysin ajan tasalla.

Komissio kuulee talous- ja sosiaalikomiteaa ennen kuin se antaa tässä artiklassa tarkoitetun lausunnon.

157 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 141 artikla)

1. Jokainen jäsenvaltio huolehtii sen periaatteen noudattamisesta, jonka mukaan miehille ja naisille maksetaan samasta tai samanarvoisesta työstä sama palkka.
2. Tässä artiklassa palkalla tarkoitetaan tavallista perus- tai vähimmäispalkkaa ja muuta korvausta, jonka työntekijä suoraan tai välillisesti saa työnantajaltaan työstä tai tehtävästä rahana tai luontoistuna.

Samalla palkalla ilman sukupuoleen perustuvaa syrjintää tarkoitetaan, että:

- a) palkka, joka maksetaan työn tuloksen perusteella, lasketaan saman mittayksikön mukaan;

b) palkka, joka maksetaan työhön käytetyn ajan perusteella, on sama samasta tehtävästä.

3. Euroopan parlamentti ja neuvosto toteuttavat tavallista lainsäätämismenettelyä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan toimenpiteet, joilla varmistetaan miesten ja naisten tasa-arvoisten mahdollisuuksien ja tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltaminen työtä ja ammattia koskeissa kysymyksissä, mukaan lukien samasta tai samanarvoisesta työstä maksettavan saman palkan periaate.

4. Jotta miesten ja naisten välinen täysi tosiasiallinen tasa-arvo toteutuisi työelämässä, tasa-arvoisen kohtelun periaate ei estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta sellaisia erityisetuja tarjoavia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on helpottaa aliedustettuna olevan sukupuolen ammattillisen toiminnan harjoittamista taikka ehkäistä tai hyvittää ammattiuraan liittyviä haittoja.

158 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 142 artikla)

Jäsenvaltiot pyrkivät säilyttämään olemassa olevan palkallisia lomia koskevien järjestelmiensä samankaltaisuuden.

159 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 143 artikla)

Komissio laatii vuosittain kertomuksen 151 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteutumisesta, mukaan lukien väestötilanne unionissa. Komissio toimittaa tämän kertomuksen Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä talous- ja sosiaalikomitealle.

160 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 144 artikla)

Neuvosto, joka tekee ratkaisunsa yksinkertaisella enemmistöllä, perustaa Euroopan parlamenttia kuultuaan neuvoa-antavan sosiaalisen suojelun komitean edistämään yhteistyötä sosiaalisen suojelun alalla jäsenvaltioiden kesken ja komission kanssa. Komitean tehtävänä on:

- seurata sosiaalialan tilannetta sekä sosiaalisen suojelun politiikkojen kehittymistä jäsenvaltioissa ja unionissa,
- edistää tietojen, kokemusten ja hyvien toimintatapojen vaihtoa jäsenvaltioiden kesken ja komission kanssa,
- laatia selvityksiä, antaa lausuntoja tai suorittaa muita toimivaltaansa kuuluvia tehtäviä joko neuvoston tai komission pyynnöstä tai omasta aloitteestaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta 240 artiklan soveltamista.

Tehtävänsä toteuttaessaan komitea on aiheellisella tavalla yhteydessä työmarkkinaosapuoliin.

Kukin jäsenvaltio ja komissio nimeävät komiteaan kaksi jäsentä.

161 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 145 artikla)

Komission Euroopan parlamentille antamassa vuosikertomuksessa on erillinen luku, joka koskee sosiaalisten olojen kehitystä unionissa.

Euroopan parlamentti voi kehottaa komissiota laatimaan kertomuksia sosiaalisia oloja koskevista erityisongelmista.

XI OSASTO

EUROOPAN SOSIAALIRAHASTO

162 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 146 artikla)

Työntekijöiden työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi sisämarkkinoilla ja siten osaltaan elintason nostamiseksi perustetaan jäljempänä määrätyn mukaisesti Euroopan sosiaalirahasto, joka pyrkii edistämään työntekijöiden työnsaantia sekä heidän alueellista ja ammatillista liikkumistaan unionissa sekä helpottamaan mukautumista teollisiin muutoksiin ja tuotantojärjestelmien muutoksiin erityisesti ammatillisella koulutuksella ja uudelleen koulutuksella.

163 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 147 artikla)

Rahaston hallintoa hoitaa komissio.

Tässä tehtävässä komissiota avustaa komitea, jonka puheenjohtajana on komission jäsen ja jossa on hallitusten sekä työntekijä- ja työnantajajärjestöjen edustajat.

164 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 148 artikla)

Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan Euroopan sosiaalirahastoa koskevat soveltamisasetukset.

XII OSASTO

KOULUTUS, AMMATILLINEN KOULUTUS, NUORISO JA URHEILU

165 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 149 artikla)

1. Unioni myötävaikuttaa korkealaatuisen koulutuksen kehittämiseen rohkaisemalla jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa tukemalla ja täydentämällä jäsenvaltioiden toimintaa pitäen täysin arvossa jäsenvaltioiden vastuuta opetuksen sisällöstä ja koulutusjärjestelmän järjestämisestä sekä niiden sivistyksellistä ja kielellistä monimuotoisuutta.

Unioni myötävaikuttaa Euroopan urheilun edistämiseen ottaen huomioon sen erityispiirteet, vapaaehtoisuuteen perustuvat rakenteet sekä yhteiskunnallisen ja kasvatuksellisen tehtävän.

2. Unionin toiminnalla pyritään:

- kehittämään eurooppalaista ulottuvuutta koulutuksessa erityisesti jäsenvaltioiden kielten opetuksella ja levittämällä,
- edistämään opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuutta muun muassa rohkaisemalla tutkintotodistusten ja opintojaksojen tunnustamista akateemisessa maailmassa,
- edistämään koulutuslaitosten välistä yhteistyötä,
- kehittämään tietojen ja kokemusten vaihtoa jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmien yhteisissä kysymyksissä,
- edistämään nuorisovaihdon sekä sosiaalipedagogiikan alan ohjaajien vaihdon kehittämistä sekä kannustamaan nuorten osallistumista demokratian toteuttamiseen Euroopassa,
- rohkaisemaan etäopetuksen kehittämistä,
- kehittämään urheilun eurooppalaista ulottuvuutta edistämällä urheilukilpailujen rehellisyyttä ja avoimuutta sekä urheilusta vastaavien järjestöjen välistä yhteistyötä samoin kuin suojelemalla urheilijoiden, erityisesti kaikkein nuorimpien urheilijoiden, fyysistä ja henkistä koskemattomuutta.

3. Unioni ja jäsenvaltiot suosivat yhteistyötä kolmansien maiden sekä koulutuksen ja urheilun alalla toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen ja erityisesti Euroopan neuvoston kanssa.

4. Myötävaikuttaakseen tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen:

- Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistavat tavallista lainsäätämisyhteistyötä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan sellaisia edistämistoimia, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista,

— neuvosto antaa komission ehdotuksesta suosituksia.

166 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 150 artikla)

1. Unioni toteuttaa ammatillista koulutusta koskevaa politiikkaa, joka tukee ja täydentää jäsenvaltioiden toimia, pitäen täysin arvossa jäsenvaltioiden vastuuta ammatillisen koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä.

2. Unionin toiminnalla pyritään:

— helpottamaan teollisiin muutoksiin mukautumista erityisesti ammatillisella koulutuksella ja uudelleen koulutuksella,

— parantamaan valmentavaa ammatillista koulutusta ja jatkokoulutusta ammattiin pääsyn ja paluun helpottamiseksi työmarkkinoilla,

— helpottamaan pääsyä ammatilliseen koulutukseen ja edistämään ammattiin kouluttavien ja ammattia opiskelevien, erityisesti nuorison, liikkuvuutta,

— kannustamaan koulutuslaitosten tai ammatillisten koulutuslaitosten ja yritysten välistä yhteistyötä ammatillista koulutusta koskevissa asioissa,

— kehittämään tietojen ja kokemusten vaihtoa jäsenvaltioiden ammatillisten koulutusjärjestelmien yhteisissä kysymyksissä.

3. Unioni ja jäsenvaltiot edistävät yhteistyötä kolmansien maiden sekä ammatillisen koulutuksen alalla toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.

4. Euroopan parlamentti ja neuvosto toteuttavat tavallista lainsäätämisyhteistyötä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan toimenpiteet, joilla myötävaikutetaan tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen mutta jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista, ja neuvosto antaa komission ehdotuksesta suosituksia.

XIII OSASTO

KULTTUURI

167 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 151 artikla)

1. Unioni myötävaikuttaa siihen, että jäsenvaltioiden kulttuurit kehittyvät kukoistaviksi pitäen arvossa niiden kansallista ja alueellista monimuotoisuutta ja korostaen samalla niiden yhteistä kulttuuriperintöä.

2. Unioni pyrkii toiminnallaan rohkaisemaan jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa tukemaan ja täydentämään niiden toimintaa seuraavilla aloilla:

- Euroopan kansojen kulttuurin ja historian tuntemuksen ja sitä koskevan tiedon levityksen parantaminen,
- Euroopan kannalta merkittävän kulttuuriperinnön säilyttäminen ja suojaaminen,
- muu kuin kaupallinen kulttuurivaihto,
- taiteellinen ja kirjallinen luova toiminta, audiovisuaalisen alan toiminta mukaan luettuna.

3. Unioni ja jäsenvaltiot suosivat yhteistyötä kolmansien maiden sekä kulttuurin alalla toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen, erityisesti Euroopan neuvoston kanssa.

4. Unioni ottaa kulttuuriin liittyvät näkökohdat huomioon muiden perussopimusten määräysten mukaisessa toiminnassaan, erityisesti kulttuuriensa monimuotoisuuden vaalimiseksi ja edistämiseksi.

5. Myötävaikuttaakseen tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen:

- Euroopan parlamentti ja neuvosto toteuttavat tavallista lainsäätämisyhteistyötä noudattaen ja alueiden komiteaa kuultuaan sellaisia edistämistoimia, jotka eivät merkitse jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista,
- neuvosto antaa komission ehdotuksesta suosituksia.

XIV OSASTO

KANSANTERVEYS

168 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 152 artikla)

1. Kaikkien unionin politiikkojen ja toimintojen määrittelyssä ja toteuttamisessa varmistetaan ihmisten terveyden korkeatasoinen suojelu.

Kansallista politiikkaa täydentävä unionin toiminta suuntautuu kansanterveyden parantamiseen, ihmisten sairauksien ja tautien ehkäisemiseen sekä fyysistä ja mielenterveyttä vaarantavien tekijöiden torjuntaan. Kyseinen toiminta käsittää laajalle levinneiden vaarallisten sairauksien torjunnan edistämällä niiden syiden, leviämisen ja ehkäisemisen tutkimusta sekä terveysvalistusta ja -kasvatusta, samoin kuin rajatylittävien vakavien terveysuhkien seurannan, niistä hälyttämisen ja niiden torjumisen.

Unioni täydentää huumausaineiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseen tähtäävää jäsenvaltioiden toimintaa, johon kuuluu tiedotus- ja ehkäisemistoimia.

2. Unioni edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä tässä artiklassa tarkoitetuilla aloilla sekä tarvittaessa tukee niiden toimintaa. Se kannustaa jäsenvaltioita erityisesti yhteistyöhön, jonka tarkoituksena on parantaa terveyspalvelujen täydentävyyttä jäsenvaltioiden välisen rajan molemmin puolin sijaitsevilla alueilla.

Yhteydessä komission kanssa jäsenvaltiot sovittavat keskenään yhteen politiikkansa ja toimintaohjelmansa 1 kohdassa tarkoitetuilla aloilla. Komissio voi kiinteässä yhteydessä jäsenvaltioihin tehdä aiheellisia aloitteita tämän yhteensovittamisen edistämiseksi, erityisesti aloitteita, joilla on tarkoitus vahvistaa suuntaviivoja ja indikaattoreita, järjestää parhaiden käytäntöjen vaihtoa sekä valmistella tarvittavat tekijät säännöllistä seuranta- ja arviointia varten. Euroopan parlamentti pidetään täysin ajan tasalla.

3. Unioni ja jäsenvaltiot edistävät yhteistyötä kolmansien maiden sekä kansanterveyden alalla toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.

4. Poiketen siitä, mitä 2 artiklan 5 kohdassa ja 6 artiklan a alakohdassa määrätään, ja noudattaen 4 artiklan 2 kohdan k alakohdan määräyksiä, Euroopan parlamentti ja neuvosto myötävaikuttavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseen toteuttamalla seuraavia toimenpiteitä, joilla voidaan puuttua yhteisiin turvallisuuskysymyksiin:

- a) toimenpiteitä, joilla asetetaan ihmisestä peräisin oleville elimille ja aineille sekä verelle ja verituotteille korkeat laatu- ja turvallisuusvaatimukset; nämä toimenpiteet eivät estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä;
- b) eläinlääkintä- ja kasvinsuojelualalla toimenpiteitä, joiden välittömänä tarkoituksena on kansanterveyden suojeleminen;
- c) toimenpiteitä, joilla asetetaan lääkkeille ja lääkinnällisille laitteille korkeat laatu- ja turvallisuusvaatimukset.

5. Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat säätää tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan myös edistämistoimista, joiden tarkoituksena on ihmisten terveyden suojeleminen ja parantaminen ja erityisesti rajatylittävien laajalle levinneiden vaarallisten sairauksien torjunta, toimenpiteistä, jotka koskevat vakavien rajatylittävien terveysuhkien seuranta- ja hälyttämistä ja niiden torjuntaa, sekä toimenpiteistä, joiden välittömänä tarkoituksena on kansanterveyden suojeleminen ehkäisemällä tupakointia ja alkoholin väärinkäyttöä; nämä toimenpiteet eivät voi käsittää jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

6. Neuvosto voi myös antaa komission ehdotuksesta suosituksia tässä artiklassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

7. Unionin toiminnassa otetaan huomioon jäsenvaltioiden velvollisuudet, jotka liittyvät niiden terveyspolitiikan määrittelyyn sekä terveyspalvelujen ja sairaanhoidon järjestämiseen ja tarjoamiseen.

Jäsenvaltioiden velvollisuuksiin kuuluvat terveystalvelujen ja sairaanhoidon hallinnointi sekä niihin osoitettujen voimavarojen kohdentaminen. Edellä 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettut toimenpiteet eivät vaikuta elinten ja veren luovuttamista tai lääketieteellistä käyttöä koskeviin kansallisiin säännöksiin ja määräyksiin.

XV OSASTO

KULUTTAJANSUOJA

169 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 153 artikla)

1. Kuluttajien etujen suojaamiseksi ja kuluttajansuojan korkean tason varmistamiseksi unioni myötävaikuttaa kuluttajien terveyden, turvallisuuden ja taloudellisten etujen suojaamiseen sekä edistää kuluttajien oikeutta tiedonsaantiin ja koulutukseen sekä oikeutta järjestäytyä etujensa valvomiseksi.

2. Unioni myötävaikuttaa 1 kohdassa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseen:

a) toimenpiteillä, jotka se 114 artiklan nojalla toteuttaa sisämarkkinoiden toteuttamisen yhteydessä;

b) toimenpiteillä, jotka tukevat ja täydentävät jäsenvaltioiden harjoittamaa politiikkaa ja joilla sitä seurataan.

3. Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettut toimenpiteet.

4. Toimenpiteet, jotka on vahvistettu 3 kohdan mukaisesti, eivät estä jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä. Näiden toimenpiteiden on oltava sopusoinnussa perussopimusten kanssa. Niistä ilmoitetaan komissiolle.

XVI OSASTO

EUROOPAN LAAJUISET VERKOT

170 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 154 artikla)

1. Myötävaikuttaakseen 26 ja 174 artiklassa määrättyjen tavoitteiden toteuttamiseen ja mahdollistaakseen sen, että unionin kansalaiset, taloudelliset toimijat sekä alueelliset ja paikalliset yhteisöt voivat saada täyden hyödyn sellaisen alueen toteuttamisesta johtuvista eduista, jolla ei ole sisäisiä rajoja, unioni myötävaikuttaa Euroopan laajuisten verkkojen perustamiseen ja kehittämiseen liikenteen, teletoiminnan ja energian infrastruktuurien aloilla.

2. Unioni pyrkii toiminnallaan avointen markkinoiden ja kilpailumarkkinoiden järjestelmässä edistämään kansallisten verkkojen yhteenliittämistä ja yhteentoimivuutta sekä pääsyä tällaisiin verkkoihin. Se ottaa erityisesti huomioon tarpeen liittää saarialueita, erillisalueita ja syrjäseutualueita unionin keskusalueisiin.

171 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 155 artikla)

1. Edellä 170 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi unioni:

- vahvistaa joukon suuntaviivoja, jotka koskevat suunniteltujen toimien tavoitteita, painopisteitä ja pääperiaatteita Euroopan laajuisten verkkojen alalla; näissä suuntaviivoissa yksilöidään yhteistä etua koskevat hankkeet,
- panee erityisesti teknisen standardoinnin alalla täytäntöön kaikki toimet, jotka saattavat osoittautua tarpeellisiksi verkkojen yhteentoimivuuden turvaamiseksi,
- voi erityisesti toteuttamiskelpoisuutta koskevilla selvityksillä, lainatakuilla tai korkotuella tukea sellaisia jäsenvaltioiden tukemia yhteistä etua koskevia hankkeita, jotka yksilöidään ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitetuissa suuntaviivoissa; unioni voi myös osallistua tiettyjen liikenteen infrastruktuurin alan hankkeiden rahoittamiseen jäsenvaltioissa 177 artiklan mukaisesti perustetun koheesiorahaston kautta.

Unionin toiminnassa otetaan huomioon hankkeiden ajateltavissa oleva taloudellinen elinkelpoisuus.

2. Yhteydessä komission kanssa jäsenvaltiot sovittavat keskenään yhteen sellaisen kansallisella tasolla harjoittamansa politiikan, jolla voi olla merkittävä vaikutus 170 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen. Komissio voi kiinteässä yhteistoiminnassa jäsenvaltioiden kanssa tehdä aiheellisia aloitteita tämän yhteensovittamisen edistämiseksi.

3. Unioni voi päättää yhteistyöstä kolmansien maiden kanssa yhteistä etua koskevien hankkeiden edistämiseksi ja verkkojen yhteentoimivuuden turvaamiseksi.

172 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 156 artikla)

Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistavat 171 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut suuntaviivat ja muut toimenpiteet tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan.

Niihin suuntaviivoihin ja niihin yhteistä etua koskeviin hankkeisiin, jotka koskevat jonkin jäsenvaltion aluetta, tarvitaan tuon jäsenvaltion hyväksyminen.

XVII OSASTO

TEOLLISUUS

173 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 157 artikla)

1. Unioni ja jäsenvaltiot huolehtivat siitä, että unionin teollisuuden kilpailukyvyyn kannalta tarpeelliset edellytykset turvataan.

Tällöin niiden toiminnalla pyritään avointen markkinoiden ja kilpailumarkkinoiden järjestelmän mukaisesti:

- nopeuttamaan teollisuuden mukauttamista rakenteellisiin muutoksiin,
- edistämään kaikkialla unionissa yritysten, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten, aloittamisen ja kehittämisen kannalta suotuisaa toimintaympäristöä,
- edistämään yritysten välisen yhteistyön kannalta suotuisaa toimintaympäristöä,
- edistämään keksintöjä, tutkimusta ja teknologista kehittämistä koskevan politiikan antamien teollisten mahdollisuuksien parempaa hyväksikäyttöä.

2. Jäsenvaltiot neuvottelevat keskenään yhteydessä komission kanssa ja sovittavat tarvittaessa yhteen toimintansa. Komissio voi tehdä aiheellisia aloitteita tämän yhteensovittamisen edistämiseksi, erityisesti aloitteita, joilla on tarkoitus vahvistaa suuntaviivoja ja indikaattoreita, järjestää parhaiden käytäntöjen vaihtoa sekä valmistella tarvittavat tekijät säännöllistä seurantaa ja arviointia varten. Euroopan parlamentti pidetään täysin ajan tasalla.

3. Unioni myötävaikuttaa 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseen perussopimusten muiden artiklojen nojalla harjoittamallaan politiikalla ja toiminnalla. Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan päättää erityistoimenpiteistä, joiden tarkoituksena on tukea jäsenvaltioissa 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi toteutettuja toimia, mutta jotka eivät käsitä jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

Tämän osaston määräykset eivät anna unionille perusteita toteuttaa toimenpiteitä, jotka voivat johtaa kilpailun vääristymiseen tai jotka käsittävät verotusta tai palkattujen työntekijöiden oikeuksia ja etuja koskevia säännöksiä tai määräyksiä.

XVIII OSASTO

TALOUDELLINEN, SOSIAALINEN JA ALUEELLINEN YHTEENKUULUVUUS

174 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 158 artikla)

Edistääkseen koko unionin sopusointuista kehitystä unioni kehittää ja harjoittaa toimintaansa taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden lujittamiseksi.

Unioni pyrkii erityisesti vähentämään alueiden välisiä kehityseroja sekä muita heikommassa asemassa olevien alueiden jälkeenjääneisyyttä.

Asianomaisista alueista kiinnitetään erityistä huomiota maaseutuun, teollisuuden muutosprosessissa oleviin alueisiin sekä vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestöön liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin, kuten pohjoisimpiin alueisiin, joiden väestötiheys on erittäin alhainen, ja saaristo-, rajaseutu- ja vuoristoalueisiin.

175 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 159 artikla)

Jäsenvaltiot harjoittavat talouspolitiikkaansa ja sovittavat sitä yhteen siten, että myös 174 artiklassa tarkoitetut tavoitteet saavutetaan. Unionin politiikan ja toiminnan suunnittelussa ja täytäntöönpanossa sekä sisämarkkinoiden toteuttamisessa otetaan huomioon 174 artiklassa tarkoitetut tavoitteet ja osallistutaan niiden toteuttamiseen. Unioni tukee myös tätä toteuttamista toiminnallaan, jota se harjoittaa rakennerahastojen (Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto, Euroopan sosiaalirahasto, Euroopan aluekehitysrahasto), Euroopan investointipankin ja muiden olemassa olevien rahoitusvälineiden kautta.

Komissio antaa Euroopan parlamentille, neuvostolle, talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle joka kolmas vuosi kertomuksen siitä, miten taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden toteuttamisessa on edistytty, sekä siitä, miten tässä artiklassa määrätyt eri keinot ovat myötävaikuttaneet siihen. Tähän kertomukseen liitetään tarvittaessa aiheellisia ehdotuksia.

Jos rahastojen ulkopuoliset erityistoimet osoittautuvat tarpeellisiksi, Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat päättää niistä tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta unionin muussa politiikassa päätettyjen toimenpiteiden soveltamista.

176 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 160 artikla)

Euroopan aluekehitysrahaston tarkoituksena on myötävaikuttaa keskeisimmän alueellisen epätasapainon poistamiseen unionissa osallistumalla kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden kehittämiseen ja rakenteelliseen mukauttamiseen sekä taantuvien teollisuusalueiden uudistamiseen.

177 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 161 artikla)

Euroopan parlamentti ja neuvosto määrittelevät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, rakennerahastojen tehtävät, ensisijaiset tavoitteet ja rakenteet, joihin voi sisältyä rahastojen uudelleenryhmittely, edellä sanotun kuitenkin rajoittamatta 178 artiklan soveltamista. Samaa menettelyä noudattaen vahvistetaan myös rahastoihin sovellettavat yleiset säännöt ja annetaan säännökset, jotka ovat tarpeen rahastojen tehokkuuden turvaamiseksi ja eri rahastojen keskinäiseksi sekä rahastojen ja muiden rahoitusvälineiden yhteensovittamiseksi.

Samaa menettelyä noudattaen perustettu koheesiorahasto osallistuu ympäristöalan hankkeiden rahoittamiseen sekä Euroopan laajuisten verkkohankkeiden rahoittamiseen liikenteen infrastruktuurin alalla.

178 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 162 artikla)

Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät Euroopan aluekehitysrahastoa koskevat soveltamisasetukset tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan.

Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastoon ja Euroopan sosiaalirahastoon sovelletaan edelleen vastaavasti, mitä 43 ja 164 artiklassa määrätään.

XIX OSASTO**TUTKIMUS JA TEKNOLOGINEN KEHITTÄMINEN SEKÄ AVARUUSALA****179 artikla**

(aiempi EY-sopimuksen 163 artikla)

1. Unioni pyrkii toiminnallaan lujittamaan tieteellistä ja teknologista perustaansa toteuttamalla eurooppalaisen tutkimusalueen, jossa tutkijat, tieteellinen tietämys ja teknologia liikkuvat vapaasti, tukemaan unionin kilpailukyvyyn, myös sen teollisuuden kilpailukyvyyn, kehittämistä sekä edistämään kaikkea tutkimustoimintaa, jota pidetään tarpeellisena perussopimusten muiden lukujen perusteella.

2. Tätä varten unioni edistää kaikkialla unionissa yrityksiä, pienet ja keskisuuret yritykset mukaan luettuina, tutkimuskeskuksia ja korkeakouluja niiden korkealaatuiseen tutkimukseen ja teknologiseen kehittämiseen liittyvissä pyrkimyksissä; se tukee niiden pyrkimyksiä keskinäiseen yhteistyöhön varsinakin avaamalla kansalliset julkiset hankinnat, määrittelemällä yhteiset standardit sekä poistamalla yhteistyön oikeudelliset ja verotukselliset esteet pyrkien erityisesti siihen, että tutkijat voivat tehdä yhteistyötä vapaasti rajoista riippumatta ja yritykset voivat täysin käyttää hyväkseen sisämarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia.

3. Kaikesta tähän sopimukseen perustuvasta unionin toiminnasta tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen aloilla, esittelyhankkeet mukaan luettuina, päätetään ja se pannaan täytäntöön tämän osaston määräyksiä noudattaen.

180 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 164 artikla)

Pyrkiessään näihin tavoitteisiin unioni toteuttaa seuraavia jäsenvaltioissa harjoitettua toimintaa täydentäviä toimia:

- a) tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä koskevien toimintaohjelmien täytäntöönpano edistämällä yhteistyötä yritysten, tutkimuskeskusten ja korkeakoulujen kanssa ja niiden kesken;
- b) yhteistyön edistäminen kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa unionin tutkimuksen, teknologisen kehittämisen ja esittelyn alalla;
- c) unionin tutkimukseen, teknologiseen kehittämiseen ja esittelyyn liittyvän toiminnan tuloksia koskevan tiedon levittäminen ja näiden tulosten hyväksi käyttäminen;
- d) unionin tutkijoiden koulutuksen ja liikkumisen kannustaminen.

181 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 165 artikla)

1. Unioni ja jäsenvaltiot sovittavat yhteen toimintansa tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen alalla turvatakseen kansallisen politiikan ja unionin politiikan keskinäisen yhtenäisyyden.

2. Komissio voi kiinteässä yhteistoiminnassa jäsenvaltioiden kanssa tehdä aiheellisia aloitteita 1 kohdassa tarkoitetun yhteensovittamisen edistämiseksi, erityisesti aloitteita, joilla on tarkoitus vahvistaa suuntaviivoja ja indikaattoreita, järjestää parhaiden käytäntöjen vaihtoa sekä valmistella tarvittavat tekijät säännöllistä seurantaa ja arviointia varten. Euroopan parlamentti pidetään täysin ajan tasalla.

182 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 166 artikla)

1. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät kaikkea unionin toimintaa koskevan monivuotisen puiteohjelman tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan.

Puiteohjelmassa:

- vahvistetaan ne tieteelliset ja teknologiset tavoitteet, jotka 180 artiklassa tarkoitetulla toiminnalla toteutetaan, sekä niihin liittyvät painopisteet,

- osoitetaan tällaisen toiminnan pääperiaatteet,
- vahvistetaan se suurin kokonaismäärä, jolla unioni osallistuu puiteohjelman rahoitukseen, ja yksityiskohtaiset säännöt unionin osallistumisesta ohjelman rahoitukseen sekä kunkin suunnitellun toiminnan osuus.

2. Puiteohjelmaa mukautetaan tai täydennetään tilanteen kehityksen mukaisesti.

3. Puiteohjelma pannaan täytäntöön kussakin toiminnassa kehitetyin erityisohjelmin. Kussakin erityisohjelmassa täsmennetään yksityiskohtaiset säännöt ohjelman toteuttamiseksi, vahvistetaan ohjelman kesto ja määrätään tarpeellisiksi arvioituista varoista. Erityisohjelmissa vahvistetut tarpeellisiksi arvioitujen varojen määrät eivät saa ylittää puiteohjelmalle ja kullekin toiminnalle vahvistettua suurinta kokonaismäärää.

4. Neuvosto hyväksyy erityisohjelmat erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan.

5. Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan eurooppalaisen tutkimusalueen toteuttamiseksi tarvittavista toimenpiteistä monivuotisen puiteohjelman mukaisten toimien täydentämiseksi.

183 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 167 artikla)

Monivuotisen puiteohjelman panemiseksi täytäntöön unioni vahvistaa:

- yritysten, tutkimuskeskusten ja korkeakoulujen osallistumista koskevat säännöt,
- tutkimustuloksista saatujen tietojen levittämistä koskevat säännöt.

184 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 168 artikla)

Monivuotista puiteohjelmaa täytäntöön pantaessa voidaan päättää täydentävistä toimintaohjelmista, joihin osallistuvat vain jotkin jäsenvaltiot; nämä jäsenvaltiot huolehtivat toimintaohjelmien rahoittamisesta, jollei unioni mahdollisesti osallistu.

Unioni antaa täydentäviä toimintaohjelmia koskevat säännöt erityisesti tiedon levittämisestä ja muiden jäsenvaltioiden mahdollisuuksista päästä täydentäviin toimintaohjelmiin.

185 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 169 artikla)

Monivuotista puiteohjelmaa täytäntöön pantaessa unioni voi yhteisymmärryksessä niiden jäsenvaltioiden kanssa, joita asia koskee, määrätä osallistumisesta useiden jäsenvaltioiden käynnistämiin tutkimus- ja kehittämistyötä koskeviin toimintaohjelmiin sekä näiden toimintaohjelmien täytäntöönpanoa koskeviin järjestelmiin.

186 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 170 artikla)

Unioni voi monivuotista puiteohjelmaa täytäntöön pantaessa määrätä unionin tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä koskevasta yhteistyöstä kolmansien maiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Tätä yhteistyötä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä voidaan sopia unionin ja asianomaisten kolmansien osapuolten välisin sopimuksin.

187 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 171 artikla)

Unioni voi perustaa yhteisyrityksiä tai muita järjestelmiä, jotka ovat tarpeen, jotta unionin tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä koskevat toimintaohjelmat voidaan panna täytäntöön asianmukaisesti.

188 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 172 artikla)

Neuvosto antaa 187 artiklassa tarkoitetut säännökset komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat 183, 184 ja 185 artiklassa tarkoitetut säännökset tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan. Täydentävien toimintaohjelmien hyväksymiseen tarvitaan niiden jäsenvaltioiden suostumus, joita asia koskee.

189 artikla

1. Edistääkseen tieteellistä ja teknistä kehitystä, teollisuuden kilpailukykyä ja politiikkojensa toteuttamista unioni kehittää eurooppalaisen avaruuspolitiikan. Se voi tätä varten edistää yhteisiä aloitteita, tukea tutkimusta ja teknologista kehittämistä sekä sovittaa yhteen avaruuden tutkimuksen ja käytön edellyttämiä toimia.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen tarvittavista toimenpiteistä, joiden toteuttamismuotona voi olla eurooppalainen avaruusohjelma, mutta jotka eivät käsitä jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

3. Unioni luo tarvittavat yhteydet Euroopan avaruusjärjestöön.

4. Tällä artiklalla ei rajoiteta tämän osaston muiden määräysten soveltamista.

190 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 173 artikla)

Jokaisen vuoden alussa komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen. Kertomuksessa annetaan tiedot edellisen vuoden toiminnasta tutkimuksessa ja teknologisessa kehittämisessä sekä tulosten levittämisessä sekä kuluvan vuoden työohjelmasta.

XX OSASTO

YMPÄRISTÖ

191 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 174 artikla)

1. Unionin ympäristöpolitiikalla myötävaikutetaan seuraavien tavoitteiden saavuttamiseen:

- ympäristön laadun säilyttäminen, suojelu ja parantaminen,
- ihmisten terveyden suojelu,
- luonnonvarojen harkittu ja järkevä käyttö,
- sellaisten toimenpiteiden edistäminen kansainvälisellä tasolla, joilla puututaan alueellisiin tai maa-ilmanlaajuisiin ympäristöongelmiin, ja erityisesti ilmastonmuutoksen torjuminen.

2. Unionin ympäristöpolitiikalla pyritään suojelun korkeaan tasoon unionin eri alueiden tilanteiden erilaisuus huomioon ottaen. Unionin ympäristöpolitiikka perustuu ennalta varautumisen periaatteelle sekä periaatteille, joiden mukaan ennalta ehkäiseviin toimiin olisi ryhdyttävä, ympäristövaHINGOT olisi torjuttava ensisijaisesti niiden lähteellä ja saastuttajan olisi maksettava.

Tässä yhteydessä ympäristönsuojelun vaatimusten täyttämiseksi toteutettaviin yhdenmukaistamistoimenpiteisiin sisällytetään aiheellisissa tapauksissa suojalauseke, jonka nojalla jäsenvaltiot saavat, unionin valvontamenettelyn alaisina, toteuttaa muihin kuin taloudellisiin, ympäristöä koskeviin seikkoihin perustuvia väliaikaisia toimenpiteitä.

3. Ympäristöpolitiikkaansa valmistellessaan unioni ottaa huomioon:

- saatavilla olevat tieteelliset ja tekniset tiedot,
- ympäristöolot unionin eri alueilla,
- toimien toteuttamisesta tai toteuttamatta jättämisestä mahdollisesti johtuvat edut ja kustannukset,
- unionin taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen kokonaisuutena ja unionin eri alueiden tasapainoisen kehityksen.

4. Unioni ja jäsenvaltiot tekevät kukin toimivaltaansa kuuluvaa yhteistyötä kolmansien maiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa. Unionin yhteistyötä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä voidaan sopia unionin ja asianomaisten kolmansien osapuolten välisin sopimuksin.

Mitä edellisessä alakohdassa määrätään, ei rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa neuvotella kansainvälisissä toimielimissä ja tehdä kansainvälisiä sopimuksia.

192 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 175 artikla)

1. Euroopan parlamentti ja neuvosto päättävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan unionin toimista 191 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

2. Poiketen 1 kohdassa määrätystä päätöksentekomenettelystä ja rajoittamatta 114 artiklan soveltamista, neuvosto yksimielisesti erityisessä lainsäätämisyjärjestyksessä sekä Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan vahvistaa:

- a) säännöksiä, jotka ovat etupäässä verotuksellisia;
- b) toimenpiteet, jotka vaikuttavat:
 - kaavoitukseen,
 - vesivarojen määrän hallintaan tai jotka koskevat suoraan tai välillisesti vesivarojen saatavuutta,
 - maankäyttöön jätehuoltoa lukuun ottamatta;
- c) toimenpiteet, jotka vaikuttavat merkittävästi jäsenvaltion valintaan eri energianlähteiden välillä ja jäsenvaltion energiahuollon yleiseen rakenteeseen.

Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia, talous- ja sosiaalikomiteaa sekä alueiden komiteaa kuultuaan päättää, että ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuihin aloihin sovelletaan tavallista lainsäätämisyjärjestystä.

3. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan yleiset toimintaohjelmat, joissa vahvistetaan ensisijaiset tavoitteet.

Toimintaohjelmien toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet hyväksytään tapauksen mukaan joko 1 tai 2 kohdassa määrättyin edellytyksin.

4. Jäsenvaltiot huolehtivat ympäristöpolitiikan rahoittamisesta ja täytäntöönpanosta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tiettyjä unionin hyväksymiä toimenpiteitä.

5. Rajoittamatta saastuttaja maksaa -periaatteen soveltamista, jos 1 kohtaan perustuva toimenpide aiheuttaa jäsenvaltion viranomaisille suhteettomina pidettäviä kustannuksia, tällä toimenpiteellä annetaan aiheellisia säännöksiä:

— väliaikaisista poikkeuksista, sekä/taikka

— 177 artiklan mukaisesti perustetusta koheesiorahastosta annettavasta taloudellisesta tuesta.

193 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 176 artikla)

Suojatoimenpiteet, jotka on toteutettu 192 artiklan nojalla, eivät estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä. Näiden toimenpiteiden on oltava sopusoinnussa perussopimusten kanssa. Niistä ilmoitetaan komissiolle.

XXI OSASTO

ENERGIA

194 artikla

1. Sisämarkkinoiden toteuttamisen ja toiminnan yhteydessä sekä ympäristön säilyttämistä ja sen tilan parantamista koskevan vaatimuksen huomioon ottaen unionin energiapolitiikalla pyritään jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun hengessä:

- a) varmistamaan energiamarkkinoiden toimivuus;
- b) varmistamaan energian toimitusvarmuus unionissa;
- c) edistämään energiatehokkuutta ja energiansäästöä sekä uusiin ja uusiutuviin energialähteisiin perustuvien energiamuotojen kehittämistä; ja
- d) edistämään energiaverkkojen yhteenliittämistä.

2. Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta perussopimusten muiden määräysten soveltamista. Nämä toimenpiteet hyväksytään, kun talous- ja sosiaalikomitea sekä alueiden komitea on kuultu.

Nämä toimenpiteet eivät vaikuta jäsenvaltion oikeuteen määritellä energiavarojensa hyödyntämisen ehdot, jäsenvaltion eri energialähteiden välillä tekemiin valintoihin eikä jäsenvaltion energiahuollon yleiseen rakenteeseen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 192 artiklan 2 kohdan c alakohdan soveltamista.

3. Poiketen siitä, mitä 2 kohdassa määrätään, neuvosto säätää yksimielisesti erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja Euroopan parlamenttia kuultuaan niistä tuossa kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä, jotka ovat etupäässä verotuksellisia.

XXII OSASTO

MATKAILU

195 artikla

1. Unioni täydentää jäsenvaltioiden toimintaa matkailualalla, erityisesti edistämällä alalla toimivien unionin yritysten kilpailukykyä.

Tätä varten unioni pyrkii toiminnallaan:

- a) kannustamaan kyseisen alan yritysten kehittämiseksi suotuisan ympäristön luomista;
- b) edistämään jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä erityisesti hyvien käytäntöjen vaihdon avulla.

2. Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen erityisistä toimenpiteistä, joilla täydennetään jäsenvaltioissa toteutettavia toimia tässä artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi mutta jotka eivät käsitä jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

XXIII OSASTO

PELASTUSPALVELU

196 artikla

1. Unioni kannustaa jäsenvaltioita keskinäiseen yhteistyöhön niiden järjestelmien tehostamiseksi, joilla on tarkoitus ehkäistä ennalta luonnon tai ihmisen aiheuttamia suuronnettomuuksia ja suojautua niiltä.

Unionin toiminnalla pyritään:

- a) tukemaan ja täydentämään jäsenvaltioiden kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason toimintaa, joka koskee vaarojen ennaltaehkäisyä, jäsenvaltioiden pelastuspalvelualan toimijoiden valmentamista sekä luonnon tai ihmisen aiheuttamien suuronnettomuuksien johdosta toteutettavia toimia unionin alueella;
- b) edistämään unionin alueella nopeaa ja tehokasta operatiivista yhteistyötä kansallisten pelastuspalveluviranomaisten välillä;
- c) edistämään pelastuspalvelun alalla toteutettavien kansainvälisen tason toimien johdonmukaisuutta.

2. Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen tarvittavista toimenpiteistä, joilla myötävaikutetaan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteutumiseen mutta jotka eivät käsitä jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

XXIV OSASTO

HALLINNOLLINEN YHTEISTYÖ

197 artikla

1. Unionin oikeuden tosiasiallista täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa, mikä on keskeistä unionin moitteettoman toiminnan kannalta, pidetään yhteistä etua koskevana asiana.

2. Unioni voi tukea jäsenvaltioiden ponnisteluja parantaa hallinnollista valmiuttaan panna unionin oikeus täytäntöön. Tähän toimintaan voi erityisesti kuulua tietojenvaihdon ja virkamiesvaihdon helpottaminen sekä koulutusohjelmien tukeminen. Jäsenvaltio ei ole velvollinen ottamaan vastaan tällaista tukea. Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla tätä varten tarvittavista toimenpiteistä, jotka eivät käsitä jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

3. Tämä artikla ei rajoita jäsenvaltioiden velvollisuutta panna unionin oikeus täytäntöön eikä komission oikeuksia ja velvollisuuksia. Tämä artikla ei myöskään rajoita perussopimusten muiden sellaisten määräysten soveltamista, jotka koskevat hallinnollista yhteistyötä jäsenvaltioiden välillä sekä jäsenvaltioiden ja unionin välillä.

NELJÄS OSA

MERENTAKAISTEN MAIDEN JA ALUEIDEN ASSOSIOINTI

198 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 182 artikla)

Jäsenvaltiot sopivat assosioivansa unioniin ne Euroopan ulkopuoliset maat ja alueet, joilla on erityiset suhteet Tanskaan, Ranskaan, Alankomaihin ja Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Nämä maat ja alueet, jäljempänä 'maat ja alueet', luetellaan liitteessä II.

Assosioinnin tavoitteena on edistää maiden ja alueiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä ja vahvistaa läheiset taloudelliset suhteet niiden ja koko unionin välille.

Tämän sopimuksen johdanto-osassa mainittujen periaatteiden mukaisesti assosioinnin tarkoituksena on ensisijaisesti edistää näiden maiden ja alueiden väestön etuja ja vaurautta, jotta ne voivat saavuttaa sen taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kehityksen, johon ne pyrkivät.

199 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 183 artikla)

Assosioinnilla pyritään seuraaviin tavoitteisiin:

- 1) jäsenvaltiot soveltavat kaupankäynnissään maiden ja alueiden kanssa samaa järjestelmää kuin perussopimusten mukaan keskinäisessä kaupankäynnissään;
- 2) jokainen maa ja alue soveltaa kaupankäynnissään jäsenvaltioiden sekä muiden maiden ja alueiden kanssa samaa järjestelmää kuin kaupankäynnissä sen Euroopan valtion kanssa, johon sillä on erityiset suhteet;
- 3) jäsenvaltiot osallistuvat näiden maiden ja alueiden asteittaisen kehittymisen vaatimiin sijoituksiin;
- 4) unionin rahoittamiin sijoituksiin saa tarjouksin ja toimituksin osallistua yhtäläisin ehdoin jokainen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on jäsenvaltion taikka jonkin maan tai alueen kansalainen;
- 5) jäsenvaltioiden sekä maiden ja alueiden välisissä suhteissa kansalaisten ja yhtiöiden sijoittautumisoikeutta säännellään sijoittautumisoikeutta koskevan luvun määräysten ja menettelyjen mukaisesti ja ketään syrjimättä, jollei 203 artiklan nojalla annetuista erityissäännöksistä muuta johdu.

200 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 184 artikla)

1. Maista ja alueilta peräisin olevien, jäsenvaltioihin tuotavien tavaroiden tullit kielletään niin kuin jäsenvaltioiden välisten tullien kieltämisestä perussopimuksissa määrätään.

2. Maahan tai alueelle jäsenvaltioista taikka muista maista tai muilta alueilta tuotavien tavaroiden tullit ovat kiellettyjä 30 artiklan määräysten mukaisesti.

3. Maat ja alueet voivat kuitenkin periä tulleja, jotka ovat tarpeen niiden kehityksen ja teollistumisen kannalta taikka jotka ovat luonteeltaan fiskaalisia ja joiden tarkoituksena on tuottaa tuloa niiden talousarvioon.

Edellisessä alakohdassa tarkoitettut tullit eivät saa olla korkeampia kuin siitä jäsenvaltiosta tuotavista tuotteista perittävät tullit, johon maalla tai alueella on erityiset suhteet.

4. Mitä 2 kohdassa määrätään, ei sovelleta maihin tai alueisiin, jotka niitä sitovien erityisten kansainvälisten velvoitteiden vuoksi jo soveltavat tullitariffia, johon ei sisälly syrjintää.

5. Maihin tai alueille tuotavia tavaroita koskevien tullien käyttöön ottaminen tai niiden muuttaminen ei saa oikeudellisesti tai tosiasiallisesti johtaa suoraan tai välilliseen syrjintään jäsenvaltioista tapahtuvassa tuonnissa.

201 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 185 artikla)

Jos niiden tullien taso, joita sovelletaan kolmannelle maasta peräisiin oleviin tuotteisiin niiden tullessa maahan tai alueelle, on sellainen, että se, ottaen huomioon 200 artiklan 1 kohdan määräysten soveltamisen, johtaa kaupankäynnin vinoutumiseen jonkin jäsenvaltion vahingoksi, tämä jäsenvaltio voi pyytää komissiota tekemään muille jäsenvaltioille ehdotuksia toimenpiteiksi, jotka ovat tarpeen tilanteen korjaamiseksi.

202 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 186 artikla)

Jollei kansanterveyttä taikka yleistä turvallisuutta tai järjestystä koskevista määräyksistä muuta johdu, maista ja alueilta olevien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta jäsenvaltioissa ja jäsenvaltioista olevien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta maissa ja alueilla säännellään 203 artiklan mukaisesti hyväksytyillä säädöksillä.

203 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 187 artikla)

Neuvosto antaa maiden ja alueiden sekä unionin välisessä assosiaatiossa saatujen kokemusten ja perussopimusten periaatteiden pohjalta yksimielisesti komission ehdotuksesta säännökset maiden ja alueiden sekä unionin välistä assosiaatiota koskevista säännöistä ja menettelyistä. Kun neuvosto antaa kyseiset säännökset erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen, se tekee ratkaisunsa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

204 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 188 artikla)

Grönlantiin sovelletaan, mitä 198–203 artiklassa määrätään, jollei perussopimukseen liitetyn Grönlantia koskevista erityisjärjestelyistä tehdyn pöytäkirjan erityismääräyksistä muuta johdu.

VIIDES OSA**UNIONIN ULKOINEN TOIMINTA****I OSASTO****YLEISET MÄÄRÄYKSET UNIONIN ULKOISESTA TOIMINNASTA****205 artikla**

Tämän osan mukaista unionin toimintaa kansainvälisissä yhteyksissä ohjaavat ne periaatteet, se pyrkii niihin tavoitteisiin ja sitä harjoitetaan niiden yleisten määräysten mukaisesti, jotka esitetään Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osaston 1 luvussa.

II OSASTO**YHTEINEN KAUPPAPOLITIikka****206 artikla**

(aiempi EY-sopimuksen 131 artikla)

Perustamalla 28–32 artiklan mukaisesti tulliliiton unioni edistää yhteisen edun mukaisesti maailman-kaupan sopusointuista kehitystä, kansainvälistä kauppaa ja ulkomaisia suoria sijoituksia koskevien rajoitusten asteittaista poistamista sekä tulli- ja muiden esteiden purkamista.

207 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 133 artikla)

1. Yhteinen kauppapolitiikka perustuu yhtenäisiin periaatteisiin etenkin tullien muuttamisessa, tulli- ja kauppasopimusten tekemisessä tavara- ja palvelukaupan alalla, sekä teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisten näkökohtien alalla, ulkomaisten suorien sijoitusten osalta, vapauttamista koskevien toimenpiteiden yhtenäistämässä, vientipolitiikassa sekä kauppaa suojaavissa toimenpiteissä, kuten polkumyynti- ja tukipalkkiotapauksissa toteutettavissa toimenpiteissä. Yhteistä kauppapolitiikkaa harjoitetaan unionin ulkoista toimintaa koskevien periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti.

2. Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla toimenpiteistä, joilla määritellään puitteet yhteisen kauppapolitiikan toteuttamiseksi.

3. Jos on neuvoteltava tai tehtävä sopimuksia yhden tai useamman kolmannen valtion taikka kansainvälisen järjestön kanssa, sovelletaan 218 artiklan määräyksiä, jollei tämän artiklan erityismääräyksistä muuta johdu.

Komissio antaa asiasta suosituksia neuvostolle, joka valtuuttaa komission aloittamaan tarvittavat neuvottelut. Neuvoston ja komission tehtävänä on huolehtia, että neuvotellut sopimukset ovat unionin sisäisten politiikkojen ja sääntöjen mukaisia.

Komissio käy näitä neuvotteluja kuullen erityiskomiteaa, jonka neuvosto nimeää avustamaan komissiota tässä tehtävässä, sekä niiden ohjeiden mukaisesti, joita neuvosto voi antaa komissiolle. Komissio antaa erityiskomitealle ja Euroopan parlamentille säännöllisesti tietoja neuvottelujen etenemisestä.

4. Neuvosto tekee 3 kohdassa tarkoitettujen sopimusten neuvottelemista ja tekemistä koskevat ratkaisunsa määräenemmistöllä.

Neuvosto tekee palvelukaupan ja teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisten näkökohtien sekä ulkomaisten suorien sijoitusten aloilla tehtävien sopimusten neuvottelemista ja tekemistä koskevat ratkaisunsa yksimielisesti silloin, kun sopimus sisältää määräyksiä, joiden osalta sisäisten sääntöjen antaminen edellyttää yksimielisyyttä.

Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti myös neuvoteltaessa ja tehtäessä sopimuksia:

- a) kulttuuri- tai audiovisuaalisten palvelujen kaupan alalla silloin, kun tällaiset sopimukset voivat haitata unionin kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta;
- b) sosiaali-, koulutus- ja terveyspalvelujen kaupan alalla silloin, kun tällaiset sopimukset voivat vakavasti haitata näiden palvelujen järjestämistä kansallisella tasolla ja vaikeuttaa jäsenvaltioiden vastuun toteuttamista niiden tarjoamisessa.

5. Liikenteen alan kansainvälisten sopimusten neuvottelemisessa ja tekemisessä noudatetaan kolmannen osan VI osaston sekä 218 artiklan määräyksiä.

6. Tällä artiklalla annetun, yhteisen kauppapolitiikan alaan kuuluvan toimivallan käyttäminen ei vaikuta unionin ja jäsenvaltioiden väliseen toimivallan jakoon eikä voi johtaa jäsenvaltioiden lakien tai asetusten yhdenmukaistamiseen siltä osin kuin tällainen yhdenmukaistaminen ei ole perussopimusten mukaan mahdollista.

III OSASTO

YHTEISTYÖ KOLMANSIEN MAIDEN KANSSA JA HUMANITAARINEN APU

1 LUKU

KEHITYSYHTEISTYÖ

208 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 177 artikla)

1. Unionin kehitysyhteistyöpolitiikkaa harjoitetaan unionin ulkoisen toiminnan periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti. Unionin ja jäsenvaltioiden kehitysyhteistyöpolitiikat täydentävät ja tukevat toisiaan.

Unionin politiikan päätavoite tällä alalla on köyhyyden vähentäminen ja lopulta sen poistaminen. Unioni ottaa huomioon kehitysyhteistyöpolitiikan tavoitteet toteuttaessaan muita sellaisia politiikkoja, jotka voivat vaikuttaa kehitysmaihin.

2. Unioni ja jäsenvaltiot noudattavat niitä velvoitteita ja ottavat huomioon ne tavoitteet, jotka ne ovat hyväksyneet Yhdistyneissä Kansakunnissa ja muissa toimivaltaisissa kansainvälisissä järjestöissä.

209 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 179 artikla)

1. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen kehitysyhteistyöpolitiikan toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet, jotka voivat koskea kehitysmaiden kanssa toteutettavia monivuotisia yhteistyöohjelmia tai aihekohtaisia ohjelmia..

2. Unioni voi tehdä kolmansien maiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa tarpeellisia sopimuksia Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 21 artiklassa ja tämän sopimuksen 208 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ensimmäisellä alakohdalla ei rajoiteta jäsenvaltioiden toimivaltaa neuvotella kansainvälisissä elimissä ja tehdä sopimuksia.

3. Euroopan investointipankki myötävaikuttaa perussäännössään määrätyin ehdoin 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden täytäntöönpanoon.

210 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 180 artikla)

1. Edistääkseen toimiansa täydentävyyttä ja tehokkuutta unioni ja jäsenvaltiot sovittavat yhteen kehitysyhteistyöpolitiikkansa sekä neuvottelevat keskenään avustusohjelmistaan, myös kansainvälisissä järjestöissä ja konferensseissa. Ne voivat ryhtyä yhteisiin toimiin. Jäsenvaltiot myötävaikuttavat tarvittaessa unionin avustusohjelmien täytäntöönpanoon.

2. Komissio voi tehdä aiheellisia aloitteita 1 kohdassa tarkoitetun yhteensovittamisen edistämiseksi.

211 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 181 artikla)

Unioni ja jäsenvaltiot tekevät kukin toimivaltaansa kuuluvaa yhteistyötä kolmansien maiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.

2 LUKU

TALOUELLINEN, TEKNINEN JA RAHOITUSYHTEISTYÖ KOLMANSIEN MAIDEN KANSSA

212 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 181 a artikla)

1. Unioni tekee muiden kolmansien maiden kuin kehitysmaiden kanssa taloudellista, teknistä ja rahoitusyhteistyötä, mukaan lukien apu erityisesti rahoituksen alalla, sanotun kuitenkaan rajoittamatta perussopimusten muiden määräysten ja varsinkin 208–211 artiklan määräysten soveltamista. Tähän kuuluvat toimet ovat unionin kehitysyhteistyöpolitiikan mukaisia, ja ne toteutetaan ottaen huomioon unionin ulkoisen toiminnan periaatteet ja tavoitteet. Unionin ja jäsenvaltioiden toimet täydentävät ja tukevat toisiaan.

2. Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen 1 kohdan täytäntöönpanemiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

3. Unioni ja jäsenvaltiot tekevät kukin toimivaltaansa kuuluvaa yhteistyötä kolmansien maiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa. Unionin yhteistyötä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä voidaan sopia unionin ja asianomaisten kolmansien osapuolten välisin sopimuksin.

Ensimmäisen alakohdan määräykset eivät rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa neuvotella kansainvälisissä elimissä ja tehdä kansainvälisiä sopimuksia.

213 artikla

Jos tilanne kolmannessa maassa edellyttää unionin kiireellistä rahoitusapua, neuvosto tekee tarvittavat päätökset komission ehdotuksesta.

3 LUKU

HUMANITAARINEN APU

214 artikla

1. Humanitaariseen apuun liittyvät unionin toimet toteutetaan unionin ulkoisen toiminnan periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti. Toimien tarkoituksena on tapauskohtaisesti avustaa ja suojella sellaisten kolmansien maiden asukkaita, joissa on tapahtunut luonnon tai ihmisen aiheuttama suurronnettomuus, ja huolehtia näistä eri tilanteista johtuvista humanitaarisista tarpeista. Unionin ja jäsenvaltioiden toimet täydentävät ja tukevat toisiaan.

2. Humanitaariseen apuun liittyviä toimia toteutetaan kansainvälisen oikeuden periaatteiden ja puolueettomuuden, tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden periaatteiden mukaisesti.

3. Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen toimenpiteistä, joilla määritellään puitteet humanitaariseen apuun liittyvien unionin toimien toteuttamiselle.

4. Unioni voi tehdä kolmansien maiden ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa tarpeellisia sopimuksia 1 kohdassa ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 21 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Ensimmäinen alakohta ei rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa neuvotella kansainvälisissä elimissä ja tehdä sopimuksia.

5. Jotta Euroopan nuoret voisivat osallistua unionin yhteisen humanitaarisen avun toimiin, perustetaan Euroopan humanitaarisen avun vapaaehtoisjoukot. Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla joukkojen perussäännön ja toimintatavat.

6. Komissio voi tehdä aiheellisia aloitteita edistääkseen unionin toimien ja jäsenvaltioiden toimien yhteensovittamista unionin järjestelmien ja kansallisten järjestelmien tehokkuuden ja täydentävyyden lisäämiseksi humanitaarisen avun alalla.

7. Unioni huolehtii siitä, että sen humanitaarisen avun toimet sekä kansainvälisten järjestöjen ja elinten, erityisesti Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmään kuuluvien, toimet ovat keskenään yhteensopivia ja johdonmukaisia.

IV OSASTO

RAJOITTAVAT TOIMENPITEET

215 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 301 artikla)

1. Jos Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osaston 2 luvun mukaisesti tehdyssä päätöksessä on päätetty kokonaan tai osittain keskeyttää talous- ja rahoitussuhteet yhden tai useamman kolmannen maan kanssa taikka vähentää niitä, neuvosto hyväksyy tarvittavat toimenpiteet määräenemmistöllä unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ja komission yhteisestä ehdotuksesta. Neuvosto ilmoittaa asiasta Euroopan parlamentille.
2. Jos Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osaston 2 luvun mukaisesti tehdyssä päätöksessä niin säädetään, neuvosto voi toteuttaa 1 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen luonnollisiin tai oikeushenkilöihin, ryhmiin tai muihin kuin valtiollisiin yhteisöihin kohdistuvia rajoittavia toimenpiteitä.
3. Tässä artiklassa tarkoitetut säädökset sisältävät tarvittavat säännökset oikeusturvasta.

V OSASTO

KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET

216 artikla

1. Unioni voi tehdä sopimuksen yhden tai useamman kolmannen valtion tai kansainvälisen järjestön kanssa, kun perussopimuksissa on asiaa koskeva määräys taikka kun sopimuksen tekeminen on välttämätöntä jonkin unionin politiikalle perussopimuksissa vahvistetun tavoitteen saavuttamiseksi tai sopimuksen tekemisestä säädetään oikeudellisesti sitovassa unionin säädöksessä tai sopimuksen tekeminen voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta.
2. Unionin tekemät sopimukset sitovat unionin toimielimiä ja jäsenvaltioita.

217 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 310 artikla)

Unioni voi tehdä yhden tai useamman kolmannen maan tai kansainvälisen järjestön kanssa sopimuksia assosioinnista, joka koskee vastavuoroisia oikeuksia ja velvollisuuksia, yhteistä toimintaa ja erityismenettelyjä.

218 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 300 artikla)

1. Unionin ja kolmansien maiden tai kansainvälisten järjestöjen väliset sopimukset neuvotellaan ja tehdään seuraavan menettelyn mukaisesti, sanotun kuitenkin rajoittamatta 207 artiklan erityismääräysten soveltamista.

2. Neuvosto antaa luvan neuvottelujen aloittamiselle, vahvistaa neuvotteluohjeet, antaa luvan sopimusten allekirjoittamiseen ja tekee sopimukset.

3. Komissio tai, jos suunniteltu sopimus koskee yksinomaan tai pääasiassa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja esittää suosituksia neuvostolle, joka tekee päätöksen, jolla annetaan lupa aloittaa neuvottelut ja jossa nimetään suunnitellun sopimuksen alan mukaan unionin neuvottelija tai neuvotteluryhmän johtaja.

4. Neuvosto voi antaa neuvottelijalle ohjeita ja nimetä erityiskomitean, jota on kuultava neuvottelujen aikana.

5. Neuvosto tekee neuvottelijan ehdotuksesta päätöksen, jolla annetaan lupa sopimuksen allekirjoittamiseen ja tarvittaessa sen väliaikaiseen soveltamiseen ennen sen voimaantuloa.

6. Neuvosto tekee neuvottelijan ehdotuksesta päätöksen sopimuksen tekemisestä.

Lukuun ottamatta tapauksia, joissa sopimus koskee yksinomaan yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, neuvosto tekee päätöksen sopimuksen tekemisestä:

a) seuraavissa tapauksissa Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan:

- i) assosiaatiosopimukset;
- ii) sopimus unionin liittymisestä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen;
- iii) sopimukset, joissa yhteistyömenettelyjä järjestämällä luodaan erityiset institutionaaliset rakenteet;
- iv) sopimukset, joilla on huomattavia vaikutuksia unionin talousarvioon;
- v) sopimukset aloilla, joilla sovelletaan joko tavallista lainsäätämisyjärjestystä tai erityistä lainsäätämisyjärjestystä, kun edellytetään Euroopan parlamentin hyväksyntää.

Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat kiireellisessä tapauksessa sopia määräajasta hyväksynnän antamiselle.

b) muissa tapauksissa Euroopan parlamenttia kuultuaan. Euroopan parlamentti antaa lausuntonsa määräajassa, jonka neuvosto voi asettaa asian kiireellisyyden mukaan. Jos lausuntoa ei anneta tässä määräajassa, neuvosto voi tehdä ratkaisunsa.

7. Poiketen siitä, mitä 5, 6 ja 9 kohdassa määrätään, neuvosto voi sopimusta tehtäessä valtuuttaa neuvottelijan hyväksymään unionin puolesta sopimuksen muutokset, jos sopimuksessa määrätään, että muutokset on hyväksyttävä yksinkertaistetussa menettelyssä tai mainitulla sopimuksella perustetussa elimessä. Neuvosto voi liittää valtuutukseen erityisehtoja.

8. Neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä koko menettelyn ajan.

Se tekee ratkaisunsa kuitenkin yksimielisesti, jos sopimus koskee alaa, jolla unionin säädöksen antaminen edellyttää yksimielisyyttä, taikka jos kyseessä on assosiaatiosopimus tai 212 artiklassa tarkoitettu sopimus unionin jäseneksi ehdolla olevan valtion kanssa. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti myös sopimuksesta, joka koskee unionin liittymistä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen; päätös tämän sopimuksen tekemisestä tulee voimaan, kun jäsenvaltiot ovat hyväksyneet sen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

9. Neuvosto tekee komission tai unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ehdotuksesta päätöksen sopimuksen soveltamisen keskeyttämisestä ja sopimuksella perustetussa elimessä unionin puolesta esitettävien kantojen vahvistamisesta, silloin kun tämän elimen on annettava säädöksiä, joilla on oikeusvaikutuksia, lukuun ottamatta säädöksiä, joilla täydennetään tai muutetaan sopimuksen institutionaalisia rakenteita.

10. Euroopan parlamentille tiedotetaan välittömästi ja täysimääräisesti menettelyn kaikissa vaiheissa.

11. Jäsenvaltio, Euroopan parlamentti, neuvosto tai komissio voi hankkia unionin tuomioistuimen lausunnon siitä, onko suunniteltu sopimus sopusoinnussa perussopimusten kanssa. Jos unionin tuomioistuimen lausunto on kielteinen, suunniteltu sopimus ei voi tulla voimaan, ellei sitä ole muutettu tai perussopimuksia tarkistettu.

219 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 111 artiklan 1–3 ja 5 kohta)

1. Poiketen siitä, mitä 218 artiklassa määrätään, neuvosto voi joko Euroopan keskuspankin suosituksesta tai komission suosituksesta ja Euroopan keskuspankkia kuultuaan, pyrkimyksin saavuttaa hintatason vakauden tavoitteen kanssa sopusoinnussa oleva yhteisymmärrys, tehdä muodollisia sopimuksia valuuttakurssijärjestelmästä, joka koskee euron suhdetta kolmansien valtioiden valuuttoihin. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamenttia kuultuaan ja 3 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen.

Neuvosto voi joko Euroopan keskuspankin suosituksesta tai komission suosituksesta ja Euroopan keskuspankkia kuultuaan, pyrkimyksin saavuttaa hintatason vakauden tavoitteen kanssa sopusoinnussa oleva yhteisymmärrys, vahvistaa tai kumota euron keskuskurssit valuuttakurssijärjestelmässä taikka muuttaa niitä. Neuvoston puheenjohtaja antaa Euroopan parlamentille tiedon euron keskuskurssien vahvistamisesta, muuttamisesta tai kumoamisesta.

2. Jos ei ole olemassa 1 kohdassa tarkoitettua valuuttakurssijärjestelmää suhteessa yhteen tai useampaan kolmannen valtion valuuttaan, neuvosto voi joko komission suosituksesta ja Euroopan keskuspankkia kuultuaan taikka Euroopan keskuspankin suosituksesta laatia yleiset suuntaviivat tällaisia valuuttoja koskevaa valuuttakurssipolitiikkaa varten. Nämä yleiset suuntaviivat eivät vaikuta EKP:n ensisijaiseen tavoitteeseen pitää yllä hintatason vakautta.

3. Poiketen siitä, mitä 218 artiklassa määrätään, tapauksissa, joissa on tarve unionin sekä yhden tai useamman kolmannen valtion taikka kansainvälisen järjestön kesken neuvotella raha- ja valuuttaoloja koskevista sopimuksista, neuvosto päättää komission suosituksesta ja Euroopan keskuspankkia kuultuaan näiden neuvottelujen järjestelyistä sekä näiden sopimusten tekemisestä. Näillä järjestelyillä turvataan se, että unioni esittää yhtenäisen kannan. Komissio liitetään neuvotteluihin täysin.

4. Jäsenvaltiot voivat neuvotella kansainvälisissä toimielimissä ja tehdä kansainvälisiä sopimuksia, sen kuitenkaan rajoittamatta unionin toimivaltaa ja unionin sopimuksia talous- ja rahaliittoon liittyvillä aloilla.

VI OSASTO

UNIONIN SUHTEET KANSAINVÄLISIIN JÄRJESTÖIHIN JA KOLMANSIIN MAIHIN SEKÄ UNIONIN EDUSTUSTOT

220 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 302–304 artikla)

1. Unioni harjoittaa aiheellista yhteistyötä Yhdistyneiden Kansakuntien elinten ja erityisjärjestöjen, Euroopan neuvoston, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön sekä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön kanssa.

Unioni huolehtii myös tarvittavista yhteyksistä muihin kansainvälisiin järjestöihin.

2. Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ja komissio huolehtivat tämän artiklan täytäntöönpanosta.

221 artikla

1. Kolmansissa maissa olevat unionin edustustot ja sen kansainvälisissä järjestöissä olevat edustustot huolehtivat unionin edustuksesta.

2. Unionin edustustot ovat unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan alaisuudessa. Ne toimivat läheisessä yhteistyössä jäsenvaltioiden diplomaattisten edustustojen ja konsuli-edustustojen kanssa.

VII OSASTO

YHTEISVASTUULAUSEKE

222 artikla

1. Unioni ja sen jäsenvaltiot toimivat yhdessä yhteisvastuun hengessä, jos jäsenvaltio joutuu terrori-iskun taikka luonnon tai ihmisen aiheuttaman suuronnettomuuden kohteeksi. Unioni ottaa käyttöön kaikki käytettävissään olevat välineet, mukaan lukien jäsenvaltioiden sen käyttöön asettamat sotilaalliset voimavarat:

a) — torjuakseen terrorismin uhan jäsenvaltioiden alueella;

— suojellakseen demokraattisia instituutioita ja siviiliväestöä mahdolliselta terrori-iskulta;

— antaakseen apua jäsenvaltiolle tämän alueella ja tämän poliittisten elinten pyynnöstä terrori-iskun tapahtuessa;

b) antaakseen apua jäsenvaltiolle tämän alueella ja tämän poliittisten elinten pyynnöstä luonnon tai ihmisen aiheuttaman suuronnettomuuden tapahtuessa.

2. Jos jäsenvaltio joutuu terrori-iskun kohteeksi taikka luonnon tai ihmisen aiheuttaman suuronnettomuuden uhriksi, muut jäsenvaltiot antavat sille apua sen poliittisten elinten pyynnöstä. Tätä tarkoitusta varten jäsenvaltiot sovittavat yhteen toimensa neuvostossa.

3. Neuvosto tekee komission ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan yhteisestä ehdotuksesta päätöksen, jossa määritellään säännöt, joiden mukaisesti unioni panee täytäntöön tämän yhteisvastuulausekkeen. Neuvosto tekee ratkaisunsa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan 1 kohdan mukaisesti, jos päätöksellä on merkitystä puolustuksen alalla. Asiasta ilmoitetaan Euroopan parlamentille.

Neuvostoa avustavat tämän kohdan soveltamisalalla poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan puitteissa kehitettyjen rakenteiden tukemana sekä 71 artiklassa tarkoitettu komitea, jotka antavat sille tarvittaessa yhteisiä lausuntoja, sanotun kuitenkin rajoittamatta 240 artiklan soveltamista.

4. Jotta unioni ja sen jäsenvaltiot voisivat toimia tehokkaasti, Eurooppa-neuvosto arvioi säännöllisesti unioniin kohdistuvia uhkia.

KUODES OSA

TOIMIELINJÄRJESTELMÄÄ JA VARAINHOITOA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

I OSASTO

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

1 LUKU

TOIMIELIMET

1 JAKSO

EUROOPAN PARLAMENTTI

223 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 190 artiklan 4 ja 5 kohta)

1. Euroopan parlamentti laatii esityksen tarvittavista säännöksistä jäsentensä yleisten ja välittömien vaalien toimittamiseksi yhdenmukaista menettelyä noudattaen kaikissa jäsenvaltioissa tai kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti.

Neuvosto vahvistaa tarvittavat säännökset yksimielisesti erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja saatuaan Euroopan parlamentin jäsentensä enemmistöllä antaman hyväksynnän. Nämä säännökset tulevat voimaan, kun jäsenvaltiot ovat hyväksyneet ne valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

2. Euroopan parlamentti vahvistaa omasta aloitteestaan erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla ja saatuaan komission lausunnon ja neuvoston antaman suostumuksen jäsentensä tehtäviä ja velvollisuuksia koskevat säännöt ja yleiset ehdot. Jäsenten tai entisten jäsenten verotusjärjestelmää koskevien sääntöjen tai ehtojen osalta edellytetään neuvostossa yksimielistä päätöstä.

224 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 191 artiklan toinen kohta)

Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistavat tavallista lainsäädäntömenettelyä noudattaen annettavilla asetuksilla Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 10 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja Euroopan tasolla toimivia poliittisia puolueita ja erityisesti niiden rahoitusta koskevat säännöt.

225 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 192 artiklan toinen kohta)

Euroopan parlamentti voi jäsentensä enemmistöllä pyytää komissiota tekemään sille aiheellisia ehdotuksia asioista, joissa se katsoo, että on valmisteltava unionin säädös perussopimusten panemiseksi täytäntöön. Jollei komissio tee ehdotusta, se ilmoittaa Euroopan parlamentille perustelunsa.

226 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 193 artikla)

Rajoittamatta kuitenkaan perussopimuksilla muille toimielimille tai laitoksille annettuja toimivaltuuksia Euroopan parlamentti voi tehtäviään suorittaessaan, jos neljännes sen jäsenistä sitä pyytää, asettaa väliaikaisen tutkintavaliokunnan tutkimaan epäilyjä unionin oikeutta sovellettaessa tapahtuneesta rikkomuksesta tai epäkohdasta, niitä tapauksia lukuun ottamatta, joissa epäilyksenalaiset seikat ovat tutkittavina jossakin tuomioistuimessa ja oikeudenkäynti on vielä vireillä.

Väliaikainen tutkintavaliokunta lakkaa, kun se antaa kertomuksensa.

Euroopan parlamentti määrittelee omasta aloitteestaan erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla sekä neuvoston ja komission hyväksynnän saatuaan tutkintaoikeuden käyttämisestä koskevat yksityiskohtaiset säännöt.

227 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 194 artikla)

Kaikilla unionin kansalaisilla sekä niillä luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, joiden asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa, on oikeus yksin taikka yhdessä toisten kansalaisten tai henkilöiden kanssa esittää Euroopan parlamentille vetoamus asiassa, joka kuuluu unionin toiminnan alaan ja koskee häntä välittömästi.

228 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 195 artikla)

1. Euroopan oikeusasiamiehellä, jonka Euroopan parlamentti valitsee, on valtuudet ottaa vastaan unionin kansalaisilta sekä niiltä luonnollisilta henkilöiltä tai oikeushenkilöiltä, joiden asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa, kanteluja unionin toimielinten, elinten ja laitosten toiminnassa ilmenneistä epäkohdista, lukuun ottamatta Euroopan unionin tuomioistuimen toimintaa lainkäyttöelimenä. Hän tutkii nämä kantelut ja laatii niistä kertomuksen.

Tehtävänsä mukaisesti oikeusasiamies suorittaa tutkimukset, joita hän pitää perusteltuina, omasta aloitteestaan taikka hänelle suoraan tai Euroopan parlamentin jäsenen välityksellä toimitetun kantelun perusteella, niitä tapauksia lukuun ottamatta, joissa epäilyksenalaisia seikkoja käsitellään tai on käsitelty oikeudenkäynnissä. Jos oikeusasiamies toteaa epäkohdan, hän saattaa asian sen toimielimen, elimen ja laitoksen käsiteltäväksi, jota asia koskee, ja tämä toimielin, elin tai laitos antaa lausuntonsa asiasta hänelle kolmen kuukauden määräajassa. Tämän jälkeen oikeusasiamies antaa asiasta kertomuksen Euroopan parlamentille ja asianomaiselle toimielimelle, elimelle tai laitokselle. Kantelun tekijälle annetaan tiedoksi näiden tutkimusten tulokset.

Oikeusasiamies antaa Euroopan parlamentille vuosittain kertomuksen tutkimustensa tuloksista.

2. Oikeusasiamies valitaan jokaisten Euroopan parlamentin vaalien jälkeen Euroopan parlamentin vaalikauden ajaksi. Sama henkilö voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Unionin tuomioistuin voi Euroopan parlamentin pyynnöstä erottaa oikeusasiamiehen, jos hän ei enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai jos hän on syylistynyt vakavaan rikkomukseen.

3. Oikeusasiamies hoitaa tehtävänsä täysin riippumattomana. Tehtävänsä hoitaessaan hän ei pyydä eikä ota ohjeita milteenkään hallitukselta, toimielimeltä, elimeltä tai laitokselta. Oikeusasiamies ei saa toimikautensa aikana harjoittaa muuta palkallista tai palkatonta ammattitoimintaa.

4. Euroopan parlamentti vahvistaa omasta aloitteestaan erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetulla asetuksella ja komission lausunnon ja neuvoston antaman hyväksymisen saatuaan oikeusasiamiehen tehtävien hoitamista koskevan ohjesäännön ja hänen tehtäviensä hoitamista koskevat yleiset ehdot.

229 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 196 artikla)

Euroopan parlamentti pitää istunnon vuosittain. Se kokoontuu ilman erillistä kutsua maaliskuun toisena tiistaina.

Euroopan parlamentti voi pitää ylimääräisen istuntojakson jäsentensä enemmistön pyynnöstä taikka neuvoston tai komission pyynnöstä.

230 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 197 artiklan toinen, kolmas ja neljäs kohta)

Komissio voi olla läsnä kaikissa istunnoissa ja saa pyynnöstään käyttää puhevaltaa niissä.

Komissio vastaa suullisesti tai kirjallisesti Euroopan parlamentin tai sen jäsenten sille esittämiin kysymyksiin.

Eurooppa-neuvosto ja neuvosto käyttävät Euroopan parlamentissa puhevaltaansa Eurooppa-neuvoston ja neuvoston työjärjestyksissä määrättyin edellytyksin.

231 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 198 artikla)

Jollei perussopimuksissa toisin määrätä, Euroopan parlamentti tekee ratkaisunsa annettujen äänten enemmistöllä.

Päätösvaltaisuudesta määrätään työjärjestyksessä.

232 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 199 artikla)

Euroopan parlamentti vahvistaa työjärjestyksensä jäsentensä äänten enemmistöllä.

Euroopan parlamentin asiakirjat julkaistaan siten kuin perussopimuksissa ja sen työjärjestyksessä määrätään.

233 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 200 artikla)

Euroopan parlamentti käsittelee julkisessa istunnossa komission sille vuosittain antaman yleiskertomuksen.

234 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 201 artikla)

Euroopan parlamentti käsittelee komission toimintaa koskevan epäluottamuslauseen, aikaisintaan kolmen päivän kuluttua siitä, kun se on annettu Euroopan parlamentille käsiteltäväksi, ja päättää siitä avoimella äänestyksellä.

Jos epäluottamuslausetta kannattaa kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, jotka edustavat Euroopan parlamentin jäsenten enemmistöä, komission kaikki jäsenet jättävät tehtävänsä samalla kertaa ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustaja eroaa niistä tehtävistä, joita hän on hoitanut komissiossa. He jatkavat toimessaan ja jatkavat juoksevien asioiden hoitamista, kunnes heidän tilalleen on nimitetty uudet henkilöt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan mukaisesti. Tällöin näiden uusien komission jäsenten toimikausi päättyy sinä päivänä, jona tehtävänsä yhdessä jättäneiden komission jäsenten toimikausi olisi päättynyt.

2 JAKSO

EUROOPPA-NEUVOSTO

235 artikla

1. Eurooppa-neuvoston jäsen voi äänestyksessä edustaa vain yhtä muuta jäsentä.

Mitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 4 kohdassa ja tämän sopimuksen 238 artiklan 2 kohdassa määrätään, sovelletaan Eurooppa-neuvostoon, kun se tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä. Eurooppa-neuvoston äänestäessä ratkaisustaan sen puheenjohtaja ja komission puheenjohtaja eivät osallistu äänestykseen.

Henkilökohtaisesti tai edustettuina läsnä olevien jäsenten pidättäytyminen äänestämästä ei estä Eurooppa-neuvostoa tekemästä ratkaisua, jonka edellytyksenä on yksimielisyys.

2. Eurooppa-neuvosto voi kutsua Euroopan parlamentin puhemiehen kuultavaksi.
3. Eurooppa-neuvosto tekee ratkaisunsa menettelyä koskevissa asioissa yksinkertaisella enemmistöllä, jolla se myös hyväksyy työjärjestyksensä.
4. Eurooppa-neuvostoa avustaa neuvoston pääsihteeristö.

236 artikla

Eurooppa-neuvosto tekee määräenemmistöllä:

- a) päätöksen, jolla vahvistetaan yleisten asioiden neuvoston ja ulkoasiainneuvoston kokoonpanoa lukuun ottamatta luettelo neuvoston kokoonpanoista Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 6 kohdan mukaisesti;
- b) päätöksen muiden neuvostojen kuin ulkoasiainneuvoston kokoonpanojen puheenjohtajuudesta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 9 kohdan mukaisesti.

3 JAKSO

NEUVOSTO

237 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 204 artikla)

Puheenjohtaja kutsuu neuvoston koolle omasta aloitteestaan taikka neuvoston jäsenen tai komission pyynnöstä.

238 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 205 artiklan 1 ja 2 kohta)

1. Neuvosto tekee ratkaisunsa jäsentensä enemmistöllä, kun päätöksen edellytyksenä on yksinkertainen enemmistö.
2. Kun neuvosto ei tee ratkaisuaan komission tai unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ehdotuksesta, määräenemmistöön tarvitaan, poiketen siitä, mitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 4 kohdassa määrätään, 1 päivästä marraskuuta 2014 alkaen ja

jollei siirtymämääräyksiä koskevassa pöytäkirjassa vahvistetuista määräyksistä muuta johdu, vähintään 72 prosenttia neuvoston jäsenistä, jotka samalla edustavat jäsenvaltioita, joiden yhteenlaskettu väestö on vähintään 65 prosenttia unionin väestöstä.

3. Kun kaikki neuvoston jäsenet eivät perustamissopimusten mukaisesti osallistu äänestykseen, määräenemmistöllä tarkoitetaan 1 päivästä marraskuuta 2014 alkaen ja jollei siirtymämääräyksiä koskevassa pöytäkirjassa vahvistetuista määräyksistä muuta johdu, seuraavaa:

a) Määräenemmistöön tarvitaan vähintään 55 prosenttia osallistuvia jäsenvaltioita edustavista neuvoston jäsenistä, jotka samalla edustavat jäsenvaltioita, joiden yhteenlaskettu väestö on vähintään 65 prosenttia osallistuvien valtioiden väestöstä.

Määrävähemmistössä on oltava vähintään se määrä neuvoston jäseniä, joka edustaa yli 35:tä prosenttia osallistuvien jäsenvaltioiden yhteenlasketusta väestöstä lisättynä yhdellä jäsenellä; muussa tapauksessa katsotaan, että on saavutettu määräenemmistö.

b) Kun neuvosto ei tee ratkaisuaan komission tai unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ehdotuksesta, määräenemmistöön tarvitaan, poiketen siitä, mitä a alakohdassa määrätään, vähintään 72 prosenttia osallistuvia jäsenvaltioita edustavista neuvoston jäsenistä, jotka samalla edustavat jäsenvaltioita, joiden yhteenlaskettu väestö on vähintään 65 prosenttia osallistuvien valtioiden väestöstä.

4. Henkilökohtaisesti tai edustettuina läsnä olevien jäsenten pidättäminen äänestämästä ei estä neuvostoa tekemästä ratkaisua, jonka edellytyksenä on yksimielisyys.

239 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 206 artikla)

Neuvoston jäsen voi äänestyksessä edustaa vain yhtä muuta jäsentä.

240 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 207 artikla)

1. Komitea, joka muodostuu jäsenvaltioiden hallitusten pysyvistä edustajista, huolehtii neuvoston työskentelyn valmistelusta ja suorittaa neuvoston sille antamat toimeksiannot. Komitea voi tehdä menettelyä koskevia päätöksiä neuvoston työjärjestyksessä määrätyissä tapauksissa.

2. Neuvostoa avustaa pääsihteeristö, jota johtaa neuvoston nimittämä pääsihteeri.

Neuvosto päättää yksinkertaisella enemmistöllä pääsihteeristön organisaatiosta.

3. Neuvosto tekee ratkaisunsa menettelyä koskevissa asioissa yksinkertaisella enemmistöllä, jolla se myös hyväksyy työjärjestyksensä.

241 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 208 artikla)

Neuvosto, joka tekee ratkaistunsa yksinkertaisella enemmistöllä, voi pyytää komissiolta tutkimuksia, joita se pitää yhteisten tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeellisina, ja se voi pyytää komissiota tekemään sille aiheellisia ehdotuksia. Jollei komissio tee ehdotusta, se ilmoittaa neuvostolle perustelunsa.

242 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 209 artikla)

Neuvosto, joka tekee ratkaisunsa yksinkertaisella enemmistöllä, antaa komissiota kuultuaan perussopimuksissa tarkoitettuja komiteoita koskevat säännöt.

243 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 210 artikla)

Neuvosto vahvistaa Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle, komission puheenjohtajalle, unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, komission jäsenille, Euroopan unionin tuomioistuimen presidenteille, jäsenille ja kirjaajille sekä neuvoston pääsihteerille maksettavat palkat, korvaukset ja eläkkeet. Se vahvistaa myös kaikki palkkaa vastaavat korvaukset.

4 JAKSO

KOMISSIO

244 artikla

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 5 kohdan mukaisesti komission jäsenet valitaan noudattaen vuorottelujärjestelmää, jonka Eurooppa-neuvosto vahvistaa yksimielisesti ja joka perustuu seuraaviin periaatteisiin:

- a) jäsenvaltioita kohdellaan ehdottoman tasa-arvoisesti päätettäessä siitä, missä järjestyksessä ja kuinka kauan niiden kansalaiset toimivat komission jäseninä; siten ero kahden eri jäsenvaltion kansalaisten toimikausien kokonaismäärien välillä ei saa milloinkaan olla suurempi kuin yksi;
- b) jollei a alakohdasta muuta johdu, peräkkäiset komissioiden muodostetaan kulloinkin siten, että ne kuvastavat tyydyttävällä tavalla kaikkien jäsenvaltioiden väestöllistä ja maantieteellistä kirjoa.

245 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 213 artikla)

Komission jäsenten on pidättäydyttävä kaikesta, mikä on ristiriidassa heidän tehtäviensä kanssa. Jäsenvaltioiden on kunnioitettava heidän riippumattomuuttaan, eivätkä ne saa yrittää vaikuttaa heihin heidän hoitaessaan tehtäviään.

Komission jäsenet eivät saa toimikautensa aikana harjoittaa muuta palkallista tai palkatonta ammat-titoimintaa. Tehtäväänsä ryhtyessään he antavat juhlallisen vakuutuksen siitä, että he toimikautensa aikana ja sen päätyttyä kunnioittavat komission jäsenyydestä johtuvia velvollisuuksia ja varsinkin osoittavat kunniallisuutta ja pidättyvyyttä, kun heille toimikauden päätyttyä tarjotaan tiettyjä tehtäviä tai etuja. Jos komission jäsen ei noudata näitä velvollisuuksiaan, unionin tuomioistuin voi neuvoston, joka tekee ratkaisunsa yksinkertaisella enemmistöllä, tai komission pyynnöstä päättää, että asiassa ilmenneiden seikkojen mukaan jäsen joko erotetaan tehtävästään 247 artiklan mukaisesti taikka että hänen oikeutensa eläkkeeseen tai muihin vastaaviin etuuksiin lakkaa.

246 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 215 artikla)

Lukuun ottamatta kuolemantapauksia ja niitä tapauksia, joissa jäsenen tilalle nimitetään uusi jäsen tavallisessa järjestyksessä, komission jäsenen tehtävät päättyvät, kun hän eroaa tai hänet erotetaan.

Neuvosto nimittää eronneen, erotetun tai kuolleen jäsenen tilalle jäljellä olevaksi toimikaudeksi yhteisymmärryksessä komission puheenjohtajan kanssa, Euroopan parlamenttia kuultuaan ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa määrättyjä perusteita noudattaen uuden jäsenen, jolla on sama kansalaisuus.

Neuvosto voi komission puheenjohtajan ehdotuksesta päättää yksimielisesti, ettei tällaisissa tapauksissa ole tarpeen nimittää uutta jäsentä, etenään jos jäljellä oleva komission jäsenen toimikausi on lyhyt.

Jos puheenjohtaja eroaa, erotetaan tai kuolee, hänen tilalleen nimitetään uusi puheenjohtaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Uutta puheenjohtajaa nimitettäessä noudatetaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 7 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrättyä menettelyä.

Jos unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja eroaa, erotetaan tai kuolee, hänen tilalleen nimitetään uusi ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja jäljellä olevaksi toimikaudeksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Jos kaikki komission jäsenet eroavat, he jatkavat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan mukaisesti toimessaan ja jatkavat juoksevien asioiden hoitamista, kunnes heidän tilalleen on nimitetty jäljellä olevaksi toimikaudeksi uudet komission jäsenet.

247 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 216 artikla)

Jos komission jäsen ei enää täytä niitä vaatimuksia, joita hänen tehtävänsä edellyttävät, tai jos hän on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen, unionin tuomioistuin voi neuvoston, joka tekee ratkaisunsa yksinkertaisella enemmistöllä, tai komission pyynnöstä päättää, että hänet erotetaan.

248 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 217 artiklan 2 kohta)

Puheenjohtaja ryhmittelee komissiolle kuuluvat tehtävät ja jakaa ne jäsenten kesken Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 6 kohdan mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta mainitun sopimuksen 18 artiklan 4 kohdan soveltamista. Puheenjohtaja voi jakaa vastualueet uudelleen toimikauden aikana. Komission jäsenet hoitavat puheenjohtajan heille osoittamia tehtäviä tämän valvonnassa.

249 artikla

(aiemmat EY-sopimuksen 218 artiklan 2 kohta ja 212 artikla)

1. Komissio vahvistaa työjärjestyksensä siten, että se varmistaa oman toimintansa ja eri yksiköidensä toiminnan. Komissio huolehtii työjärjestyksensä julkaisemisesta.
2. Komissio julkaisee vuosittain viimeistään kuukautta ennen Euroopan parlamentin istunnon alkua yleiskertomuksen unionin toiminnasta.

250 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 219 artikla)

Komissio tekee ratkaisunsa jäsentensä enemmistöllä.

Päätösvaltaisuudesta määrätään työjärjestyksessä.

5 JAKSO

EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN

251 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 221 artikla)

Unionin tuomioistuin kokoontuu jaostoissa tai suuressa jaostossa Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännössä tätä varten määrättyjen sääntöjen mukaisesti.

Unionin tuomioistuin voi kokoontua myös täysistunnossa, kun perussäännössä niin määrätään.

252 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 222 artikla)

Unionin tuomioistuinta avustaa kahdeksan julkisasiamiestä. Unionin tuomioistuimen pyynnöstä neuvosto voi yksimielisesti lisätä julkisasiamiesten määrää.

Julkisasiamiesten tehtävänä on täysin puolueettomina ja riippumattomina esittää julkisessa istunnossa perustellut ratkaisuehdotukset asioissa, jotka Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön mukaan vaativat heidän myötävaikutustaan.

253 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 223 artikla)

Unionin tuomioistuimen tuomarit ja julkisasiamiehet valitaan henkilöistä, joiden riippumattomuus on kiistaton ja jotka joko täyttävät kotimaassaan korkeimpien tuomarin virkojen kelpoisuusvaatimukset tai ovat tunnetusti päteviä lainoppineita, ja heidät nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä sopimuksella kuudeksi vuodeksi kerrallaan, sen jälkeen, kun 255 artiklassa tarkoitettua komiteaa on kuultu.

Osa tuomareista ja julkisasiamiehistä vaihtuu joka kolmas vuosi Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännössä määrätyin edellytyksin.

Tuomarit valitsevat unionin tuomioistuimen presidentin keskuudestaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Sama henkilö voidaan valita uudeksi toimikaudeksi.

Tuomari tai julkisasiamies, jonka toimikausi päättyy, voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Unionin tuomioistuin nimittää kirjaajansa ja vahvistaa hänen tehtävänsä koskevat säännöt.

Unionin tuomioistuin vahvistaa työjärjestyksensä. Työjärjestykselle tarvitaan neuvoston antama hyväksyminen.

254 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 224 artikla)

Unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden määrä vahvistetaan Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännössä. Perussäännössä voidaan määrätä, että unionin yleistä tuomioistuinta avustavat julkisasiamiehet.

Unionin yleisen tuomioistuimen jäsenet valitaan henkilöistä, joiden riippumattomuus on kiistaton ja jotka ovat päteviä korkeaan tuomarin virkaan. Heidät nimitetään jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä sopimuksella kuudeksi vuodeksi kerrallaan, sen jälkeen, kun 255 artiklassa tarkoitettua komiteaa on kuultu. Osa jäsenistä vaihtuu joka kolmas vuosi. Jäsen, jonka toimikausi päättyy, voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Tuomarit valitsevat keskuudestaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan unionin yleisen tuomioistuimen presidentin. Sama henkilö voidaan valita uudeksi toimikaudeksi.

Unionin yleinen tuomioistuin nimittää kirjaajansa ja vahvistaa hänen tehtävänsä koskevat säännöt.

Unionin yleinen tuomioistuin vahvistaa työjärjestyksensä yhteisymmärryksessä unionin tuomioistuimen kanssa. Työjärjestykselle tarvitaan neuvoston antama hyväksyminen.

Jollei Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä muuta johdu, unionin yleiseen tuomioistuimeen sovelletaan mitä perussopimuksissa määrätään unionin tuomioistuimesta.

255 artikla

Perustetaan komitea, joka antaa lausunnon ehdolla olevien henkilöiden soveltuvuudesta unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen tuomarin ja julkisasiamiehen tehtäviin, ennen kuin jäsenvaltioiden hallitukset suorittavat nimitykset 253 ja 254 artiklan mukaisesti.

Komiteassa on seitsemän henkilöä, jotka valitaan unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen entisten jäsenten, ylimpien kansallisten tuomioistuinten jäsenten ja tunnetusti pätevien oikeusoppineiden keskuudesta, joista yhtä ehdottaa Euroopan parlamentti. Neuvosto tekee päätöksen, jolla vahvistetaan komitean toimintasäännöt, sekä päätöksen, jolla nimetään komitean jäsenet. Neuvosto tekee ratkaisunsa unionin tuomioistuimen presidentin aloitteesta.

256 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 225 artikla)

1. Unionin yleinen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan ensimmäisenä oikeusasteena 263, 265, 268, 270 ja 272 artiklassa tarkoitetut kanteet lukuun ottamatta niitä, joiden ratkaiseminen on annettu jonkin 257 artiklan mukaisesti perustetun erityistuomioistuimen tehtäväksi tai jotka perussäännön mukaan kuuluvat unionin tuomioistuimen toimivaltaan. Perussäännössä voidaan määrätä, että unionin yleinen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan muunkinlaisia kanteita.

Unionin yleisen tuomioistuimen tämän kohdan nojalla tekemiin päätöksiin voidaan vain oikeuskysymysten osalta ja perussäännössä määrätyin edellytyksin ja rajoituksin hakea muutosta unionin tuomioistuimelta.

2. Unionin yleinen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan erityistuomioistuinten päätöksiä koskevat muutoksenhaut.

Unionin yleisen tuomioistuimen tämän kohdan nojalla tekemät päätökset voidaan perussäännössä määrätyin edellytyksin ja rajoituksin poikkeuksellisesti käsitellä uudelleen unionin tuomioistuimessa, jos asia voi vakavasti vahingoittaa unionin oikeuden yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta.

3. Unionin yleinen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan 267 artiklan nojalla esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt perussäännössä määrätyissä erityisasioissa.

Jos unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että asian edellyttämä periaatepäätös voi loukata unionin oikeuden yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta, se voi siirtää asian unionin tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Unionin yleisen tuomioistuimen ennakkoratkaisukysymyksissä tekemät päätökset voidaan perussäännössä määrätyn edellytyksin ja rajoituksin poikkeuksellisesti käsitellä uudelleen unionin tuomioistuimessa, jos asia voi vakavasti vahingoittaa unionin oikeuden yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta.

257 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 225 a artikla)

Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen perustaa unionin yleisen tuomioistuimen yhteyteen erityistuomioistuimia, joiden tehtävänä on ratkaista ensimmäisenä oikeusasteena tietyntyyliset erityisissä asioissa nostetut kanteet. Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat asetukset joko komission ehdotuksesta ja unionin tuomioistuinta kuultuaan tai unionin tuomioistuimen pyynnöstä ja komissiota kuultuaan.

Erityistuomioistuimen perustamisasetuksessa vahvistetaan tämän tuomioistuimen kokoonpanoa koskevat säännöt ja määritellään sille annettavat toimivaltuudet.

Erityistuomioistuinten päätöksiin voidaan hakea muutosta unionin yleiseltä tuomioistuimelta vain oikeuskysymysten osalta tai, jos erityistuomioistuimen perustamispäätöksessä niin määrätään, myös asiakysymysten osalta.

Erityistuomioistuinten jäsenet valitaan henkilöistä, joiden riippumattomuus on kiistaton ja jotka ovat päteviä tuomarin virkaan. Neuvosto nimittää heidät yksimielisesti.

Erityistuomioistuimet vahvistavat työjärjestyksensä yhteisymmärryksessä unionin tuomioistuimen kanssa. Työjärjestykselle tarvitaan neuvoston antama hyväksyminen.

Jollei erityistuomioistuimen perustamisasetuksesta muuta johdu, erityistuomioistuihin sovelletaan, mitä perussopimuksissa ja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännössä määrätään Euroopan unionin tuomioistuimesta. Erityistuomioistuihin sovelletaan joka tapauksessa perussäännön I osastoa ja sen 64 artiklaa.

258 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 226 artikla)

Jos komissio katsoo, että jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille perussopimusten mukaan kuuluvan velvollisuuden, komissio antaa asiasta lausunnon perusteluineen varattuaan ensin sille valtiolle, jota asia koskee, tilaisuuden esittää huomautuksensa.

Jos valtio, jota asia koskee, ei noudata lausuntoa komission asettamassa määräajassa, komissio voi saattaa asian Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

259 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 227 artikla)

Jos jäsenvaltio katsoo, että toinen jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille perussopimusten mukaan kuuluvan velvollisuuden, se voi saattaa asian Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Ennen kuin jäsenvaltio nostaa toista jäsenvaltiota vastaan kanteen, joka perustuu väitteeseen perussopimuksissa määrätyn velvollisuuden rikkomisesta, sen on saatettava asia komission käsiteltäväksi.

Komissio antaa lausunnon perusteluineen sen jälkeen, kun valtioilla, joita asia koskee, on ollut tilaisuus kirjallisesti ja suullisesti esittää huomautuksensa asiasta ja vastapuolen huomautuksista.

Ellei komissio ole antanut lausuntoa kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asia on saatettu sen käsiteltäväksi, lausunnon puuttuminen ei estä saattamista asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

260 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 228 artikla)

1. Jos Euroopan unionin tuomioistuin toteaa, että jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille perussopimusten mukaan kuuluvan velvollisuuden, jäsenvaltion on toteutettava tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

2. Jos komissio katsoo, ettei asianomainen jäsenvaltio ole toteuttanut tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä, komissio voi saattaa asian tuomioistuimen käsiteltäväksi varattuaan ensin tälle valtiolle tilaisuuden esittää huomautuksensa. Komissio ilmoittaa samalla sen olosuhteisiin nähden soveltuvaksi katsomansa kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon määrän, joka tämän jäsenvaltion olisi sen käsityksen mukaan suoritettava.

Jos tuomioistuin toteaa, että jäsenvaltio, jota asia koskee, ei ole noudattanut sen tuomiota, se voi määrätä jäsenvaltion suorittamaan kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon.

Tämä menettely ei rajoita 259 artiklan soveltamista.

3. Kun komissio saattaa asian tuomioistuimen käsiteltäväksi 258 artiklan nojalla katsoessaan, että asianomainen jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä velvollisuutensa ilmoittaa toimenpiteistä, joilla lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annettu direktiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, komissio voi, jos se katsoo tämän aiheelliseksi, ilmoittaa samalla sen olosuhteisiin nähden soveltuvaksi katsomansa kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon määrän, joka tämän jäsenvaltion olisi sen käsityksen mukaan suoritettava.

Jos tuomioistuin toteaa, ettei velvollisuutta ole täytetty, se voi määrätä asianomaisen jäsenvaltion suorittamaan kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon komission ilmoittaman määrän rajoissa. Suoritus on maksettava tuomioistuimen tuomiossa määrättynä ajankohtana.

261 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 229 artikla)

Asetuksissa, joita Euroopan parlamentti ja neuvosto yhdessä perussopimusten nojalla antavat taikka joita neuvosto perussopimusten nojalla antaa, voidaan antaa Euroopan unionin tuomioistuimelle täysi harkintavalta näissä asetuksissa säädettyjen seuraamusten osalta.

262 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 229 a artikla)

Neuvosto voi yksimielisesti erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja Euroopan parlamenttia kuultuaan antaa säännöksiä, joilla se antaa haluamassaan laajuudessa Euroopan unionin tuomioistuimelle toimivallan ratkaista riitoja, jotka liittyvät sellaisten perussopimusten nojalla annettujen säädösten soveltamiseen, joilla luodaan eurooppalainen teollis- ja tekijänoikeuksien suoja, sanotun kuitenkaan rajoittamatta perussopimusten muiden määräysten soveltamista. Nämä säännökset tulevat voimaan, kun jäsenvaltiot ovat hyväksyneet ne valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

263 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 230 artikla)

Euroopan unionin tuomioistuin tutkii lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyjen säädösten sekä neuvoston, komission ja Euroopan keskuspankin säädösten laillisuuden, suosituksia ja lausuntoja lukuun ottamatta, samoin kuin Euroopan parlamentin ja Eurooppa-neuvoston sellaisten säädösten laillisuuden, joiden tarkoituksena on tuottaa oikeusvaikutuksia suhteessa kolmansiin osapuoliin. Tuomioistuin valvoo myös unionin elinten ja laitosten sellaisten säädösten laillisuutta, joiden tarkoituksena on tuottaa oikeusvaikutuksia suhteessa kolmansiin osapuoliin.

Tässä tarkoituksessa tuomioistuimella on toimivalta ratkaista jäsenvaltion, Euroopan parlamentin, neuvoston tai komission kanne, jonka perusteena on toimivallan puuttuminen, olennaisen menettelymääräyksen rikkominen, perussopimusten tai sen soveltamista koskevan oikeussäännön rikkominen taikka harkintavallan väärinkäyttö.

Tuomioistuimella on samoin edellytyksin toimivalta ratkaista tilintarkastustuomioistuimen, Euroopan keskuspankin ja alueiden komitean oikeuksiensa turvaamiseksi nostamat kanteet.

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi ensimmäisessä ja toisessa kohdassa määrätyin edellytyksin nostaa kanteen hänelle osoitetusta säädöksestä tai säädöksestä, joka koskee häntä suoraan ja erikseen, sekä sääntelytoimesta, joka koskee häntä suoraan ja joka ei edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä.

Unionin elinten ja laitosten perustamissääöksissä voidaan säätää erityisistä edellytyksistä ja menettelysäännöistä, jotka koskevat luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön kannetta kyseisten elinten tai laitosten sellaisten säädösten johdosta, joiden tarkoituksena on tuottaa näitä henkilöitä koskevia oikeusvaikutuksia.

Tässä artiklassa tarkoitettu kanne on pantava vireille kahden kuukauden kuluessa säädöksen julkaisemisesta tai siitä, kun se on annettu kantajalle tiedoksi, taikka jollei säädöstä ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut siitä tiedon.

264 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 231 artikla)

Jos kanne on aiheellinen, Euroopan unionin tuomioistuin julistaa säädöksen mitättömäksi.

Tarpeelliseksi katsomissaan tapauksissa tuomioistuin toteaa, miltä osin mitättömäksi julistetun säädöksen vaikutuksia kuitenkin on pidettävä pysyvinä.

265 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 232 artikla)

Jos Euroopan parlamentti, Eurooppa-neuvosto, neuvosto, komissio tai Euroopan keskuspankki on perussopimusten vastaisesti laiminlyönyt ratkaisun tekemisen, jäsenvaltiot tai muut unionin toimielimet voivat saattaa asian Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi laiminlyönnin toteamiseksi. Tätä artiklaa sovelletaan samoin edellytyksin unionin elimiin ja laitoksiin, jotka laiminlyövät ratkaisun tekemisen.

Kanne otetaan käsiteltäväksi vain, jos kyseistä toimielintä, elintä tai laitosta on ensin kehoitettu tekemään ratkaisu. Jollei toimielin, elin tai laitos ole määritellyt kantaansa kahden kuukauden kuluessa mainitusta kehotuksesta, kanne voidaan panna vireille uuden kahden kuukauden määräajan kuluessa.

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö saa edellisissä kohdissa määrätyn edellytyksin kannella Euroopan unionin tuomioistuimeen siitä, että unionin toimielin, elin tai laitos on jättänyt antamatta kyseiselle henkilölle osoitettavan jonkin muun säädöksen kuin suosituksen tai lausunnon.

266 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 233 artikla)

Toimielimen, elimen tai laitoksen, jonka säädös on julistettu mitättömäksi tai jonka laiminlyönti on julistettu perussopimusten vastaiseksi, on toteutettava Euroopan unionin tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Tämä velvollisuus ei vaikuta 340 artiklan toisen kohdan soveltamisesta johtuviin velvollisuuksiin.

267 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 234 artikla)

Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu:

- a) perussopimusten tulkinnasta;
- b) unionin toimielimen, elimen tai laitoksen säädöksen pätevydestä ja tulkinnasta.

Jos tällainen kysymys tulee esille jäsenvaltion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää Euroopan unionin tuomioistuinta ratkaisemaan sen.

Jos tällainen kysymys tulee esille sellaisessa kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, tämän tuomioistuimen on saatettava kysymys Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Jos tällainen kysymys tulee esille kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa, joka koskee pidätettyä henkilöä, Euroopan unionin tuomioistuin tekee ratkaisunsa mahdollisimman pian.

268 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 235 artikla)

Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta ratkaista 340 artiklan toisessa ja kolmannessa kohdassa tarkoitettua vahingonkorvausta koskevat riidat.

269 artikla

Unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ratkaisu Eurooppa-neuvoston tai neuvoston Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan nojalla antaman säädöksen laillisuudesta ainoastaan sen jäsenvaltion pyynnöstä, jota Eurooppa-neuvoston tai neuvoston toteamus koskee, ja yksinomaan kyseisessä artiklassa olevien menettelyä koskevien sääntöjen noudattamisen osalta.

Tämä pyyntö on esitettävä kuukauden kuluessa kyseisen toteamuksen sisältävän päätöksen tekemisestä. Tuomioistuin tekee ratkaisunsa kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä.

270 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 236 artikla)

Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta ratkaista unionin ja sen henkilöstön väliset riidat unionin virkamiehiin sovellettavista henkilöstösäännöistä ja unionin muuta henkilöstöä koskevista palvelussuhteen ehdoista johtuvien rajoitusten ja edellytyksien.

271 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 237 artikla)

Euroopan unionin tuomioistuimella on jäljempänä määrätyn rajoituksen toimivalta ratkaista riidat, jotka koskevat:

- a) Euroopan investointipankin perussäännöstä johtuvien jäsenvaltioiden velvollisuuksien täyttämistä. Pankin hallintoneuvostolla on tällöin samat valtuudet kuin komissiolla 258 artiklan mukaan;
- b) Euroopan investointipankin valtuuston ratkaisuja. Jokainen jäsenvaltio, komissio tai pankin hallintoneuvosto voi nostaa kanteen asiassa 263 artiklassa määrätyn edellytyksin;
- c) Euroopan investointipankin hallintoneuvoston ratkaisuja. Kanteen asiassa voi nostaa vain jäsenvaltio tai komissio 263 artiklassa määrätyn edellytyksin ja vain sillä perusteella, että pankin perussäännön 19 artiklan 2 ja 5–7 kohdassa määrättyä menettelyä ei ole noudatettu;
- d) perussopimuksista sekä EKP:n ja EKP:n perussäännöstä johtuvien kansallisten keskuspankkien velvollisuuksien täyttämistä. Tässä yhteydessä Euroopan keskuspankin neuvostolla on kansallisten keskuspankkien suhteen samat valtuudet kuin komissiolla 258 artiklan mukaan jäsenvaltioiden suhteen. Jos tuomioistuin toteaa, että kansallinen keskuspankki on jättänyt täyttämättä sille perussopimusten mukaan kuuluvan velvollisuuden, tuon pankin on toteutettava tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

272 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 238 artikla)

Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta ratkaista asia unionin tekemässä tai sen puolesta tehdyssä julkis- tai yksityisoikeudellisessa sopimuksessa olevan välityslausekkeen nojalla.

273 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 239 artikla)

Unionin tuomioistuimella on toimivalta ratkaista jokainen jäsenvaltioiden välinen riita, joka on yhteydessä perussopimusten kohteeseen, jos asia saatetaan sen käsiteltäväksi välityssopimuksen nojalla.

274 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 240 artikla)

Jollei toimivaltaa ole perussopimuksilla annettu Euroopan unionin tuomioistuimelle, riidat, joissa unioni on asianosainen, eivät unionin asianosaisuuden perusteella ole jäsenvaltioiden tuomioistuinten tuomiovallan ulkopuolella.

275 artikla

Euroopan unionin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevien määräysten osalta eikä näiden määräysten nojalla hyväksytyjen säädösten osalta.

Tuomioistuimella on kuitenkin toimivalta valvoa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 40 artiklan noudattamista ja ratkaista tämän sopimuksen 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetuin edellytyksin vireille pannut kanteet, jotka koskevat luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle osoitetun, neuvoston Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osaston 2 luvun nojalla tekemän, rajoittavia toimenpiteitä sisältävän päätöksen laillisuuden tutkimista.

276 artikla

Käyttäessään vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskeviin kolmannen osan V osaston 4 ja 5 luvun määräyksiin liittyviä toimivaltuuksiaan Euroopan unionin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa tutkia jäsenvaltion poliisiviranomaisen tai muiden lainvalvontaviranomaisten toteuttamien toimien pätevyyttä tai oikeasuhteisuutta taikka antaa ratkaisua niiden velvollisuuksien suorittamisesta, joita jäsenvaltioilla on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi ja sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi.

277 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 241 artikla)

Vaikka 263 artiklan kuudennessa kohdassa mainittu määräaika on päättynyt, asianosainen voi riidassa, joka koskee unionin toimielimen, elimen tai laitoksen antamaa soveltamisalaltaan yleistä säädöstä, vaatia Euroopan unionin tuomioistuimessa 263 artiklan toisessa kohdassa mainitulla perusteella, että säädöstä ei sovelleta.

278 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 242 artikla)

Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltävänä olevalla kanteella ei ole lykkäävää vaikutusta. Tuomioistuin voi kuitenkin määrätä kanteen kohteena olevan säädöksen täytäntöönpanon lykättäväksi, jos se katsoo, että olosuhteet sitä edellyttävät.

279 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 243 artikla)

Euroopan unionin tuomioistuin voi käsiteltävänänsä olevassa asiassa päättää tarpeellisista välitoimista.

280 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 244 artikla)

Euroopan unionin tuomioistuimen tuomiot pannaan täytäntöön noudattaen, mitä 299 artiklassa määrätään.

281 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 245 artikla)

Euroopan unionin tuomioistuimen perussääntö vahvistetaan erillisessä pöytäkirjassa.

Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen muuttaa perussäännön määräyksiä, lukuun ottamatta sen I osastoa ja 64 artiklaa. Euroopan parlamentti ja neuvosto tekevät ratkaisunsa joko unionin tuomioistuimen pyynnöstä ja komissiota kuultuaan tai komission ehdotuksesta ja unionin tuomioistuinta kuultuaan.

6 JAKSO

EUROOPAN KESKUSPANKKI

282 artikla

1. Euroopan keskuspankki ja kansalliset keskuspankit muodostavat Euroopan keskuspankkijärjestelmän, jäljempänä 'EKPJ'. Euroopan keskuspankki ja niiden jäsenvaltioiden kansalliset keskuspankit, joiden rahayksikkö on euro ja jotka muodostavat eurojärjestelmän, harjoittavat unionin rahapolitiikkaa.

2. Euroopan keskuspankin päätöksentekuelimet johtavat EKPJ:ää. EKPJ:n ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintatason vakautta. Se antaa mainitun tavoitteen saavuttamista rajoittamatta tukensa unionin yleiselle talouspolitiikalle myötävaikuttaakseen unionin tavoitteiden saavuttamiseen.

3. Euroopan keskuspankki on oikeushenkilö. Sillä on yksinoikeus antaa lupa euron liikkeeseen laskemiseen. Euroopan keskuspankki on riippumaton käyttäessään valtuuksiaan ja huolehtiessaan varainhoidostaan. Unionin toimielimet, elimet ja laitokset sekä jäsenvaltioiden hallitukset kunnioittavat tätä riippumattomuutta.

4. Euroopan keskuspankki hyväksyy tehtäviensä toteuttamisen edellyttämät toimenpiteet 127–133 ja 138 artiklan mukaisesti sekä EKPJ:n ja EKP:n perussäännössä määrätyin edellytyksin. Mainittujen artiklojen mukaisesti ne jäsenvaltiot, joiden rahayksikkö ei ole euro, sekä näiden jäsenvaltioiden keskuspankit säilyttävät oman toimivaltansa rahapolitiikan alalla.

5. Euroopan keskuspankkia kuullaan sen toimivaltuuksiin kuuluvilla aloilla kaikista esityksistä unionin säädöksiä sekä esityksistä kansallisen tason sääntelyksi, ja se voi antaa lausuntoja.

283 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 112 artikla)

1. Euroopan keskuspankin neuvoston muodostavat Euroopan keskuspankin johtokunnan jäsenet sekä niiden jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien pääjohtajat, joiden rahayksikkö on euro.
2. Johtokunnan muodostavat puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä.

Eurooppa-neuvosto nimittää määräenemmistöllä johtokunnan puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi ja muiksi jäseniksi neuvoston suosituksesta henkilöt, joilla on arvostettu asema ja ammattikokemus rahatalouden tai pankkitoiminnan alalla; neuvosto antaa suosituksensa Euroopan parlamenttia ja Euroopan keskuspankin neuvostoa kuultuaan.

Heidän toimikautensa on kahdeksan vuotta, eikä heitä voida nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Johtokunnan jäsenenä voi olla vain jäsenvaltion kansalainen.

284 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 113 artikla)

1. Neuvoston puheenjohtaja ja yksi komission jäsen voi osallistua Euroopan keskuspankin neuvoston kokouksiin, mutta heillä ei ole äänioikeutta.

Neuvoston puheenjohtaja voi tehdä aloitteen Euroopan keskuspankin neuvostossa käsiteltäväksi asiaksi.

2. Euroopan keskuspankin puheenjohtaja kutsutaan neuvoston kokouksiin, jos niissä käsitellään EKPJ:n tavoitteisiin ja tehtäviin liittyviä asioita.

3. Euroopan keskuspankki laatii vuosittain EKPJ:n toiminnasta sekä edellisen ja kuluvan vuoden rahapolitiikasta kertomuksen Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle sekä Eurooppa-neuvostolle. Euroopan keskuspankin puheenjohtaja esittelee tämän kertomuksen neuvostolle sekä Euroopan parlamentille, joka voi käydä yleiskeskustelun sen pohjalta.

Euroopan keskuspankin puheenjohtajaa ja muita Euroopan keskuspankin johtokunnan jäseniä voidaan Euroopan parlamentin pyynnöstä tai heidän omasta aloitteestaan kuulla Euroopan parlamentin toimivaltaisissa valiokunnissa.

7 JAKSO

TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN

285 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 246 artikla)

Unionin tilintarkastuksesta huolehtii tilintarkastustuomioistuin.

Tilintarkastustuomioistuimessa on yksi kansalainen kustakin jäsenvaltiosta. Tilintarkastustuomioistuinten jäsenet hoitavat tehtäväänsä täysin riippumattomina ja unionin yleisen edun mukaisesti.

286 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 247 artikla)

1. Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet valitaan henkilöistä, jotka kotivaltiossaan kuuluvat tai ovat kuuluneet ulkopuolisiin tilintarkastuselimiin taikka ovat erityisen päteviä tähän tehtävään. Heidän riippumattomuutensa on oltava kiistaton.

2. Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet nimitetään kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Neuvosto hyväksyy Euroopan parlamenttia kuultuaan kunkin jäsenvaltion ehdotusten mukaisesti laaditun luettelon jäsenistä. Sama jäsen voidaan nimittää uudeksi toimikaudeksi.

Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet valitsevat keskuudestaan tilintarkastustuomioistuimen presidentin kolmeksi vuodeksi. Sama henkilö voidaan valita uudeksi toimikaudeksi.

3. Tehtäväänsä hoitaessaan tilintarkastustuomioistuimen jäsenet eivät pyydä eivätkä ota ohjeita miltään hallitukselta tai muultakaan taholta. He pidättyvät kaikesta, mikä on ristiriidassa heidän tehtävänsä kanssa.

4. Tilintarkastustuomioistuimen jäsenet eivät saa toimikautensa aikana harjoittaa muuta palkallista tai palkatonta ammattitoimintaa. Tehtäväänsä ryhtyessään he antavat juhlallisen vakuutuksen siitä, että he toimikautensa aikana ja sen päätyttyä kunnioittavat tilintarkastustuomioistuimen jäsenyydestä johtuvia velvollisuuksiaan ja varsinkin osoittavat kunniallisuutta ja pidättyvyyttä, kun heille toimikauden päätyttyä tarjotaan tiettyjä tehtäviä tai etuja.

5. Lukuun ottamatta kuolemantapauksia ja niitä tapauksia, joissa jäsenen tilalle nimitetään uusi jäsen tavallisessa järjestyksessä, tilintarkastustuomioistuimen jäsenen tehtävät päättyvät, kun hän eroaa tai unionin tuomioistuin päättää 6 kohdan määräysten mukaisesti, että hänet erotetaan.

Jäljellä olevaksi toimikaudeksi nimitetään uusi jäsen.

Jollei tilintarkastustuomioistuimen jäsentä eroteta, hän jatkaa tehtävässään, kunnes hänen tilalleen on nimitetty uusi jäsen.

6. Tilintarkastustuomioistuimen jäsen voidaan erottaa tehtävästään taikka häneltä voidaan evätä oikeus eläkkeeseen tai muihin vastaaviin etuuksiin vain, jos unionin tuomioistuin tilintarkastustuomioistuimen pyynnöstä toteaa, että hän ei enää täytä tehtävänsä edellyttämiä vaatimuksia tai siihen kuuluvia velvollisuuksia.

7. Neuvosto vahvistaa tilintarkastustuomioistuimen puheenjohtajan ja jäsenten palvelussuhteen ehdot, erityisesti palkat, heille maksettavat korvaukset sekä eläkkeet. Se vahvistaa myös palkkaa vastaavat korvaukset.

8. Niitä Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan määräyksiä, joita sovelletaan Euroopan unionin tuomioistuimen tuomareihin, sovelletaan myös tilintarkastustuomioistuimen jäseniin.

287 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 248 artikla)

1. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa unionin kaikkia tuloja ja menoja koskevat tilit. Se tarkastaa myös kaikkien unionin perustamien elinten tai laitosten tuloja ja menoja koskevat tilit, jollei niiden perustamisasiakirjassa toisin määrätä.

Tilintarkastustuomioistuin antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* julkaistavan lausuman tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta. Lausumaa voidaan täydentää unionin jokaista keskeistä toiminta-alaa koskevilla erityisarvioilla.

2. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa tulojen ja menojen laillisuuden ja asianmukaisuuden sekä sen, että varainhoito on ollut moitteetonta. Se ilmoittaa tällöin erityisesti kaikista epäkohdista.

Tulot tarkastetaan unionin tuloiksi todettujen ja unionille suoritettujen määrien pohjalta.

Menot tarkastetaan maksusitoumusten ja suoritettujen maksujen pohjalta.

Nämä tarkastukset voidaan toimittaa ennen varainhoitovuoden tilinpäätöstä.

3. Tarkastus toimitetaan asiakirjojen perusteella ja tarvittaessa paikalla unionin toimielimissä, unionin puolesta sen tuloja tai menoja hoitavissa elimissä tai laitoksissa ja jäsenvaltioissa, mukaan lukien talousarviosta tuloja saavien luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden toimitilat. Tarkastus toimitetaan jäsenvaltioissa yhdessä kansallisten tilintarkastuselinten kanssa tai, jollei niillä ole riittävää toimivaltaa, jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten tai laitosten kanssa. Tilintarkastustuomioistuin ja kansalliset tilintarkastuselimet toimivat luottamuksellisessa yhteistyössä riippumattomuutensa säilyttäen. Nämä tilintarkastuselimet taikka viranomaiset tai laitokset ilmoittavat tilintarkastustuomioistuimelle, aikovatko ne osallistua tarkastukseen.

Muiden unionin toimielinten, unionin puolesta sen tuloja tai menoja hoitavien elinten tai laitosten, talousarviosta tuloja saavien luonnollisten tai oikeushenkilöiden ja jäsenvaltioiden tilintarkastuselinten tai, jollei viimeksi mainituilla ole riittävää toimivaltaa, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten tai laitosten on annettava tilintarkastustuomioistuimelle sen pyynnöstä kaikki asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen sen tehtävän suorittamiseksi.

Euroopan investointipankin hoitamien unionin menojen ja tulojen osalta tilintarkastustuomioistuin oikeudesta tutustua pankin hallussa oleviin tietoihin määrätään tilintarkastustuomioistuinten, pankin ja komission välisellä sopimuksella. Jos sopimusta ei ole tehty, tilintarkastustuomioistuimella on kuitenkin oikeus tutustua pankin hoitamien unionin menojen ja tulojen tarkastuksen edellyttämiin tietoihin.

4. Kunkin varainhoitovuoden päätyttyä tilintarkastustuomioistuin laatii vuosikertomuksen. Se toimitetaan muille unionin toimielimille ja julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* yhdessä näiden toimielinten tilintarkastustuomioistuinten huomautuksiin antamien vastausten kanssa.

Tilintarkastustuomioistuin voi myös milloin tahansa, varsinkin erityiskertomuksin, esittää huomautuksia erityisistä kysymyksistä sekä antaa unionin muun toimielimen pyynnöstä lausuntoja.

Tilintarkastustuomioistuin antaa vuosikertomuksensa, erityiskertomuksensa ja lausuntonsa jäsentensä enemmistöllä. Se voi kuitenkin perustaa keskuudestaan jaostoja tietynlaisten kertomusten ja lausuntojen hyväksymistä varten tilintarkastustuomioistuinten työjärjestyksessä määrätyin edellytyksin.

Tilintarkastustuomioistuin avustaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa talousarvion toteutumisen valvonnassa.

Tilintarkastustuomioistuin vahvistaa työjärjestyksensä. Työjärjestykselle tarvitaan neuvoston antama hyväksyminen.

2 LUKU

UNIONIN SÄÄDÖKSET, HYVÄKSYMISMENETTELYT JA MUITA MÄÄRÄYKSIÄ

1 JAKSO

UNIONIN SÄÄDÖKSET

288 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 249 artikla)

Käyttäessään unionin toimivaltaa toimielimet hyväksyvät asetuksia, direktiivejä ja päätöksiä sekä antavat suosituksia ja lausuntoja.

Asetus pätee yleisesti. Se on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Direktiivi velvoittaa saavutettavaan tulokseen nähden jokaista jäsenvaltiota, jolle se on osoitettu, mutta jättää kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot.

Päätös on kaikilta osiltaan velvoittava. Jos siinä nimetään ne, joille se on osoitettu, se velvoittaa ainoastaan niitä.

Suosituksset ja lausunnot eivät ole sitovia.

289 artikla

1. Tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudatettaessa Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät yhdessä asetuksen, direktiivin tai päätöksen komission ehdotuksesta. Tämä menettely määritellään 294 artiklassa.
2. Perussopimuksissa määrätyissä erityistapauksissa noudatetaan erityistä lainsäätämisyjärjestystä, kun Euroopan parlamentti hyväksyy asetuksen, direktiivin tai päätöksen neuvoston osallistuessa menettelyyn, tai kun vastaavasti neuvosto hyväksyy tällaisen säädöksen Euroopan parlamentin osallistuessa menettelyyn.
3. Lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäviä säädöksiä ovat ne, jotka hyväksytään mainitussa järjestyksessä.
4. Perussopimuksissa määrätyissä erityistapauksissa lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävät säädökset voidaan antaa jäsenvaltioiden ryhmän tai Euroopan parlamentin aloitteesta, Euroopan keskuspankin suosituksesta taikka unionin tuomioistuimen tai Euroopan investointipankin pyynnöstä.

290 artikla

1. Lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävässä säädöksessä voidaan siirtää komissiolle valta antaa muita kuin lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäviä, soveltamisalaltaan yleisiä säädöksiä, joilla täydennetään tai muutetaan lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyn säädöksen tiettyjä, muita kuin sen keskeisiä osia.

Lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävissä säädöksissä määritellään nimenomaisesti tällaisen säädösvallan siirron tavoitteet, sisältö, soveltamisala ja kesto. Tietyn alan keskeisistä osista voidaan säätää vain lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävällä säädöksellä, eikä säädösvallan siirto voi näin ollen koskea näitä osia.

2. Lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävissä säädöksissä vahvistetaan nimenomaisesti säädösvallan siirtoon liittyvät ehdot, jotka voivat olla seuraavat:

- a) Euroopan parlamentti tai neuvosto voi päättää peruuttaa säädösvallan siirron;
- b) säädösvallan siirron nojalla annettu säädös voi tulla voimaan ainoastaan, jos Euroopan parlamentti tai neuvosto ei vastusta sitä lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävässä säädöksessä asetetun määräajan kuluessa.

Euroopan parlamentti tekee a ja b alakohtaa sovellettaessa ratkaisunsa jäsentensä enemmistöllä ja neuvosto määräenemmistöllä.

3. Säädösvallan siirron nojalla annettavien säädösten nimikkeessä käytetään ilmaisua ”delegoitu”.

291 artikla

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat kansallisen lainsäädäntönsä mukaiset toimenpiteet unionin oikeudellisesti velvoittavien säädösten täytäntöönpanemiseksi.
2. Jos unionin oikeudellisesti velvoittavat säädökset edellyttävät yhdenmukaista täytäntöönpanoa, kyseisillä säädöksillä siirretään täytäntöönpanovaltaa komissiolle tai, tietyissä asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 24 ja 26 artiklassa määrätyissä tapauksissa, neuvostolle.
3. Edellä 2 kohtaa sovellettaessa Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla etukäteen yleiset säännöt ja periaatteet, joiden mukaisesti jäsenvaltiot valvovat komission täytäntöönpanovallan käyttöä.
4. Täytäntöönpanosäädösten nimikkeessä käytetään lisäystä "täytäntöönpano".

292 artikla

Neuvosto antaa suosituksia. Se tekee ratkaisunsa komission ehdotuksesta aina silloin, kun perussopimuksissa määrätään, että neuvosto hyväksyy säädöksen komission ehdotuksesta. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti aloilla, joilla unionin säädöksen antaminen edellyttää yksimielisyyttä. Komissio sekä perussopimuksissa määrätyissä erityistapauksissa Euroopan keskuspankki antavat suosituksia.

2 JAKSO

SÄÄDÖSTEN HYVÄKSYMISMENETTELYT JA MUITA MÄÄRÄYKSIÄ

293 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 250 artikla)

1. Jos neuvosto perussopimusten mukaan tekee ratkaisunsa komission ehdotuksesta, neuvosto saa muuttaa ehdotusta vain yksimielisesti lukuun ottamatta 294 artiklan 10 ja 13 kohdassa sekä 310 artiklassa, 312 artiklassa, 314 artiklassa ja 315 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettuja tapauksia.
2. Kunnes neuvosto on tehnyt ratkaisunsa, komissio voi milloin tahansa unionin säädöksen antamiseen johtavan menettelyn aikana muuttaa ehdotustaan.

294 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 251 artikla)

1. Jos perussopimuksissa viitataan tavalliseen lainsäätämisyjärjestykseen säädöksen antamisen yhteydessä, noudatetaan seuraavaa menettelyä.
2. Komissio antaa ehdotuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

Ensimmäinen käsittely

3. Euroopan parlamentti vahvistaa ensimmäisen käsittelyn kantansa ja ilmoittaa sen neuvostolle.
4. Jos neuvosto hyväksyy Euroopan parlamentin kannan, säädös annetaan sellaisena kuin se on vahvistettu Euroopan parlamentin kannassa.
5. Jos neuvosto ei hyväksy Euroopan parlamentin kantaa, se vahvistaa ensimmäisen käsittelyn kantansa ja ilmoittaa sen Euroopan parlamentille.
6. Neuvosto antaa Euroopan parlamentille perusteellisen selvityksen niistä perusteista, jotka ovat johtaneet neuvoston ensimmäisen käsittelyn kannan vahvistamiseen. Komissio antaa Euroopan parlamentille perusteellisen selvityksen omasta kannastaan.

Toinen käsittely

7. Jos Euroopan parlamentti kolmen kuukauden kuluessa edellä tarkoitetusta ilmoituksesta:
 - a) hyväksyy neuvoston ensimmäisen käsittelyn kannan tai ei ole ilmoittanut kantaansa, säädös katsotaan annetuksi neuvoston kannassa vahvistetussa muodossa;
 - b) hylkää jäsentensä enemmistöllä neuvoston ensimmäisen käsittelyn kannan, katsotaan, ettei säädöstä ole annettu;
 - c) ehdottaa jäsentensä enemmistöllä tarkistuksia neuvoston ensimmäisen käsittelyn kantaan, tämä tarkistettu teksti toimitetaan neuvostolle sekä komissiolle, joka antaa lausunnon näistä tarkistuksista.
8. Jos neuvosto, joka tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä, kolmen kuukauden kuluessa Euroopan parlamentin tekemien tarkistusten vastaanottamisesta:
 - a) hyväksyy kaikki Euroopan parlamentin tekemät tarkistukset, säädös katsotaan annetuksi;
 - b) ei hyväksy kaikkia tarkistuksia, neuvoston puheenjohtaja kutsuu yhteisymmärryksessä Euroopan parlamentin puhemiehen kanssa kuuden viikon kuluessa koolle sovittelukomitean.
9. Niistä tarkistuksista, joista komissio on antanut kielteisen lausunnon, neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti.

Sovittelu

10. Sovittelukomiteassa kokoontuvat neuvoston jäsenet tai heidän edustajansa sekä yhtä monta Euroopan parlamenttia edustavaa jäsentä; komitean tehtävänä on neuvoston jäsenten tai heidän edustajiensa määräenemmistöllä sekä Euroopan parlamenttia edustavien jäsenten enemmistöllä päästä sopimukseen yhteisestä tekstistä Euroopan parlamentin ja neuvoston toisessa käsittelyssä vahvistamien kantojen pohjalta kuuden viikon kuluessa siitä, kun se on kutsuttu koolle.

11. Komissio osallistuu sovittelukomitean työskentelyyn ja tekee tarpeelliset aloitteet edistääkseen Euroopan parlamentin ja neuvoston kantojen lähenemistä.

12. Jollei sovittelukomitea hyväksy yhteistä tekstiä kuuden viikon kuluessa siitä, kun se on kutsuttu koolle, katsotaan, ettei säädöstä ole annettu.

Kolmas käsittely

13. Jos sovittelukomitea hyväksyy yhteisen tekstin mainitussa määräajassa, Euroopan parlamentti ratkaisee annettujen äänten enemmistöllä ja neuvosto määräenemmistöllä kumpikin kuuden viikon kuluessa tuosta hyväksymisestä, annetaanko säädös yhteisen tekstin mukaisena. Jollei näin tehdä, katsotaan, ettei säädöstä ole annettu.

14. Euroopan parlamentin tai neuvoston aloitteesta tässä artiklassa määrättyä kolmen kuukauden määräaikaa pidennetään enintään yhdellä kuukaudella ja kuuden viikon määräaikaa enintään kahdella viikolla.

Erityismääräykset

15. Kun lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävä säädös perussopimuksissa määrätyissä tapauksissa käsitellään tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen jäsenvaltioiden ryhmän aloitteesta, Euroopan keskuspankin suosituksesta taikka unionin tuomioistuimen pyynnöstä, ei 2 kohtaa, 6 kohdan toista virkettä ja 9 kohtaa sovelleta.

Näissä tapauksissa Euroopan parlamentti ja neuvosto toimittavat komissiolle säädösehdotuksen sekä ensimmäisen ja toisen käsittelyn kantansa. Euroopan parlamentti tai neuvosto voi pyytää milloin tahansa menettelyn aikana komissiolta lausuntoa, jonka komissio voi myös antaa omasta aloitteestaan. Komissio voi myös tarpeelliseksi katsomissaan tapauksissa osallistua sovittelukomitean työskentelyyn 11 kohdan mukaisesti.

295 artikla

Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio neuvottelevat keskenään ja sopivat yhteisellä sopimuksella yhteistyössään sovellettavista menettelytavoista. Tätä varten ne voivat perussopimuksia noudattaen tehdä toimielinten välisiä sopimuksia, jotka voivat olla velvoittavia.

296 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 253 artikla)

Jollei perussopimuksissa määrätä annettavan säädöksen lajia, toimielimet valitsevat sen sovellettavien menettelyjen mukaisesti tapauskohtaisesti suhteellisuusperiaatetta noudattaen.

Säädökset perustellaan ja niissä viitataan perussopimuksissa määrättyihin ehdotuksiin, aloitteisiin, suosituksiin, pyyntöihin tai lausuntoihin.

Kun Euroopan parlamentin ja neuvoston käsiteltäväksi annetaan ehdotus lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi, ne pidätyvät antamasta sellaista säädöstä, joka ei ole kyseiseen alaan sovellettavan lainsäätämisyjärjestyksen mukainen.

297 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 254 artikla)

1. Euroopan parlamentin puhemies ja neuvoston puheenjohtaja allekirjoittavat lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävät säädökset, jotka annetaan tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen.

Lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävät säädökset, jotka annetaan erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen, allekirjoittaa sen toimielimen puheenjohtaja, joka ne on antanut.

Lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävät säädökset julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*. Ne tulevat voimaan niissä säädettyinä päivänä tai, jollei voimaantulosta ole säädetty, kahdentenakymmenentenä päivänä siitä, kun ne on julkaistu.

2. Muut kuin lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävät säädökset, jotka annetaan asetuksena, direktiivinä tai sellaisena päätöksenä, jolle ei ole osoitettu vastaanottajaa, allekirjoittaa sen toimielimen puheenjohtaja, joka ne on antanut.

Asetukset ja direktiivit, jotka on osoitettu kaikille jäsenvaltioille, sekä päätökset, joille ei ole osoitettu vastaanottajaa, julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*. Ne tulevat voimaan niissä säädettyinä päivänä tai, jollei voimaantulosta ole säädetty, kahdentenakymmenentenä päivänä siitä, kun ne on julkaistu.

Muut direktiivit sekä sellaiset päätökset, joille on osoitettu vastaanottaja, annetaan tiedoksi niille, joille ne on osoitettu, ja ne tulevat voimaan, kun ne on annettu tiedoksi.

298 artikla

1. Unionin toimielimet, elimet ja laitokset tukeutuvat tehtäviään hoitaessaan avoimeen, tehokkaaseen ja riippumattomaan eurooppalaiseen hallintoon.

2. Tätä varten Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen asetuksilla säännökset, joissa kunnioitetaan 336 artiklan nojalla vahvistettuja henkilöstösääntöjä ja palvelussuhteen ehtoja.

299 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 256 artikla)

Neuvoston, komission tai Euroopan keskuspankin säädös, jossa määrätään maksuvelvollisuus muulle kuin valtiolle, on täytäntöönpanokelpoinen.

Täytäntöönpanoon sovelletaan sen valtion säännöksiä lainkäytöstä riita-asioissa, jonka alueella täytäntöönpano tapahtuu. Täytäntöönpanomääräyksen antaa, tutkimatta muuta kuin täytäntöönpanoasiakirjan oikeaperäisyyden, kansallinen viranomainen, jonka kunkin jäsenvaltion hallitus määrää tähän tehtävään ja josta se ilmoittaa komissiolle ja Euroopan unionin tuomioistuimelle.

Kun nämä muodollisuudet on hakijan vaatimuksesta täytetty, tämä voi hakea täytäntöönpanoa kansallisen lainsäädännön mukaisesti saattamalla asian suoraan toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi.

Täytäntöönpanoa voidaan lykätä vain Euroopan unionin tuomioistuimen päätöksellä. Kansallisten tuomioistuinten toimivaltaan kuuluu kuitenkin tutkia, onko päätös pantu täytäntöön oikeassa järjestyksessä.

3 LUKU

UNIONIN NEUVOA-ANTAVAT ELIMET

300 artikla

1. Euroopan parlamenttia, neuvostoa ja komissiota avustavat talous- ja sosiaalikomitea sekä alueiden komitea, joilla on neuvoa-antava tehtävä.
2. Talous- ja sosiaalikomitea muodostuu työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen sekä muiden kansalaisyhteiskuntaa edustavien, erityisesti talous- ja yhteiskuntaelämän, kansalaistoiminnan, ammattialatoiminnan ja kulttuurin alan toimijoiden järjestöjen edustajista.
3. Alueiden komitea muodostuu alueellisten ja paikallisten julkisyhteisöjen edustajista, joilla on joko alueellisen tai paikallisen julkisyhteisön vaaleissa saatu valtuutus tai jotka ovat poliittisesti vastuussa vaaleilla valitulle elimelle.
4. Talous- ja sosiaalikomitean sekä alueiden komitean jäseniä eivät sido mitkään ohjeet. He hoitavat tehtävänsä täysin riippumattomina ja unionin yleisen edun mukaisesti.
5. Neuvosto tarkastelee näiden komiteoiden kokoonpanon luonnetta koskevia 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja sääntöjä säännöllisin väliajoin uudelleen unionin taloudellisen, yhteiskunnallisen ja väestörakenteen kehityksen huomioon ottamiseksi. Neuvosto tekee komission ehdotuksesta tätä koskevat päätökset.

1 JAKSO

TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

301 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 258 artikla)

Talous- ja sosiaalikomitean jäsenten määrä on enintään 350.

Komitean kokoonpano vahvistetaan neuvoston komission ehdotuksesta tekemällä yksimielisellä päätöksellä.

Neuvosto vahvistaa komitean jäsenten palkkiot.

302 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 259 artikla)

1. Komitean jäsenet nimetään viideksi vuodeksi kerrallaan. Neuvosto hyväksyy kunkin jäsenvaltion ehdotusten mukaisesti laaditun luettelon jäsenistä. Sama komitean jäsen voidaan nimetä uudeksi toimikaudeksi.

2. Neuvosto tekee ratkaisunsa komissiota kuultuaan. Se voi hankkia lausunnon sellaisilta talous- ja yhteiskuntaelämän eri aloja ja kansalaisyhteiskuntaa edustavilta eurooppalaisilta järjestöiltä, joita unionin toiminta koskee.

303 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 260 artikla)

Komitea valitsee jäsentensä keskuudesta puheenjohtajansa ja työvaliokuntansa kahdeksi ja puoleksi vuodeksi kerrallaan.

Se vahvistaa työjärjestyksensä.

Komitean puheenjohtaja kutsuu komitean koolle Euroopan parlamentin, neuvoston tai komission pyynnöstä. Komitea voi kokoontua myös omasta aloitteestaan.

304 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 262 artikla)

Euroopan parlamentti, neuvosto tai komissio kuulevat komiteaa tässä sopimuksessa määrätyissä tapauksissa. Nämä toimet voivat kuulla komiteaa aiheelliseksi katsomissaan tapauksissa. Komitea voi antaa lausuntoja myös omasta aloitteestaan tapauksissa, joissa se katsoo sen aiheelliseksi.

Euroopan parlamentti, neuvosto tai komissio voi, jos se katsoo sen tarpeelliseksi, asettaa komitealle lausunnon antamista varten määräajan, joka on vähintään kuukausi siitä, kun asia on annettu tiedoksi komitean puheenjohtajalle. Määräajan päätyttyä asiaa voidaan käsitellä, vaikka lausuntoa ei ole annettu.

Komitean lausunto sekä selostus käsittelystä annetaan Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle.

2 JAKSO

ALUEIDEN KOMITEA

305 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 263 artiklan toinen, kolmas ja neljäs kohta)

Alueiden komitean jäsenten määrä on enintään 350.

Komitean kokoonpano vahvistetaan neuvoston komission ehdotuksesta tekemällä yksimielisellä päätöksellä.

Komitean jäsenet ja yhtä monta varajäsentä nimetään viideksi vuodeksi kerrallaan. Sama jäsen tai varajäsen voidaan nimetä uudeksi toimikaudeksi. Neuvosto hyväksyy kunkin jäsenvaltion ehdotusten mukaisesti laaditun luettelon jäsenistä ja varajäsenistä. Kun 300 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu tehtävä, jonka perusteella henkilöä ehdotettiin alueiden komitean jäseneksi, päättyy, hänen toimikautensa komiteassa päättyy ilman eri toimenpiteitä ja hänen tilalleen nimetään samaa menettelyä noudattaen uusi jäsen kyseisen toimikauden loppuun saakka. Komitean jäsen ei voi samanaikaisesti olla Euroopan parlamentin jäsen.

306 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 264 artikla)

Alueiden komitea valitsee jäsentensä keskuudesta puheenjohtajansa ja työvaliokuntansa kahdeksi ja puoleksi vuodeksi kerrallaan.

Se vahvistaa työjärjestyksensä.

Komitean puheenjohtaja kutsuu komitean koolle Euroopan parlamentin, neuvoston tai komission pyynnöstä. Komitea voi kokoontua myös omasta aloitteestaan.

307 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 265 artikla)

Euroopan parlamentti, neuvosto tai komissio kuulee alueiden komiteaa perussopimuksissa määrätyissä tapauksissa sekä muissa aiheellisiksi katsomissaan tapauksissa, erityisesti rajojen yli ulottuvan yhteistyön osalta.

Euroopan parlamentti, neuvosto tai komissio voi, jos se katsoo sen tarpeelliseksi, asettaa komitealle lausunnon antamista varten määräajan, joka on vähintään kuukausi siitä, kun asia on annettu tiedoksi komitean puheenjohtajalle. Määräajan päätyttyä asiaa voidaan käsitellä, vaikka lausuntoa ei ole annettu.

Euroopan parlamentin, neuvoston tai komission on annettava alueiden komitealle tieto lausuntopyyntöä, joka on esitetty talous- ja sosiaalikomitealle kuultaessa sitä 304 artiklan nojalla. Alueiden komitea voi antaa lausunnon asiasta, jos se katsoo, että asiaan liittyy erityisiä alueellisia etuja.

Komitea voi antaa lausuntoja myös omasta aloitteestaan tapauksissa, joissa se katsoo sen aiheelliseksi.

Komitean lausunnot sekä selostus käsittelystä annetaan Euroopan parlamentille, neuvostolle ja komissiolle.

4 LUKU

EUROOPAN INVESTOINTIPANKKI

308 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 266 artikla)

Euroopan investointipankki on oikeushenkilö.

Euroopan investointipankin jäseniä ovat jäsenvaltiot.

Euroopan investointipankin perussääntö on perussopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa. Neuvosto voi Euroopan investointipankin pyynnöstä ja Euroopan parlamenttia ja komissiota kuultuaan tai komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia ja Euroopan investointipankkia kuultuaan yksimielisesti erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen muuttaa investointipankin perussääntöä.

309 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 267 artikla)

Euroopan investointipankin tehtävänä on unionin edun mukaisesti myötävaikuttaa sisämarkkinoiden tasapainoiseen ja vakaaseen kehitykseen käyttäen sekä pääomamarkkinoita että omia varojaan. Tätä varten pankki voittoa tavoittelematta myöntää lainoja ja antaa takauksia, jotka helpottavat seuraavien hankkeiden rahoittamista kaikilla talouden aloilla:

- a) hankkeet muita heikommin kehittyneiden alueiden kehittämiseksi;
- b) sellaiset hankkeet yritysten nykyaikaistamiseksi tai uudelleen järjestämiseksi taikka uusien työtilaisuuksien luomiseksi, jotka johtuvat sisämarkkinoiden toteuttamisesta tai toiminnasta, mutta joita ei niiden laajuuden tai laadun vuoksi ole mahdollista täysin rahoittaa kussakin jäsenvaltiossa käytettävissä olevin varoin;
- c) useiden jäsenvaltioiden yhteistä etua koskevat hankkeet, joita ei niiden laajuuden tai laadun vuoksi ole mahdollista täysin rahoittaa kussakin jäsenvaltiossa käytettävissä olevin varoin.

Tehtävänsä suorittaessaan pankki helpottaa yhteydessä rakennerahastoista ja muista unionin rahoitusvälineistä saatavien avustusten kanssa investointiohjelmien rahoittamista.

II OSASTO

VARAINHOITOA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

310 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 268 artikla)

1. Kaikki unionin tulot ja menot arvioidaan kutakin varainhoitovuotta varten ja otetaan talousarvioon.

Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistavat unionin vuosittaisen talousarvion 314 artiklan mukaisesti.

Talousarvioon otettujen tulojen ja menojen on oltava tasapainossa.

2. Talousarvioon otetaan vain kyseisen varainhoitovuoden menot 322 artiklassa tarkoitetun asetuksen mukaisesti.

3. Talousarvioon otettujen menojen toteuttaminen edellyttää, että ensin on annettu oikeudellisesti velvoittava unionin säädös, joka toimii oikeusperustana unionin toiminnalle ja vastaavan menon toteuttamiselle 322 artiklassa tarkoitetun asetuksen mukaisesti, lukuun ottamatta siinä säädettyjä poikkeuksia.

4. Talousarvion kurinalaisuuden turvaamiseksi unioni ei anna sellaisia säädöksiä, joilla saattaa olla huomionarvoisia vaikutuksia talousarvioon, ellei se esitä vakuuksia sille, että näistä säädöksistä aiheutuvat menot voidaan rahoittaa unionin omilla varoilla ja 312 artiklassa tarkoitettua monivuotista rahoituskehystä noudattaen.

5. Talousarviota toteutetaan moitteettoman varainhoidon periaatteen mukaisesti. Jäsenvaltiot ja unioni toimivat yhteistyössä varmistaakseen, että talousarvioon otetut määrärahat käytetään tämän periaatteen mukaisesti.

6. Unioni ja jäsenvaltiot suojaavat unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta 325 artiklan mukaisesti.

1 LUKU

UNIONIN OMAT VARAT

311 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 269 artikla)

Unioni huolehtii siitä, että sillä on tavoitteidensa saavuttamiseksi ja politiikkansa toteuttamiseksi tarvittavat varat.

Talousarvio rahoitetaan kokonaisuudessaan unionin omin varoin, sanotun kuitenkin rajoittamatta muita tuloja.

Neuvosto hyväksyy erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja Euroopan parlamenttia kuultuaan yksimielisesti päätöksen, jossa vahvistetaan unionin omien varojen järjestelmää koskevat säännökset. Tässä yhteydessä neuvosto voi ottaa käyttöön uusia omien varojen luokkia tai poistaa olemassa olevan luokan. Tämä päätös tulee voimaan, kun jäsenvaltiot ovat hyväksyneet sen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

Neuvosto vahvistaa erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetulla asetuksella unionin omien varojen järjestelmää koskevat täytäntöönpanotoimenpiteet siltä osin kuin siitä säädetään kolmannen kohdan nojalla hyväksytyssä päätöksessä. Neuvosto tekee ratkaisunsa Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan.

2 LUKU

MONIVUOTINEN RAHOITUSKEHYS

312 artikla

1. Monivuotisella rahoituskehyksellä pyritään takaamaan, että unionin menot kehittyvät hallitusti sen käytettävissä olevien omien varojen rajoissa.

Monivuotinen rahoituskehys vahvistetaan vähintään viiden vuoden jaksolle.

Unionin vuotuinen talousarvio laaditaan monivuotista rahoituskehystä noudattaen.

2. Neuvosto antaa erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen asetuksen, jossa vahvistetaan monivuotinen rahoituskehys. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti saatuaan Euroopan parlamentin jäsentensä enemmistöllä antaman hyväksynnän.

Eurooppa-neuvosto voi yksimielisesti tehdä päätöksen, jonka mukaan neuvosto voi ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua asetusta antaessaan tehdä ratkaisunsa määräenemmistöllä.

3. Rahoituskehyksessä vahvistetaan vuotuiset enimmäismäärät maksusitoumusmäärärahoille menoluokittain ja vuotuinen enimmäismäärä maksumäärärahoille. Menoluokkien lukumäärä on rajoitettu, ja ne vastaavat unionin keskeisiä toiminta-aloja.

Rahoituskehyksessä määrätään kaikista muistakin toimenpiteistä, jotka ovat hyödyksi vuotuisen talousarviomenettelyn moitteettomalle toteuttamiselle.

4. Jos uuden rahoituskehyksen vahvistavaa neuvoston asetusta ei ole annettu edellisen rahoituskehyksen voimassaolon päättyessä, jatketaan päättyneen rahoituskehyksen viimeistä vuotta koskevien enimmäismäärien ja muiden toimenpiteiden voimassaoloa, kunnes säädös on annettu.

5. Rahoituskehityksen vahvistamiseen johtavan menettelyn aikana Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet helpottaakseen vahvistamista.

3 LUKU

UNIONIN VUOTUINEN TALOUSARVIO

313 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 272 artiklan 1 kohta)

Varainhoitovuosi alkaa 1 päivänä tammikuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta.

314 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 272 artiklan 2–10 kohta)

Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistavat erityistä lainsäätäjärjestystä noudattaen unionin vuotuisen talousarvion seuraavien määräysten mukaisesti.

1. Kukin toimielin, Euroopan keskuspankkia lukuun ottamatta, laatii 1 päivään heinäkuuta mennessä ennakkoarvion seuraavan varainhoitovuoden menoistaan. Komissio kokoaa nämä ennakkoarvot talousarvioesitykseen, joka voi sisältää edellä mainituista poikkeavia arvioita.

Talousarvioesityksessä on arvio tuloista ja arvio menoista.

2. Komissio tekee talousarvioesityksen sisältävän ehdotuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle viimeistään 1 päivänä syyskuuta sitä varainhoitovuotta edeltävänä vuonna, jota esitys koskee.

Komissio voi muuttaa talousarvioesitystä menettelyn aikana 5 kohdassa tarkoitetun sovittelukomitean koollekutsumiseen saakka.

3. Neuvosto vahvistaa kantansa talousarvioesitykseen ja ilmoittaa sen Euroopan parlamentille viimeistään 1 päivänä lokakuuta sitä varainhoitovuotta edeltävänä vuonna, jota esitys koskee. Neuvosto antaa Euroopan parlamentille perusteellisen selvityksen niistä perusteista, jotka ovat johtaneet neuvoston kannan vahvistamiseen.

4. Jos Euroopan parlamentti 42 päivän kuluessa edellä tarkoitetusta ilmoituksesta:

a) hyväksyy neuvoston kannan, talousarvio hyväksytään;

b) ei ole tehnyt ratkaisuaan, talousarvio katsotaan hyväksytyksi;

c) tekee jäsentensä enemmistöllä tarkistuksia, tämä tarkistettu esitys toimitetaan neuvostolle ja komissiolle. Euroopan parlamentin puhemies kutsuu yhteisymmärryksessä neuvoston puheenjohtajan kanssa viipymättä sovittelukomitean koolle. Sovittelukomitea ei kuitenkaan kokoonnu, jos

neuvosto 10 päivän kuluessa tarkistetun esityksen toimittamisesta ilmoittaa hyväksyvänsä kaikki Euroopan parlamentin esittämät tarkistukset.

5. Sovittelukomiteassa kokoontuvat neuvoston jäsenet tai heidän edustajansa sekä yhtä monta Euroopan parlamenttia edustavaa jäsentä; komitean tehtävänä on neuvoston jäsenten tai heidän edustajiensa määräenemmistöllä sekä Euroopan parlamenttia edustavien jäsenten enemmistöllä päästä sopimukseen yhteisestä tekstistä Euroopan parlamentin ja neuvoston kantojen pohjalta 21 päivän kuluessa siitä, kun se on kutsuttu koolle.

Komissio osallistuu sovittelukomitean työskentelyyn ja tekee tarpeelliset aloitteet edistääkseen Euroopan parlamentin ja neuvoston kantojen lähenemistä.

6. Jos sovittelukomitea pääsee 5 kohdassa tarkoitetussa 21 päivän määräajassa yhteisymmärryksen yhteisestä tekstistä, Euroopan parlamentilla ja neuvostolla on kummallakin yhteisymmärryksen saavuttamispäivästä lukien 14 päivää aikaa hyväksyä yhteinen teksti.

7. Jos 6 kohdassa tarkoitetussa 14 päivän määräajassa:

- a) sekä Euroopan parlamentti että neuvosto hyväksyvät yhteisen tekstin tai eivät ole tehneet ratkaisuaan taikka jos jompikumpi toimittelee hyväksyy yhteisen tekstin ja toinen ei ole tehnyt ratkaisuaan, talousarvio katsotaan lopullisesti hyväksytyksi yhteisen tekstin mukaisena, tai
- b) sekä Euroopan parlamentti jäsentensä enemmistöllä että neuvosto hylkäävät yhteisen tekstin tai jos jompikumpi toimittelee hylkää yhteisen tekstin ja toinen ei ole tehnyt ratkaisuaan, komissio tekee uuden talousarvioesityksen, tai
- c) Euroopan parlamentti jäsentensä enemmistöllä hylkää yhteisen tekstin, mutta neuvosto hyväksyy sen, komissio tekee uuden talousarvioesityksen, tai
- d) Euroopan parlamentti hyväksyy yhteisen tekstin, mutta neuvosto hylkää sen, Euroopan parlamentti voi 14 päivän kuluessa tästä hylkäämispäivästä jäsentensä enemmistöllä ja kolmella viidesosalla annetuista äänistä päättää vahvistaa kaikki 4 kohdan c alakohdassa tarkoitetut tarkistukset tai osan niistä. Jos jotakin Euroopan parlamentin tarkistusta ei vahvisteta, sovittelukomiteassa hyväksytty kanta budjettikohtaan, johon kyseinen tarkistus on tehty, pysyy voimassa. Talousarvio katsotaan lopullisesti hyväksytyksi tämän mukaisesti.

8. Jos sovittelukomitea ei pääse 5 kohdassa tarkoitetussa 21 päivän määräajassa yhteisymmärryksen yhteisestä tekstistä, komissio tekee uuden talousarvioesityksen.

9. Kun tässä artiklassa määrätty menettely on saatettu päätökseen, Euroopan parlamentin puhe-mies toteaa talousarvion lopullisesti hyväksytyksi.

10. Kukin toimielin käyttää tästä artiklasta johtuvia toimivaltuuksiaan noudattaen perussopimuksia ja niiden nojalla annettuja säädöksiä, erityisesti niitä, jotka koskevat unionin omia varoja taikka tulojen ja menojen tasapainoa.

315 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 273 artikla)

Jollei talousarviota ole lopullisesti hyväksytty varainhoitovuoden alkuun mennessä, 322 artiklan nojalla annetun asetuksen säännösten mukaisesti menoihin voidaan käyttää kuukausittain kunkin luvun osalta määrä, joka on enintään yksi kahdestoistaosa kyseessä olevaan lukuun edellisen varainhoitovuoden talousarviossa merkityistä määrärahoista; tämä määrä voi kuitenkin olla enintään yksi kahdestoistaosa talousarvioesityksessä vastaavaan lukuun otetuista määrärahoista.

Neuvosto voi komission ehdotuksesta, jos muut ensimmäisessä kohdassa määrätyt edellytykset otetaan huomioon, antaa 322 artiklan nojalla annetun asetuksen mukaisesti luvan menoihin, jotka johtavat siihen, että yksi kahdestoistaosa ylitetään. Neuvosto ilmoittaa päätöksestä välittömästi Euroopan parlamentille.

Toisessa kohdassa tarkoitetussa päätöksessä vahvistetaan määrärahoja koskevat, tämän artiklan soveltamiseksi tarvittavat toimenpiteet noudattaen 311 artiklassa tarkoitettuja säädöksiä.

Päätös tulee voimaan 30 päivän kuluttua sen tekemisestä, jollei Euroopan parlamentti sitä ennen päättä pienentää näitä menoja jäsentensä enemmistöllä tekemällään ratkaisulla.

316 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 271 artikla)

Niillä edellytyksillä, jotka 322 artiklan nojalla vahvistetaan, muut kuin henkilöstömenoihin tarkoitetut määrärahat, joita ei ole käytetty varainhoitovuonna, saadaan siirtää käytettäväksi vain seuraavan varainhoitovuoden aikana.

Määrärahat jaotellaan lukuihin, joissa menot ryhmitellään laatunsa tai käyttötarkoituksensa mukaan ja jaotellaan edelleen 322 artiklan nojalla annetun asetuksen mukaisesti.

Euroopan parlamentin, Eurooppa-neuvoston, neuvoston, komission ja Euroopan unionin tuomioistuimen määrärahat otetaan talousarvioon erillisinä erinä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta eräitä yhteisiä menoja koskevaa erityissääntelyä.

4 LUKU

TALOUSARVION TOTEUTTAMINEN JA VASTUUVAPAUDEN MYÖNTÄMINEN

317 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 274 artikla)

Komissio toteuttaa talousarviota yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa omalla vastuullaan ja annettujen määrärahojen rajoissa 322 artiklan nojalla annettujen asetusten säännöksiä noudattaen ja moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti. Jäsenvaltiot ovat yhteistyössä komission kanssa varmistukseen, että määrärahat käytetään moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti.

Asetuksessa vahvistetaan jäsenvaltioiden valvonta- ja tilintarkastusvelvoitteet talousarvion toteuttamisessa sekä niistä johtuvat tehtävät. Siinä vahvistetaan myös kunkin toimielimen tehtävät sekä erityissäännöt, joiden mukaisesti ne osallistuvat omien menojensa toteuttamiseen.

Komissio voi talousarvion rajoissa sekä 322 artiklan nojalla annetussa asetuksessa säädetyin rajoituksin ja edellytyksin siirtää määrärahoja luvusta toiseen tai alajaottelusta toiseen.

318 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 275 artikla)

Komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle vuosittain edellisen varainhoitovuoden talousarvion toteuttamista koskevat tilit. Komissio antaa niille lisäksi taseen, johon on merkitty unionin varat ja vastuut.

Komissio esittää Euroopan parlamentille ja neuvostolle myös unionin varoja koskevan arviointikertomuksen, joka perustuu erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston 319 artiklan nojalla antamien huomautusten perusteella toteutetuista toimista saavutettuihin tuloksiin.

319 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 276 artikla)

1. Neuvoston antamasta suosituksesta Euroopan parlamentti myöntää komissiolle talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden. Tätä varten se neuvoston jälkeen tutkii 318 artiklassa tarkoitettut tilit, taseen ja arviointikertomuksen, tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksen ja tarkastettujen toimielinten tilintarkastustuomioistuimen huomautuksiin antamat vastaukset, 287 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun lausuman sekä tilintarkastustuomioistuimen antamat asiaa koskevat erityiskertomukset.

2. Euroopan parlamentti voi, ennen kuin se myöntää vastuuvapauden komissiolle tai muussakin tarkoituksessa, joka liittyy talousarvion toteuttamista koskevien komission toimivaltuuksien käyttämiseen, kutsua komission kuultavaksi menojen käytöstä tai varainkäytön valvonnan järjestelmien toiminnasta. Komissio antaa kaikki tarpeelliset tiedot Euroopan parlamentille sen pyynnöstä.

3. Komissio ryhtyy kaikkiin aiheellisiin toimiin ottaakseen huomioon Euroopan parlamentin sen vastuuvapauden myöntämistä koskevissa päätöksissä tai muussa yhteydessä menojen käytöstä esittämät huomautukset sekä ne huomiot, jotka on liitetty vastuuvapauden myöntämisestä annettuihin neuvoston suosituksiin.

Komissio antaa Euroopan parlamentin tai neuvoston pyynnöstä kertomuksia niistä toimenpiteistä, jotka on toteutettu näiden huomautusten ja huomioiden perusteella, erityisesti ohjeista, jotka on annettu talousarvion toteuttamisesta vastuussa oleville. Nämä kertomukset toimitetaan myös tilintarkastustuomioistuimelle.

5 LUKU

YHTEISET MÄÄRÄYKSET

320 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 277 artikla)

Monivuotinen rahoituskehys ja vuotuinen talousarvio laaditaan euroissa.

321 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 278 artikla)

Jos komissio antaa asiasta tiedon niiden jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille, joita asia koskee, se voi muuttaa jonkin jäsenvaltion valuuttana olevat varansa toisen jäsenvaltion valuutaksi siltä osin kuin se on tarpeen niiden käyttämiseksi perussopimuksissa määrättyihin tarkoituksiin. Jos komissiolla on rahaa tai rahaksi muunnettavia varoja valuuttoina, joita se tarvitsee, se välttää tällaisia valuutanvaihtoja niin paljon kuin mahdollista.

Komissio asioi jäsenvaltion kanssa jäsenvaltion nimeämän viranomaisen välityksellä. Rahaliikennettä hoitaessaan komissio käyttää jäsenvaltion setelipankkia tai muuta jäsenvaltion hyväksymää rahalaitosta.

322 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 279 artikla)

1. Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat asetuksilla tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja tilintarkastustuomioistuinta kuultuaan:

a) varainhoitosäännöt, joissa vahvistetaan varsinkin talousarvion laatimista ja toteuttamista sekä tilinpäätöksen esittämistä ja tilintarkastusta koskevat yksityiskohtaiset säännöt;

- b) säännöt, joilla järjestetään taloushallinnon henkilöstön ja erityisesti tulojen ja menojen hyväksyjien ja tilinpitäjien toiminnan valvonta.

2. Neuvosto vahvistaa komission ehdotuksesta sekä Euroopan parlamenttia ja tilintarkastustuomioistuinta kuultuaan ne yksityiskohtaiset säännöt ja sen menettelyn, joita noudattaen unionin omia varoja koskevan sääntelyn mukaiset talousarvioon otetut tulot annetaan komission käyttöön, sekä määrittelee ne toimenpiteet, joita tarvittaessa sovelletaan käteisvarojen saamiseksi.

323 artikla

Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio huolehtivat siitä, että käytettävissä on varoja, joiden avulla unioni voi täyttää oikeudelliset velvoitteensa kolmansia osapuolia kohtaan.

324 artikla

Euroopan parlamentin puhemiehen sekä neuvoston ja komission puheenjohtajien säännöllisiä tapauksia järjestetään komission aloitteesta tässä osastossa tarkoitettujen talousarviomenettelyjen yhteydessä. Puhemies ja puheenjohtajat toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet johtamiensa toimielinten kantojen sovitteluksi ja lähentämiseksi, jotta tämän osaston määräysten täytäntöönpano helpotuisi.

6 LUKU

PETOSTEN TORJUNTA

325 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 280 artikla)

1. Unioni ja jäsenvaltiot suojaavat unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta tämän artiklan mukaisesti toteutettavilla toimenpiteillä, joilla on ennaltaehkäisevä vaikutus ja jotka tarjoavat tehokkaan suojan jäsenvaltioissa sekä unionin toimielimissä, elimissä ja laitoksissa.

2. Jäsenvaltiot toteuttavat samat toimenpiteet suojatakseen unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä kuin ne toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan petolliselta menettelyltä.

3. Jäsenvaltiot sovittavat yhteen toimintansa, jonka tarkoituksena on suojata unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä, sanotun kuitenkin rajoittamatta perussopimusten muiden määräysten soveltamista. Tätä varten ne yhdessä komission kanssa järjestävät toimivaltaisten viranomaistensa kiinteän ja säännöllisen yhteistoiminnan.

4. Euroopan parlamentti ja neuvosto toteuttavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja tilintarkastustuomioistuinta kuultuaan tarvittavat toimenpiteet unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi petolliselta menettelyltä ja tällaisen menettelyn torjumiseksi tarkoituksena tehokkaan ja yhtäläisen suojelun tarjoaminen jäsenvaltioissa sekä unionin toimielimissä, elimissä ja laitoksissa.

5. Komissio yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa antaa vuosittain Euroopan parlamentille ja neuvostolle selvityksen tämän artiklan täytäntöönpanemiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

III OSASTO

TIIVIIMPI YHTEISTYÖ

326 artikla

(aiemmat SEU-sopimuksen 27 a–27 e, 40–40 b ja 43–45 artikla sekä EY-sopimuksen 11 ja 11 a artikla)

Tiiviimmässä yhteistyössä on noudatettava perussopimuksia ja unionin oikeutta.

Tiiviimpi yhteistyö ei saa haitata sisämarkkinoita eikä taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta. Se ei saa luoda esteitä tai aiheuttaa syrjintää jäsenvaltioiden välisessä kaupankäynnissä eikä vääristää niiden välistä kilpailua.

327 artikla

(aiemmat SEU-sopimuksen 27 a–27 e, 40–40 b ja 43–45 artikla sekä EY-sopimuksen 11 ja 11 a artikla)

Tiiviimmässä yhteistyössä kunnioitetaan niiden jäsenvaltioiden toimivaltaa, oikeuksia ja velvoitteita, jotka eivät osallistu siihen. Viimeksi mainitut eivät estä yhteistyöhön osallistuvia valtioita toteuttamasta yhteistyötä.

328 artikla

(aiemmat SEU-sopimuksen 27 a–27 e, 40–40 b ja 43–45 artikla sekä EY-sopimuksen 11 ja 11 a artikla)

1. Tiiviimpään yhteistyöhön voivat sitä aloitettaessa liittyä kaikki jäsenvaltiot edellyttäen, että ne täyttävät siihen luvan antamista koskevassa päätöksessä vahvistetut mahdolliset osallistumisehdot. Ne voivat myös milloin tahansa liittyä siihen edellyttäen, että ne mainittujen ehtojen lisäksi noudattavat yhteistyön yhteydessä jo annettuja säädöksiä.

Komissio ja tiiviimpään yhteistyöhön osallistuvat jäsenvaltiot pyrkivät edistämään mahdollisimman monen jäsenvaltion osallistumista yhteistyöhön.

2. Komissio ja tarvittaessa unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja tiedottavat Euroopan parlamentille ja neuvostolle säännöllisesti tiiviimmän yhteistyön kehityksestä.

329 artikla

(aiemmat SEU-sopimuksen 27 a–27 e, 40–40 b ja 43–45 artikla sekä EY-sopimuksen 11 ja 11 a artikla)

1. Jäsenvaltiot, jotka haluavat aloittaa keskenään tiiviimmän yhteistyön jollakin perussopimuksissa tarkoitettulla alalla, yksinomaisten toimivallan piiriin kuuluvia aloja ja yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa lukuun ottamatta, esittävät asiasta komissiolle pyynnön, jossa ne täsmentävät suunnitellun yhteistyön soveltamisalan ja tavoitteet. Komissio voi tehdä asiasta ehdotuksen neuvostolle. Jos komissio ei tee ehdotusta, se ilmoittaa asianomaisille jäsenvaltioille perustelunsa.

Neuvosto antaa komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan luvan toteuttaa ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettua tiiviimpää yhteistyötä.

2. Jäsenvaltiot, jotka haluavat aloittaa keskenään tiiviimmän yhteistyön yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla, esittävät asiasta pyynnön neuvostolle. Pyyntö toimitetaan unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, joka antaa lausunnon siitä, sopiiko suunniteltu tiiviimpi yhteistyö yhteen unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa, sekä komissiolle, joka antaa lausunnon erityisesti siitä, sopiiko suunniteltu tiiviimpi yhteistyö yhteen unionin muiden politiikkojen kanssa. Pyyntö annetaan tiedoksi myös Euroopan parlamentille.

Neuvosto tekee yksimielisesti päätöksen, jolla annetaan lupa toteuttaa tiiviimpää yhteistyötä.

330 artikla

(aiemmat SEU-sopimuksen 27 a–27 e, 40–40 b ja 43–45 artikla sekä EY-sopimuksen 11 ja 11 a artikla)

Kaikki neuvoston jäsenet voivat osallistua asioiden käsittelyyn, mutta äänestykseen osallistuvat vain tiiviimpään yhteistyöhön osallistuvia jäsenvaltioita edustavat neuvoston jäsenet.

Yksimielisyyteen vaaditaan ainoastaan osallistuvien jäsenvaltioiden edustajien äänet.

Kyseisten neuvoston jäsenten määräenemmistö määräytyy 238 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

331 artikla

(aiemmat SEU-sopimuksen 27 a–27 e, 40–40 b ja 43–45 artikla sekä EY-sopimuksen 11 ja 11 a artikla)

1. Jäsenvaltio, joka haluaa osallistua jollakin 329 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla alalla jo aloitettuun tiiviimpään yhteistyöhön, ilmoittaa aikomuksestaan neuvostolle ja komissiolle.

Neljän kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta komissio vahvistaa tuon jäsenvaltion osallistumisen. Se toteaa tarvittaessa, että osallistumisehdot täyttyvät, ja hyväksyy siirtymätoimenpiteet, jotka ovat tarpeen tiiviimmän yhteistyön yhteydessä jo annettujen säädösten soveltamiselle.

Jos komissio kuitenkin katsoo, että osallistumisehdot eivät täyty, se ilmoittaa näiden ehtojen täyttämiseksi toteutettavat toimenpiteet ja asettaa määräajan pyynnön uutta käsittelyä varten. Tämän määräajan kuluttua se käsittelee pyynnön uudelleen toisessa alakohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen. Jos komissio katsoo, että osallistumisehdot eivät vielä täyty, asianomainen jäsenvaltio voi saattaa asian neuvoston käsiteltäväksi, jolloin tämä tekee ratkaisun pyynnön johdosta. Neuvosto tekee ratkaisunsa 330 artiklan mukaisesti. Se voi komission ehdotuksesta hyväksyä myös toisessa alakohdassa tarkoitettut siirtymätoimenpiteet.

2. Jäsenvaltio, joka haluaa osallistua yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla jo aloitettuun tiiviimpään yhteistyöhön, ilmoittaa aikomuksestaan neuvostolle, unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle ja komissiolle.

Neuvosto vahvistaa asianomaisen jäsenvaltion osallistumisen unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkeaa edustajaa kuultuaan ja todettuaan tarvittaessa, että osallistumisehdot täyttyvät. Neuvosto voi unionin korkean edustajan ehdotuksesta hyväksyä myös siirtymätoimenpiteet, jotka ovat tarpeen tiiviimmän yhteistyön yhteydessä jo annettujen säädösten soveltamiseksi. Jos neuvosto kuitenkin katsoo, että osallistumisehdot eivät täyty, se ilmoittaa näiden ehtojen täyttämiseksi toteutettavat toimenpiteet ja asettaa määräajan osallistumispyynnön uutta käsittelyä varten.

Tätä kohtaa sovellettaessa neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti ja 330 artiklan mukaisesti.

332 artikla

(aiemmat SEU-sopimuksen 27 a–27 e, 40–40 b ja 43–45 artikla sekä EY-sopimuksen 11 ja 11 a artikla)

Tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta aiheutuvista muista kuin toimielinten hallintomenoista vastaavat yhteistyöhön osallistuvat jäsenvaltiot, jollei neuvosto Euroopan parlamenttia kuultuaan kaikkien jäsentensä yksimielisyydellä toisin päättä.

333 artikla

(aiemmat SEU-sopimuksen 27 a–27 e, 40–40 b ja 43–45 artikla sekä EY-sopimuksen 11 ja 11 a artikla)

1. Kun jossakin perussopimusten määräyksessä, jota voidaan soveltaa tiiviimpään yhteistyöhön, määrätään, että neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti, neuvosto voi 330 artiklassa tarkoitettuja menettelysääntöjä noudattaen yksimielisesti tehdä päätöksen, jonka mukaan se tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä.

2. Kun jossakin perussopimusten määräyksessä, jota voidaan soveltaa tiiviimpään yhteistyöhön, määrätään, että neuvosto hyväksyy säädöksiä erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen, neuvosto voi 330 artiklassa tarkoitettuja menettelysääntöjä noudattaen yksimielisesti tehdä päätöksen, jonka mukaan se tekee ratkaisunsa tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen. Neuvosto tekee ratkaisunsa Euroopan parlamenttia kuultuaan.

3. Mitä 1 ja 2 kohdassa määrätään, ei sovelleta päätöksiin, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla.

334 artikla

(aiemmat SEU-sopimuksen 27 a–27 e, 40–40 b ja 43–45 artikla sekä EY-sopimuksen 11 ja 11 a artikla)

Neuvosto ja komissio varmistavat, että tiiviimmän yhteistyön alalla toteutetut toimet ovat johdonmukaisia keskenään ja sopivat yhteen unionin politiikkojen kanssa, ja ne toimivat tätä varten yhteistyössä.

SEITSEMÄS OSA

YLEISET MÄÄRÄYKSET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

335 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 282 artikla)

Unionilla on kaikissa jäsenvaltioissa laajin kansallisen lainsäädännön mukaan oikeushenkilöllä oleva oikeuskelpoisuus; se voi erityisesti hankkia ja luovuttaa irtainta ja kiinteää omaisuutta sekä esiintyä kantajana ja vastaajana oikeudenkäynneissä. Tällöin unionia edustaa komissio. Toimielinten toimintaan liittyvissä kysymyksissä unionia kuitenkin edustaa kukin toimielin itse hallinnollisen riippumattomuutensa puitteissa.

336 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 283 artikla)

Euroopan parlamentti ja neuvosto vahvistavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla ja kuultuaan niitä muita toimielimiä, joita asia koskee, Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavat henkilöstösäännöt ja unionin muuta henkilöstöä koskevat palvelussuhteen ehdot.

337 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 284 artikla)

Komissio voi sille uskottujen tehtävien hoitamiseksi, niissä rajoissa ja niillä edellytyksin, jotka neuvosto, joka tekee ratkaisunsa yksinkertaisella enemmistöllä, perussopimusten määräysten mukaisesti vahvistaa, hankkia kaikki tarvittavat tiedot ja toimittaa kaikki tarvittavat tarkastukset.

338 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 285 artikla)

1. Euroopan parlamentti ja neuvosto päättävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen unionin toiminnan kannalta tarpeellisten tilastojen tuottamisen edellyttämistä toimenpiteistä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 5 artiklan noudattamista.

2. Tilastojen laatimisessa noudatetaan puolueettomuutta, luotettavuutta, objektiivisuutta, tieteellistä riippumattomuutta, kustannustehokkuutta ja tilastosalaisuutta; tilastojen laatimisesta ei saa aiheutua kohtuutonta rasitetta taloudellisille toimijoille.

339 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 287 artikla)

Unionin toimielimen jäsen, komitean jäsen, unionin virkamies tai muu sen henkilöstöön kuuluva ei saa, tehtävänsä päätyttyäkään, ilmaista salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja eikä varsinkaan tietoja yrityksistä taikka niiden liikesuhteista tai kustannustekijöistä.

340 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 288 artikla)

Sopimussuhteeseen perustuva unionin vastuu määräytyy sopimukseen sovellettavan lain mukaan.

Sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella unioni korvaa toimielintensä ja henkilöstönsä tehtäviään suorittaessaan aiheuttaman vahingon jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisten yleisten periaatteiden mukaisesti.

Poiketen siitä, mitä toisessa kohdassa määrätään, Euroopan keskuspankki korvaa pankin itsensä tai sen henkilöstön tehtäviään suorittaessaan aiheuttaman vahingon jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen yhteisten yleisten periaatteiden mukaisesti.

Unionin henkilöstöön kuuluvien henkilökohtaisesta vastuusta unionia kohtaan määrätään heihin sovellettavissa henkilöstösäännöissä tai heitä koskevissa palvelussuhteen ehdoissa.

341 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 289 artikla)

Jäsenvaltioiden hallitukset vahvistavat yhteisellä sopimuksella unionin toimielinten kotipaikan.

342 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 290 artikla)

Neuvosto vahvistaa asetuksilla yksimielisesti unionin toimielimissä käytettäviä kieliä koskevan sääntelyn, sanotun kuitenkin rajoittamatta Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön määräysten soveltamista.

343 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 291 artikla)

Unionilla on jäsenvaltioiden alueella Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista 8 päivänä huhtikuuta 1965 tehdyssä pöytäkirjassa määrätyn edellytyksin ne erioikeudet ja vapaudet, jotka ovat tarpeen unionin tehtävien toteuttamiseksi. Sama koskee Euroopan keskuspankkia ja Euroopan investointipankkia.

344 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 292 artikla)

Jäsenvaltiot sitoutuvat ratkaisemaan perussopimusten tulkintaa tai soveltamista koskevat riidat vain perussopimuksissa määrättyllä tavalla.

345 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 295 artikla)

Perussopimuksilla ei puututa jäsenvaltioiden omistusoikeusjärjestelmiin.

346 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 296 artikla)

1. Perussopimusten määräykset eivät estä soveltamasta seuraavia sääntöjä:
 - a) mikään jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusetujensa vastaiseksi;
 - b) jokainen jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet, jotka se katsoo tarpeellisiksi keskeisten turvallisuusetujensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan; nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan saa heikentää sellaisten tuotteiden kilpailun edellytyksiä sisämarkkinoilla, joita ei ole tarkoitettu nimenomaan sotilaalliseen käyttöön.
2. Neuvosto voi yksimielisesti komission ehdotuksesta muuttaa luetteloa, jonka se on vahvistanut 15 päivänä huhtikuuta 1958 tuotteista, joihin sovelletaan 1 kohdan b alakohtaa.

347 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 297 artikla)

Jäsenvaltiot neuvottelevat keskenään, jotta ne voivat yhdessä antaa tarvittavat säännökset estääkseen sen, että toimenpiteet, joihin jäsenvaltio voi joutua turvautumaan yleisen järjestyksen ylläpitämiseen vaikuttavissa vakavissa sisäisissä levottomuuksissa, sodassa tai sodan uhkaa merkitsevässä vakavassa kansainvälisessä jännitystilassa taikka täyttääkseen velvoitteet, joihin se on sitoutunut rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden ylläpitämiseksi, vaikuttaisivat sisämarkkinoiden toimintaan.

348 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 298 artikla)

Jos 346 tai 347 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa toteutetut toimenpiteet vääristävät kilpailun edellytyksiä sisämarkkinoilla, komissio tutkii yhdessä sen valtion kanssa, jota asia koskee, miten kyseiset toimenpiteet voidaan mukauttaa perussopimusten määräyksiin.

Poiketen 258 ja 259 artiklassa määrätystä menettelystä komissio tai jäsenvaltio voi, jos se katsoo, että jokin jäsenvaltio käyttää väärin 346 tai 347 artiklassa tarkoitettuja valtuuksia, saattaa asian suoraan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Unionin tuomioistuin ratkaisee asian yleisön läsnä olematta.

349 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 299 artiklan 2 kohdan toinen, kolmas ja neljäs alakohta)

Ottaen huomioon Guadeloupen, Ranskan Guayanen, Martiniquen, Réunionin, Saint Barthélemy, Saint Martinin, Azorien, Madeiran ja Kanariansaarten rakenteellinen, sosiaalinen ja taloudellinen tilanne, jota vaikeuttaa niiden syrjäinen sijainti, saaristoluonne, pieni koko, vaikea pinnanmuodostus ja ilmasto sekä taloudellinen riippuvuus muutamista harvoista tuotteista, jotka sen vuoksi, että ne ovat pysyviä tekijöitä ja niillä on yhteisvaikutuksia, haittaavat suuresti näiden alueiden kehitystä, neuvosto hyväksyy komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan erityistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on erityisesti määritellä ne edellytykset, joilla perussopimuksia sovelletaan kyseisiin alueisiin, mukaan lukien yhteiset politiikat. Kun neuvosto hyväksyy nämä erityistoimenpiteet erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen, se tekee ratkaisunsa samoin komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Ensimmäisessä kohdassa tarkoitettut toimenpiteet koskevat erityisesti tulli- ja kauppapolitiikkaa, veropolitiikkaa, tullittomia alueita, maatalous- ja kalastuspolitiikkaa, raaka-aineiden ja välttämättömien kulutustavaroiden toimittamiseksi, valtiontukia sekä edellytyksiä rakennerahastoihin ja laaja-alaisiin unionin ohjelmiin osallistumiselle.

Neuvosto hyväksyy ensimmäisessä kohdassa tarkoitettut toimenpiteet syrjäisimpien alueiden erityispiirteet ja rajoitukset huomioon ottaen ja heikentämättä unionin oikeusjärjestyksen, sisämarkkinat ja yhteiset politiikat mukaan luettuina, yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta.

350 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 306 artikla)

Perussopimusten määräykset eivät ole esteenä Belgian ja Luxemburgin eikä Belgian, Luxemburgin ja Alankomaiden välisen alueellisen liiton olemassaololle ja toteuttamiselle siltä osin kuin näiden alueellisten liittojen tavoitteita ei saavuteta tätä sopimusta soveltamalla.

351 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 307 artikla)

Perussopimusten määräykset eivät vaikuta sellaisiin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, jotka johtuvat yhden tai useamman jäsenvaltion yhden tai useamman kolmannen maan kanssa ennen 1 päivää tammikuuta 1958 tai, kun on kyse jäseneksi liittyneestä valtiosta, ennen liittymispäivää tekemästä sopimuksesta.

Siltä osin kuin tällaiset sopimukset eivät ole sopusoinnussa perussopimusten kanssa, asianomaiset jäsenvaltiot käyttävät kaikkia aiheellisia keinoja todettujen ristiriitojen poistamiseksi. Tällöin jäsenvaltiot tarvittaessa avustavat toisiaan ja tapauksissa, joissa se on aiheellista, vahvistavat yhteisen kannan.

Soveltaessaan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuja sopimuksia jäsenvaltiot ottavat huomioon sen, että ne edut, jotka kukin jäsenvaltio on perussopimuksissa myöntänyt, ovat erottamaton osa unionin toteuttamista ja liittyvät sen vuoksi kiinteästi yhteisten toimielinten perustamiseen ja niille annettuun toimivaltaan sekä siihen, että kaikki jäsenvaltiot myöntävät samat edut.

352 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 308 artikla)

1. Jos jokin unionin toimi osoittautuu perussopimuksissa asetetun tavoitteen saavuttamiseksi tarpeelliseksi perussopimuksissa määritellyillä politiikan aloilla eikä niissä ole määräyksiä tähän tarvittavista valtuuksista, neuvosto antaa aiheelliset säännökset yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan. Kun neuvosto antaa kyseiset säännökset erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen, se tekee ratkaisunsa samoin yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan.

2. Komissio tiedottaa tähän artiklaan perustuvista ehdotuksista kansallisille parlamenteille Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun toissijaisuusperiaatteen valvontaa koskevan menettelyn yhteydessä.

3. Tähän artiklaan perustuvat toimenpiteet eivät voi käsittää jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista niissä tapauksissa, joissa se ei perussopimusten mukaan ole mahdollista.

4. Tätä artiklaa ei voida käyttää perustana yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvan tavoitteen saavuttamiseksi, ja tämän artiklan soveltamisessa noudatetaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 40 artiklan toisessa kohdassa asetettuja rajoja.

353 artikla

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 48 artiklan 7 kohtaa ei sovelleta seuraaviin artikloihin:

- 311 artiklan kolmas ja neljäs kohta,
- 312 artiklan 2 kohdan ensimmäinen alakohta,
- 352 artikla, ja
- 354 artikla.

354 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 309 artikla)

Sovellettaessa tiettyjen unionin jäsenyydestä johtuvien oikeuksien pidättämistä koskevaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklaa asianomaista jäsenvaltiota edustava Eurooppa-neuvoston jäsen tai neuvoston jäsen ei osallistu äänestykseen eikä tuota jäsenvaltiota oteta huomioon määriteltäessä mainitun artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua jäsenvaltioiden kolmasosaa tai neljää viidesosaa. Henkilökohtaisesti tai edustettuina läsnä olevien jäsenten pidättäminen äänestämästä ei estä mainitun artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen päätösten tekemistä.

Tehtäessä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja päätöksiä määräenemmistö määräytyy tämän sopimuksen 238 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti.

Kun äänioikeuden pidättämisestä on tehty päätös Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti ja neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä perussopimusten jonkin määräyksen perusteella, määräenemmistö määräytyy tämän sopimuksen 238 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti tai, neuvoston toimiessa komission tai unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ehdotuksesta, 238 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti.

Sovellettaessa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklaa Euroopan parlamentti tekee ratkaisunsa kahden kolmasosan enemmistöllä annetuista äänistä, jotka edustavat sen jäsenten enemmistöä.

355 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 299 artiklan 2 kohdan ensimmäinen alakohta sekä 3–6 kohta)

Sovelletaan perussopimusten alueellista soveltamisalaa koskevien Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 52 artiklan määräysten lisäksi seuraavia määräyksiä:

1. Perussopimusten määräyksiä sovelletaan Guadeloupeen, Ranskan Guayanaan, Martiniqueen, Réunioniin, Saint Barthélemyyn, Saint Martiniin, Azoreihin, Madeiraan ja Kanariansaariin 349 artiklan mukaisesti.
2. Neljännessä osassa määrättyä, assosiointia koskevaa erityissääntelyä sovelletaan liitteessä II lueteltuihin merentakaisiin maihin ja alueisiin.

Perussopimuksia ei sovelleta niihin merentakaisiin maihin ja alueisiin, joilla on erityissuhteet Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja joita ei ole mainitussa luettelossa.

3. Perussopimusten määräyksiä sovelletaan niihin Euroopassa sijaitseviin alueisiin, joiden suhteista ulkovaltoihin huolehtii jäsenvaltio.

4. Perussopimusten määräyksiä sovelletaan Ahvenanmaahan Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista tehtyyn asiakirjaan liitetyn pöytäkirjan N:o 2 määräysten mukaisesti.

5. Poiketen siitä, mitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 52 artiklassa ja tämän artiklan 1–4 kohdassa määrätään, noudatetaan seuraavaa:

a) perussopimuksia ei sovelleta Färsaariin;

b) perussopimuksia ei sovelleta Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluviiin Akrotirin ja Dhekelian tukikohta-alueisiin Kyproksessa, paitsi siltä osin kuin on tarpeen Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymisehdoista Euroopan unioniin tehtyyn asiakirjaan liitettyssä, Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvia tukikohta-alueita Kyproksessa koskevassa pöytäkirjassa tarkoitetun järjestelyn täytäntöönpanon varmistamiseksi ja kyseisen pöytäkirjan ehtojen mukaisesti;

c) perussopimusten määräyksiä sovelletaan Kanaalisaariin ja Mansaareen vain siltä osin kuin uusien jäsenvaltioiden liittymisestä Euroopan talousyhteisöön ja Euroopan atomienergiayhteisöön 22 päivänä tammikuuta 1972 allekirjoitetussa sopimuksessa tarkoitetun mainittuja saaria koskevan sääntelyn toteuttamisen turvaamiseksi on tarpeen.

6. Eurooppa-neuvosto voi asianomaisen jäsenvaltion aloitteesta tehdä päätöksen, jolla muutetaan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun Tanskan, Ranskan tai Alankomaiden maan tai alueen asemaa unioniin nähden. Eurooppa-neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti komissiota kuultuaan.

356 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 312 artikla)

Tämä sopimus on tehty rajoittamattomaksi ajaksi.

357 artikla

(aiempi EY-sopimuksen 313 artikla)

Korkeat sopimuspuolet ratifioivat tämän sopimuksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Ratifioimiskirjat talletetaan Italian tasavallan hallituksen huostaan.

Tämä sopimus tulee voimaan viimeisen ratifioimiskirjan tallettamista seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä. Jos asiakirja talletetaan myöhemmin kuin viisitoista päivää ennen seuraavan kuukauden alkua, tämä perustamissopimus tulee kuitenkin voimaan vasta tallettamista seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä.

358 artikla

Tähän sopimukseen sovelletaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 55 artiklan määräyksiä.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Roomassa kahdentenäkymmenentenäviidentenä päivänä maaliskuuta vuonna tuhatyhdeksänsataaviisikymmentäseitsemän.

(allekirjoittajien luetteloa ei esitetä tässä)
